

Приложение № 2 към Условията за кандидатстване

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15	
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР (не повече от 2 страници)	
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:	
- Списък на общините, обхванати от МИГ;	- Община Кирково - Община Златоград
- Списък на населените места, обхванати от МИГ;	➤ Община Кирково: с. Кирково, с. Априлци, с. Бенковски, с. Брегово, с. Бързея, с. Вълчанка, с. Върбен, с. Върли дол, с. Горно Кирково, с. Горно Къпиново, с. Горски извор, с. Гривяк, с. Дедец, с. Делвино, с. Джерово, с. Добромирци, с. Долно Къпиново, с. Домище, с. Дрангово, с. Дружинци, с. Дрянова глава, с. Дюлица, с. Еровете, с. Завоя, с. Загорски, с. Здравчец, с. Каялоба, с. Китна, с. Козлево, с. Костурино, с. Кран, с. Кремен, с. Крилатица, с. Кукуряк, с. Кърчовско, с. Лозенградци, с. Малкоч, с. Медевци, с. Метличина, с. Метличка, с. Могиляне, с. Мъглене, с. Нане, с. Орлица, с. Островец, с. Пловка, с. Подкова, с. Пресека, с. Първенци, с. Първица, с. Растник, с. Самодива, с. Самокитка, с. Светлен, с. Секирка, с. Средско, с. Старейшино, с. Старово, с. Стоманци, с. Стрижба, с. Тихомир, с. Фотиново, с. Хаджийско, с. Царино, с. Чавка, с. Чакаларово, с. Чичево, с. Чорбаджийско, с. Шипок, с. Шопци, с. Шумнатица, с. Яковица и с. Янино. ➤ Община Златоград: гр. Златоград, с. Аламовци, с. Долен, с. Ерма река, с. Кушла, с. Пресока, с. Старцево, с. Страшимир, с. Цацаровци.
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	По данни на НСИ към 31.12.2020 г. населението на територията на МИГ “Кирково – Златоград” е общо 33 224 души. - Община Златоград - 10 442 души; - Община Кирково - 22 782 души.

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:

Територията на МИГ Кирково – Златоград се намира в Южен централен район. Двете общини, обхванати от МИГ се намират в административните граници на две различни области – Кърджали и Смолян, като двете общини имат обща териториална граница. Ключовото **географско положение** на двете общини се обуславя от трансграничното им значение (в близост до ГКПП Златоград и ГКПП Маказа - Нимфея). Община Кирково е разположена в региона на Източните Родопи върху площ от 538 кв. км. Граничи с общините Крумовград, Златоград, Джебел и Момчилград. Южната граница на общината съвпада с държавната граница с Република Гърция. Община Златоград е част от общините на територията на област Смолян, разположена е на границата между ридовете на Западните и Източните Родопи. На изток Община Златоград граничи с общините Кирково и Джебел, на север с община Неделино, а на запад с общините Мадан и Рудозем. Южната ѝ землищна граница съвпада с границата на Република България с Република Гърция. Територията на общината е 173.4 кв. км.

Релефът на община Кирково е равнинно-хълмист до хълмисто-предпланински. На територията на община Кирково са открити няколко находища на **полезни изкопаеми**. Релефът в община Златоград е с ясно изразен масивен нископланински и среднопланински характер и с хълмист облик, разчленен от широки долини, в които се редуват проломни стеснения. Територията на МИГ попада в Източнородопския нископланински **климатичен район** на Южнобългарската климатична подобласт.

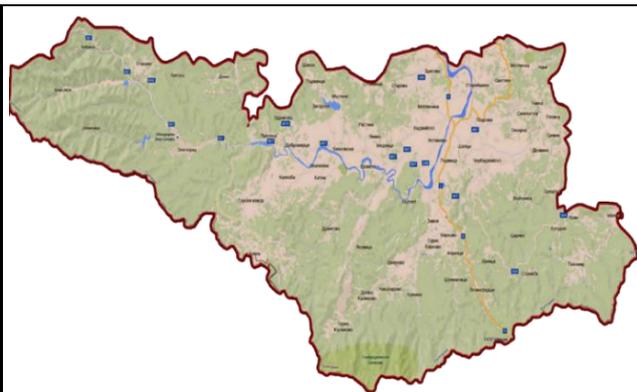
През територията на МИГ Кирково - Златоград преминава р. Върбица. **Водните ресурси** на община Кирково се формират главно от водите на река Върбица и нейните притоци. Общината се намира в район с продължителни летни засушавания, които водят до изчерпване на подпочвените водни запаси. На територията на община Кирково е разположено находище на минерална вода „Кирково“. Хвостохранилище (ХХ) „Ерма река“ се намира на територията на МИГ и е от язовирен тип. На територията на община Златоград най-значимото находище на гореща минерална вода е в землището на с. Ерма река

Районът, в който е разположена община Кирково се характеризира с многообразие от дървета, храсти, треви. По състав горите в района са смесени. Районът на Кирковска община се характеризира с многообразие от билки. Животинският свят в района на община Кирково се отнася към централния високопланински фаунистичен район. Община Златоград се характеризира с изключително запазено **биологично разнообразие**, непокътнати и до момента природни местообитания за редица животни.

На територията на МИГ има защитени зони от мрежата НАТУРА 2000.

Подробна информация за географския район е представена в **Раздел II. Географски характеристики на територията обхваната от МИГ „Кирково - Златоград“ от Социално-икономическо прочуване и анализ на състоянието на територията на МИГ „Кирково – Златоград“ /Приложение 2.2 към ФК/.**

Карта на района:

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: *(не повече от 3 страници)*

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Местните заинтересовани страни бяха активно включени в процеса на проучване на техните нужди и потребности и на разработване на СВОМР, консултиране на стратегическата рамка, включените мерки, разпределението на ресурса по мерки и финансовите параметри през периода 2023-2025 г. с проведените събития, както и чрез проведеното Проучване и анализ на заинтересованите страни на територията на МИГ „Кирково – Златоград“ /Приложение 2.1. към ФК/.

- 1) **Проучването на заинтересованите страни** е извършено в периода май-юни 2023 г. и допълнено през април – май 2025 г. В допитването чрез анкета се включиха 72 респондента - представители на всички идентифицирани групи заинтересовани страни на територията на МИГ. Основната цел на проучването е включването на широк кръг заинтересовани страни в разработването на СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“, анализ на ситуацията на територията на МИГ, установяване тенденциите в развитието на територията и идентифициране потребностите на населението. В рамките на проучването бяха проучени и оценени нуждите, потребностите, нагласите и интереса на местната общност, като беше извършена приоритизация на нуждите за целите на определяне на мерки в стратегията, Резултатите от проучването са взети предвид в анализа на нуждите, потребностите и потенциала на територията на МИГ.

2) **Проведените събития**

Консултиране с местната общност през 2023 г.

Разработеният проект на СВОМР през 2023 г. е подложен на широко обществено обсъждане.

- **В началото на месец юни 2023 г.** в с. Кирково, община Кирково и гр. Златоград, община Златоград, бяха проведени две работни срещи с представители на местната общност. Срещите са част от задължителните елементи при разработването на СВОМР. Целта на

тези събития бе консултиране подготовката на СВОМР с местната общност за обсъждане програмите, които ще залегнат в Стратегията и разпределението на финансовия ресурс.

- В периода 15-18.10.2024 г. на територията на МИГ „Кирково - Златоград“ бяха проведени **четири обучения**, на тема „Актуални възможности за проекти“, на които бе представено следното:
 - Актуалното състояние на дейността на МИГ и новата СВОМР 2023-2027 г.;
 - Приеми на МИГ за проекти на Общини, Читалища и НПО;
 - Актуални или предстоящи национални процедури за прием на проекти;
 - Изпълнение и отчитане на проекти в ИСУН 2020.
- На **12.09.2023 г. се проведе обществено обсъждане** за проекта на СВОМР с представители на местната общност в с. Кирково, община Кирково. По време на общественото обсъждане беше представен проекта на стратегия за ВОМР, включително: резултатите от проучванията, SWOT анализа, резултати от изпълнението на предходната СВОМР, стратегическа рамка, цели и приоритети на развитие, мерки и разпределение на бюджета по тях, критерии за оценка на проектите и индикатори. Участниците имаха възможност да изразят мнение и предложения по стратегията, част от които ще залегнат в окончателния вариант на стратегията.

Консултиране с местната общност през 2025 г.

През 2025 е извършена актуализация на проучванията от Приложения 2.1. и 2.2., които са допълнени с актуални статистически данни. В резултат е извършена актуализация на проекта на СВОМР през 2025 г. **Проектът на СВОМР от 2025 г.** е съгласуван повторно с местната общност на широко обществено обсъждане.

- В периода **28-30.04.2025 г. се проведе второ тридневно обществено обсъждане** за проекта на СВОМР с представители на местната общност. Целта на срещите беше да се представи на общността актуализираната Стратегия за ВОМР за програмен период 2023-2027г., както и изпълнението на проекти по подхода ВОМР. Екипът на МИГ Кирково - Златоград представи подробно проекта на Стратегия за ВОМР до 2027гвключително цели, финансов план, индикатори, мерки за финансиране, бюджет, критерии за оценка, индикатори и др. На срещата специално внимание бе обърнато на актуализираните през 2025 г. Проучване и анализ на заинтересованите страни на територията на МИГ /Приложение 2.1./ и Социално-икономическо проучване и анализ на състоянието на територията на МИГ /Приложение 2.2./, съобразно новите условия и потребности към настоящия период за кандидатстване.
- На сайта на МИГ „Кирково - Златоград“ бе публикувана стратегията за ВОМР на МИГ за периода до 2027 г. за обществено обсъждане с определен период за обществено на обсъждане 28.04.2025 – 08.05.2025 г. Коментари и предложения по проекта на Стратегията за водено общностите местно развитие можеха да се изпращат до електронната поща на МИГ.
- В допълнение, с цел по голяма публичност и прозрачност на процеса по разработване и съгласуване на новата СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ за периода 2023 – 2027 г. бяха извършени следните действия:

- Излъчен репортаж на Регионална ТВ Сат ТМ от 17.03.2025 и публикация в YouTube канал на Проекта за СВОМР на МИГ „Кирково-Златоград“
<https://www.youtube.com/watch?v=9WXPO2ZQDts&t=463s>
- Излъчване на 05.05.2025 в обзорно предаване Седмицата на Регионална ТВ Сат ТМ на репортаж от обществено обсъждане в Златоград на 30.04.2025 за новата СВОМР за двете общини;
- Информация за СВОМР бе публикувана и на Фейсбук страницата на МИГ „Кирково - Златоград“ <https://www.facebook.com/mig.kirkovo.zlatograd>
- Последният етап от консултирането на Стратегията за ВОМР, завърши с представянето на Проект на СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ за периода до 2027 г. на **Общото събрание на МИГ.**

Общият брой участници в проведените събития през 2023 и 2025 г. е 167, които включват представители на всички заинтересовани страни, идентифицирани в рамките на проучванията за СВОМР. Подробна информация от проведените събития е представена в Приложение 2.1. към ФК, включващо протоколи и присъствени списъци от проведените събития.

Участието на местната общност в процеса на разработване и съгласуване на стратегията се извърши при спазване на следните принципи:

- **Спазен е принципа на пълна прозрачност** на процеса на провеждане на информационната и консултативна кампания сред населението. Информация за описаните по-горе мероприятия е публикувана предварително на уеб страницата на МИГ, местни медии и социалните мрежи.
- **Спазен е принципа „отдолу-нагоре“** при разработването на стратегията, с включване на предложения от местната общност. В рамките на изброените по-горе проучвания и мероприятия бяха дадени редица мнения и предложения на участниците от местната общност, голяма част от които бяха включени в окончателния вариант на СВОМР. По-подробна информация за получените в рамките на информационната кампания предложенията е включена в Приложение 2.1. към ФК.
- Натрупаният опит на МИГ в изпълнението на СВОМР в предходния програмен период по прилагане на практика на основните **хоризонталните политики на ЕС** – равенство между половете и липса на дискриминация, принципът на равните възможности, превенция на дискриминацията, устойчиво развитие (защита на околната среда), насърчаване на заетостта и конкурентоспособността, **осигури интегрирането им в процеса на подготовка на СВОМР:**
 - ✓ В процеса на консултиране, съгласуване и обсъждане на СВОМР са осигурени равни възможности за участие на цялата местна общност, независимо от раса, инвалидност, пол, възраст, сексуална ориентация, религия или други различия. Залите за провеждане на събитията, както и офисът на МИГ са с осигурен достъп за лицата с увреждания и такива лица участваха активно в процеса на подготовка на СВОМР.

- ✓ При определяне на критерии за подбор на проекти и условия за допустимост на кандидатите по мерките на СВОМР не са допускани ограничения по някакъв признак.
- ✓ СВОМР насърчава предприемаческата активност жените и младите хора, за да даде насърчи равенството в заетостта и професионалната дейност и постигане на финансова независимост, осигуряване на принос към предотвратяване на изоставането им и насърчаване задържането на младите хора на територията. Във връзка с това са поставени съответни критерии за подбор в мерките за бизнеса.
- ✓ СВОМР подлежи на съгласуване с РИОСВ относно спазването на ЗООС. В процедурите за подбор също е заложено, че не са допустими проекти, по стратегията, които оказват отрицателно въздействие върху околната среда. Стратегията е насочена към устойчиво развитие на територията, като принципът за опазване на околната среда намира отражение чрез изискванията в планирани мерки. При мерките за бизнеса чрез критериите за подбор се дава приоритет на проекти, с които се въвеждат процеси и технологии, целящи опазването на околната среда, в т.ч. инвестиции във ВЕИ и повишаване на ресурсната и енергийната ефективност. В рамките на разработването на подробни Насоки за кандидатстване по приемите на отделните мерки, ще се залага условие всяка инвестиция да бъде съобразена и съгласувана с компетентните органи, прилагащи екологичното законодателство.
- ✓ Всички дейности, свързани с разработване на СВОМР са съобразени с изискванията за прилагане на принципа на равенство между половете, определени в Регламент (ЕС) 2021/1060, като е осигурен равен достъп на половете както в рамките на консултативната и информационна кампания, така и за етапа на прилагането ѝ.
- В процеса на разработване и съгласуване на стратегията **са включени представители на всички групи заинтересовани лица**, идентифицирани в проучванията и анализите, в т. ч. уязвимите групи и млади хора, *Заинтересованите лица, в съответствие със сектора, към който се причисляват и сферата им на дейност са групирани в групи заинтересовани страни, представени в Раздел I., т.3 Идентифициране на заинтересованите страни на територията на МИГ „Кирково - Златоград“ от Приложение 2.1. към ФК.*

Описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2

Всички избрани мерки в стратегията ще допринесат пряко или непряко за разгръщане на потенциала на територията на МИГ „Кирково - Златоград“ и за подобряване конкурентоспособността на местната икономика и повишаване качеството на живот на населението. Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ е в пълно съответствие с **Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен район /ИТСРЮЦР/**, която е част от системата от документи за планиране на пространственото развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие. Тя определя средносрочните

цели, приоритети и перспективи за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния регион за планиране в съответствие с предвижданията на Националната концепция за регионално и пространствено развитие и другите секторни и хоризонтални политики, както и връзките му с други региони за планиране от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона, с което има за цел да гарантира обвързаността и приноса на всяко ниво на планиране (национално, регионално, областно, местно/общинско). Съответствието на СВОМР с ИСТР на ЮЦР е както следва:

- Стратегическа цел 1 на СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ 54 **„Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика“**, (включително Приоритет 1 „Развитие на земеделския сектор“ и Приоритет 2 „Развитие на неземеделския сектор и иновациите“ на тази цел) съответства и допринася за постигане на Стратегически приоритет 1 на ИТСРЮЦР: **Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР, чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“ и Специфична цел 1.4. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси“**, чрез предвидените за изпълнение мерки, насочени към развитие на устойчиво селско стопанство, насърчаване на предприемачеството и иновациите и повишаване конкурентоспособността на местната икономика.
- Стратегическа цел 2 на СВОМР **„Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“** (включително Приоритет 1 „Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси“ и Приоритет 2 „Опазване и развитие на околната среда, природните и културните ресурси“ на тази цел) съответства и допринася за постигане на Стратегически приоритет 2 на ИТСРЮЦР: **„Подобряване на социалната и екологичната среда“**, **Специфична цел 2.1. „Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт“**, и **Специфична цел 2.2. „Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика“**, както и **Специфична цел 3.2., Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони** чрез мерки за подобряване на достъпа до образование, развитие на инфраструктурата, основни услуги, както и опазване и развитие на околната среда и биоразнообразието, природните и културни ресурси.
- Стратегическа Цел 2 „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“ на СВОМР ще допринесе също за постигането на следните цели от ИТСРСЗР:
 - Цел 3.2.3. Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие
 - Специфична цел 3.3. Подобряване качествата на градската и агломерационната среда
 - Специфична цел 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество

Приносът на тези цели ще бъде постигнат чрез мерките от СВОМР, насочени към подобряване на условията на живот и съхранение на природното и културно-историческо наследство (приоритети 1 и 2. от СВОМР), както и мярка „Сътрудничество и подготвителни дейности“.

- Стратегическа цел 1 и Стратегическа цел 2 на СВОМР съответстват и допринасят за постигане на Стратегически приоритет 3 на ИТСРЮЦР: „**По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата**“, чрез инвестиции за развитие, опазване и възстановяване на природното и културно наследство, опазване на околната среда и биоразнообразието, подобряване на основни услуги и инфраструктура и развитие на териториалното сътрудничество и **чрез хоризонтална мярка „Сътрудничество и подготвителни дейности“ от СВОМР.**

За съответствието на стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“ за периода до 2027 г. с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион са представени декларации от председателите на общинските съвети на **Община Кирково и Община Златоград**, в които е декларирано, че стратегията за ВОМР е разработена въз основа на местните потребности и потенциал и съответства на политиките на национално, регионално и местно ниво.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

В процеса на разработване и съгласуване на стратегията са включени **представители на всички 8 групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите**, в т. ч. уязвимите групи и млади хора. В следващата таблица е представено групирането на заинтересованите страни по сектори.

Заинтересована страна
ПУБЛИЧЕН СЕКТОР
1. <i>Общини (Общинска администрация, Общински съвет, кметства)</i>
2. <i>Образователни и обучителни организации (училища, детски градини)</i>
СТОПАНСКИ СЕКТОР
3. <i>Микропредприятия извън сектора на земеделието</i>
4. <i>Малки и средни предприятия извън сектора на земеделието</i>
5. <i>Земеделски производители и преработватели</i>
НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР
6. <i>Културни организации, вкл. читалища</i>
7. <i>НПО от всички сектори, с изключение на културния сектор</i>
8. <i>Физически лица - представители на гражданското общество, вкл. уязвими лица, младежи и др.</i>

Представители на **всички от изброените и идентифицирани в рамките на анализите и проучванията групи заинтересованите лица** взеха участие в процеса на разработване и съгласуване на стратегията, включително представители на уязвими групи и млади хора в т.ч. в анкетни проучвания и участие в организирани събития, срещи и мероприятия. Общият брой представители на заинтересованите страни участвали в анкетното проучване, работните срещи, обученията и проведените обществени обсъждания е **239, които са от всички групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите, в т.ч. уязвими групи и млади хора.**

- В анкетното проучване взеха участие общо **72 респондента от всички сектори/групи заинтересовани страни.**
- В проведените общо две **работни срещи** в периода 13-14.06.2023 г. участваха **31 участници**, представители на всички идентифицирани в анализите групи заинтересовани страни на територията на двете общини - представителите на местната власт, представители и дейци от културната сфера (читалища), представителите на фирми от сферата на услугите, земеделски производители, неправителствени организации.
- В проведените общо **четири обучения** за млади лидери през 2023 г. взеха участие **46 души.**
- В процеса по **обществено обсъждане** се включиха **общо 90 представители** на заинтересованите страни от всички идентифицирани в анализите заинтересовани страни: представители на общинска администрация, общинския съвет, кметства, училища, детски градини, ЦПО, микропредприятия извън сектора на земеделието, малки и средни предприятия извън сектора на земеделието, земеделски производители и преработватели, културни организации, вкл. читалища, представители на НПО сектора вкл. физически лица, вкл. представители на гражданското общество, вкл. уязвими групи и др.

Обобщено представяне на броя присъствали по групи заинтересовани страни участвали в процеса на разработване и съгласуване на стратегията е направено в следващата таблица:

Групи заинтересовани страни	Брой лица, участвали в процеса на разработване и съгласуване на СВOMP, в т.ч. в анкетно проучване и мероприятия
ПУБЛИЧЕН СЕКТОР	
1. Общини (Общинска администрация, Общински съвет, кметства)	93
2. Образователни и обучителни организации (училища, детски градини)	19
СТОПАНСКИ СЕКТОР	
3. Микропредприятия извън сектора на земеделието	52

4. <i>Малки и средни предприятия извън сектора на земеделието</i>	
5. <i>Земеделски производители и преработватели</i>	17
НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР	
6. <i>Културни организации, вкл. читалища</i>	23
7. <i>НПО от всички сектори, с изключение на културния сектор</i>	21
8. <i>Физически лица - представители на гражданското общество, вкл. уязвими лица, младежи и др.</i>	14
<i>общо, в т.ч.:</i>	
	239
<p><i>В Раздел III. Резултати от проведените работни срещи и обществени обсъждания на Приложение 2.1 към настоящата СВОМР е представена подробна информация за отделните консултативни събития и обсъждания.</i></p>	
<p>3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: (не повече от 10 страници)</p>	
<p>3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:</p>	
<p>За целите на стратегията са извършени два анализа на територията на заинтересованите приложения към СВОМР, /Приложение № 2.1. и Приложение № 2.2./, чрез които са изведени актуалните проблеми и тенденции в социално-икономическото и демографското развитие на територията и съдържат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подробна информация относно географския район, природните и климатични дадености, състоянието на инфраструктурата, условията за живот и околната среда, социално-икономическите, културно-историческите и др. характеристики, са разгледани и представени в Приложение № 2.2. към ФК. За целите на задълбочен анализ на формирани тенденции са разгледани данни от в широк период - от 2017 до 2023 г. в зависимост от наличието им от източници като НСИ, Регионален инспекторат по образование, бюрата по труда, общинските служби „Земеделие“, общините като за целите на проучването на нуждите на образователната система и наличие/ липса на маргинализирани лица (роми) в образователните институции допълнително е събрана информация от училищата и детските градини. - Информация за проблемите, потребностите и тенденциите в развитието на населението на територията на МИГ. Информацията е представена в Приложение № 2.1. и Приложение № 2.2. към ФК. - Анализът на нуждите и потенциала за развитие на територията обхваща двете подробни проучвания /Приложения 2.1. и 2.2. към ФК/, и се базира на информацията, получена чрез теренни и кабинетни проучвания, включително анкетно проучване и провеждане на срещи и мероприятия с местната общност. - На базата на проведените проучвания и извършените анализи е изготвен SWOT анализ, който отразява и обобщава силните и слабите страни, възможностите и 	

заплахите на територията, съобразно извършените проучвания и анализи на територията и потребностите на населението.

В рамките на анализите са установени характеристиките и настъпилите промени и тенденциите в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното и културното развитие на територията на МИГ през изминалия програмен период и са анализирани **нуждите, проблемите, потребностите и тенденциите в развитието на населените места**, включени в територията на МИГ.

В настоящата част са обобщени основните резултати от проучванията относно тенденциите в развитието на територията на МИГ и потребностите на населението, както и основни изводи и препоръки за развитие:

1) Демографска характеристика

По данни на НСИ от 31.12.2023 г. населението, живеещо на територията на двете общини Кирково - Златоград е 30 231 души, от които 20 927 жители на община Кирково и 9 304 на община Златоград. Населението на МИГ е намаляло с общо 1782 души, или 5.57 % за периода от 2018 до 2023 г. Тези данни затвърждават общата картина в областта и страната като цяло – намаляване и застаряване на населението и обезлюдяване в най-малките и отдалечени населени места.

Състоянието на раждаемостта и смъртността, от които се формира и **естественият прираст** на населението са изследвани за периода 2017 – 2023 г индикират за **задълбочаване на демографските проблеми на територията на МИГ**. Естественият прираст, измерен като брой за периода 2017-2023 г. е отрицателен: - 330. В началото на изследвания период коефициентът на естествен прираст е -6.67 ‰ (-213), при - 11.38 ‰ (-344) през 2023 г. На територията на община Кирково коефициентът на естествен прираст за 2023 г. също е отрицателен -10.32‰, а на територията на община Златоград -13,76 ‰. Тези данни показват, че проблемите с естествения прираст на населението се задълбочават с всяка изминала година, необходими са действия за стимулиране на раждаемостта на територията на МИГ, както и мерки за превенция и диагностика на заболявания и подобряване на стандарта на живот като цяло.

За населението на община Кирково **механичният прираст е положителен**, благодарение на растящото през разглеждания период заселване (имиграция). От 2017 до 2023 г. на територията на общината са се заселили кумулативно общо 7048 души, а изселилите се са 3114. През 2017г. броя на заселилите се е едва 551, като през 2019 г. е отбелязан пик от 1798 души за година. През 2023 г. се наблюдава лек спад от 1042 души за година, но въпреки това стойността е двойно по-голяма от началото на разглеждания период. Положителните стойности на този показател имат принос за подобряване на демографската картина.

Данните за територията на община Златоград показват, че общината губи повече население от това, което привлича и е налице механичен прираст с отрицателни стойности. Броя на заселилите се от 2017 до 2023 г. е 1008, като неговата най-висока стойност е през 2021 г. –

173 души. Броя на изселилите се за разглеждания период е по-голям от броя на заселилите се за същите години – общо за периода 1385 души. Отрицателният механичен прираст, в комбинация с отрицателния естествен прираст, се отразяват неблагоприятно върху демографската картина на територията на община Златоград и водят до намаляване броя на населението в последните години.

Общо за територията на МИГ Кирково – Златоград се запазват отрицателните стойности на естествения прираст: - 344 за 2023 г., докато механичният прираст е положителен, благодарение на положителните стойности за община Кирково, 659 за 2023 г.

Възрастовата структура на населението на територията на МИГ е неблагоприятна. Коефициентът на възрастова зависимост е 50.1 през 2023 г. в община Златоград (през 2019 г. неговата стойност е 38.8), при 51.0 в община Кирково (неговата стойност през 2019 г. е 37). И при двете общини се наблюдава нарастване на коефициента в периода 2019 – 2023 г. За сравнение, средната стойност на коефициента за страната през 2023 г. е 38.2. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и цялостното социално-икономическо развитие на територията. **Коефициентът на демографско заместване** на територията на община Златоград за 2023 г. е 31.71 на 100, а в община Кирково тази стойността е 38.9 на 100 души. Обезпокоителните коефициенти на демографско заместване и в двете общини, означават, че 100 излизащи от трудоспособна възраст се заместват само от 32 (в община Златоград) или 39 (в община Кирково) влизащи в трудоспособна, което означава че има остър дефицит на работна ръка на пазара на труда. Това генерира проблеми с пазара на труда да осигури необходимата за бизнеса работна ръка. За сравнение, данните за страната през 2023 г. са 68.7 на 100 души. **Делът на лицата в трудоспособна възраст намаляват значително**, въпреки факта, че през всички изследвани години тези лица са най-голямата част от населението.

Половата структура е равномерна - жените са 51%, мъжете са 49%.

Основни характеристики и потребности за преодоляване на демографските проблеми

- *Налице е трайна тенденция за намаляване на населението и влошаване на възрастовата му структура.*
- *Коефициентът на демографско заместване е нисък и създава риск от недостиг на работна сила на пазара.*
- *Необходими са целенасочени мерки за хората над 55-годишна възраст за осигуряване на специализирана подкрепа за повишаване качеството им на живот.*

2) Пазар на труда, заетост и безработица

Заетост: Общият брой на заетите на територията на МИГ през 2021 г. е 4 743 души,. Най-висок дял от заетите са в преработващата промишленост, в която през 2021 г. на територията на МИГ работят общо 1664 лица. В сектора на търговията са заети 1383 лица, а в сектора на добивната промишленост (само на територията на община Златоград) са заети 437 души.

Останалите сектори, в които има осигурена сравнително висока заетост са строителството с 296 заети, хотелиерството и ресторантьорството с 250 заети, хуманно здравеопазване и социална работа – 175 заети и селско, горско и рибно стопанство с 88 заети. Структурата на заетостта на територията на МИГ е силно концентрирана в няколко традиционни сектора – промишленост, търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство, хуманно здравеопазване и социална работа и селско, горско и рибно стопанство. Заетостта в селското и горското стопанство е с нисък дял. Макар това да осигурява известна устойчивост, икономиката остава зависима от конвенционални отрасли, с ограничено присъствие на иновации и услуги с висока добавена стойност. В този контекст необходимостта от икономическо разнообразяване, подкрепа за малкия бизнес, дигитализация и модернизирание на аграрния сектор е все по-належаща за устойчивото развитие на региона.

Благосъстояние на населението – доходи: Най-високи са месечните доходи на заетите в сектор образование на територията и на двете общини – Кирково (1536 лв.) и Златоград (1494 лв.) за 2021 г., следван от сектора на държавното управление (1187 лв.) и сектора на хуманното здравеопазване и социалната работа (1054 лв.).

Безработица и структура на безработните лица: Равнището на безработица в община Кирково 2023 г.) 15.03%, а на община Златоград – 11.22%, като се наблюдава тенденция за неговото намаление през периода 2017-2023 г. Въпреки това, равнището на безработица остава значително по-високо от средното за страната и областите Смолян и Кърджали. За сравнение, средното равнище на безработица през 2023 г. в страната е 5.58%, в област Кърджали този процент е 10.56%, а в област Смолян – 10.39%. Голяма част от безработните са средно и основно образование делът на тези на възраст над 55 години също е значителен. И в двете общини общият брой на безработните лица намалява, но в последните две години се наблюдава леко увеличение в сравнение с достигнатите стойност от 2021 г. По данни на НСИ за 2023 г. **средногодишният брой на трайно безработните** на територията на община Кирково е 88 души (11.5% от всички безработни), през 2022 г. те са били 62 души (9.5%). **Средногодишният брой на безработните под 29-годишна възраст** за 2023 г. в община Кирково е 62 души (8.1% дял), през 2022 г. – 56 души (8.7% дял). В община Златоград данните за 2023г. сочат 26 души (6.3% дял), а през 2022 г. 29 души (7.8% дял). Въпреки тенденцията към намаляване, стойностите остават много по-високи от средните за страната и областите Кърджали и Смолян.

Групата на безработните лица над 55 г. – 409 лица за територията на МИГ през 2021г. лица в пред пенсионна възраст, като се наблюдава трайна тенденция на намаляването им в периода 2017-2021 г. (от 894 на 409), въпреки това обаче техният дял е 38% от регистрираните безработни.

Безработните с увреждания на територията на МИГ през 2023 г. са 116 лица (в община Кирково – 48, а в община Златоград - 68). Техният брой намалява през разглеждания период общо за МИГ, но на територията на община Кирково се регистрира увеличение от 29 на 48 лица.

Икономически неактивните лица на територията на МИГ са друга целева група на пазара на труда. Тези лица са нито заети, нито безработни (т.е. няма готовност да започнат работа и не търсят такава). По данни от преброяването през 2021 г. броя на икономически неактивните сред населението между 15 и 64 г. на територията на МИГ е изключително висок - в община Златоград е 2 283 души (37.6% дял от населението в трудоспособна възраст), а това в община Кирково е 6 837 души (55.3% дял от населението в трудоспособна възраст) или общо за територията на МИГ „Кирково – Златоград“ броят на неактивните лица е 9 120 души.

Основни проблеми и потребности в областта на пазара на труда

На територията на МИГ Кирково - Златоград се наблюдават сериозни социално-икономически и демографски проблеми, които ограничават трудовата реализация на уязвимите групи. Наблюдава се трайна тенденция за висока безработица на територията на МИГ, която следва да се обхване от целенасочени и взаимнодопълващи се мерки. Липсата на достъп до заетост за дългосрочно безработни, млади хора, хора с увреждания и слаба квалификация е отчетена като втори по значимост проблем след инфраструктурата в рамките на проучвания. Същевременно бизнесът отчита недостиг на подготвени кадри, което изисква целенасочени мерки за активиране на неактивните лица, професионално обучение, развитие на трудови навици и специализирана подкрепа за възрастни и хора в неравностойно положение.

Лицата над 55 години срещат трудности в професионалното преориентиране и адаптация към динамичната трудова среда, поради което имат нужда от целенасочени мерки за преквалификация, адаптирано обучение и стимулиране на работодатели за наемането им.

Перспективите за разкриване на нови работни места са свързани предимно с инвестиции в малък и среден бизнес в областта на индустрията, леката промишленост и услугите.

3) Образование

На територията на община Кирково функционират 8 училища (3 средни и 5 основни). На територията на община Златоград има общо 5 училища (2 средни и 3 основни). Материалната база на учебните заведения и детските градини като цяло е в добро състояние, но някои от обектите изискват модернизация и надграждане за повишаване качеството на образователния процес. Налична е добра спортна база и наличие на условия за развитие на спорта и спортните състезания. Броят на учениците на територията и на двете общини намалява. Наблюдава се спад в броя на учащите на територията на община Кирково и ако през учебната 2018/2019 г. техният брой е бил 1463 то през учебната 2023/2024 г., учащите са 1302 или с 161 по-малко. През учебната 2023/2024 г. общия брой ученици на територията на община Златоград е 809, докато през учебната 2018/2019 г. той е бил 906. **Намалението на учениците се дължи както на ниската раждаемост, така и на миграцията на млади хора към по-големите градове или извън страната.** По данни от Регионално управление на образованието –

Кърджали броя на децата от уязвими и рискови групи, вкл. от маргинализирани общности като ромите на територията на община Кирково през учебната 2021/2022 г. е 399, от които 329 са в училищата. Наличието деца и ученици от маргинализирани общности в част от училищата и детските градини изисква специфични мерки за преодоляване на езиковите бариери, ефективна работа на персонала в мултикултурна и социално уязвима среда. На територията на община Кирково функционират 13 детски градини, от които само една с яслена група. На територията на община Златоград функционират 5 детски градини и две заведения тип детски ясли, също така в общината има и детски комплекс - Център за подкрепа за личностно развитие.

Основни потребности в областта на образованието

Сред основните нужди на образователната система е необходимостта от образователна интеграция на деца и ученици от маргинализирани общности като роми, което поражда за тази целева група затруднения в процесите на личностно и професионално развитие, което от своя страна води до бедност и социална изолация. Ключови нужди, изведени от проучванията, са и необходимостта от работа с родителите и местната общност за повишаване на мотивацията за учене и намаляване на отпадането от училище, както и подобряване на квалификацията на педагогическия персонал и медиаторите за ефективна работа в мултикултурна среда. Необходимо е подобряване на състоянието на общинската образователна инфраструктура, включително чрез съвременни технологични и ИТ решения, характерни за интелигентните селища.

4) Социални структури и услуги

На територията на **община Кирково** няма изградени специализирани институции за предоставяне на социални услуги. Социални услуги, извършвани в общността се предоставят от „Дневен център за деца и младежи с увреждания” - Добромирци, който функционира като държавно делегирана дейност и се управлява от общинската администрация. Лицата, ползващи услугата към 31.12.2022г. са 15. На територията на община Златоград функционират три социални заведения: дневен център за деца и младежи, център за социална рехабилитация и интеграция, център за обществена подкрепа. На територията на Община Златоград функционират четири сдружения с нестопанска цел на хора с физически и сетивни увреждания и два клуба на пенсионера - един в гр. Златоград и един в с. Старцево.

На територията на общините Кирково и Златоград **една от рискови групи са хората с увреждания**. Заедно с възрастните хора, те се превръщат в най-многобройната рискова група, изискваща целенасочена подкрепа. Хората с увреждания с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент трайно намалена работоспособност през 2021 г. са 3122 според данните от последното преброяване на населението.

По данни от Дирекция „Социално подпомагане“ – Кирково за периода 2017 – 2021 г., числеността на отделните рискови групи е както следва:

- Брой деца с увреждания – 44;
- Деца, отглеждани в приемни семейства и при близки и роднини – 21;
- Деца, жертва на насилие и трафик – 3;
- Деца в многодетни семейства – 45;
- Деца на самотни родители – 29;
- Брой възрастни хора с увреждания – 3019;
- Брой самотно живеещи стари хора – 5;
- Рискови групи безработни – 54, които са на ежемесечно подпомагане от ДСП-Кирково.
- Брой лица, получаващи социални помощи – по пол и възраст – жени 47, мъже 44.

По данни на Дирекция „Социално подпомагане“ – Златоград и ЦСРИ Златоград:

- Деца в приемни семейства – 1;
- Деца жертви на насилие и трафик - няма;
- Деца в многодетни семейства- 21;
- Лица получаващи месечни помощи по чл.9 от ППЗСП (чийто доход за предходния месец е по-нисък от определен диференциран минимален доход) - 25 лица;
- Брой възрастни хора с увреждания 84
- Брой самотно живеещи възрастни хора – 48
- Лица, ползващи асистентска подкрепа – 87
- Лица ползващи лична помощ - 110

Основни потребности в областта социалните услуги

- *Необходими са целенасочени мерки за подобряване на обхвата и качеството на социалните услуги, включително целенасочени мерки за възрастното население за социално включване, здравна подкрепа и включването им в пълноценни активности като превенция на социалното изключване и осигуряване на пълноценно им участие в обществения и социален живот.*
- *Необходимо е подобряване на материалната база и оборудване за предоставяне на модерни социални услуги, включително чрез въвеждане на съвременни технологични и ИТ решения, характерни за интелигентни селища.*

5) Икономическо развитие

Основен отрасъл в структурата на икономиката на община Кирково е преработващата промишленост и търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети. Туризмът няма значимо присъствие в икономиката на общината. Основните селскостопански култури са техническите и зеленчуковите. Животновъдството е доминирано от говедовъдството, по-слабо развито е овцевъдството. Горското стопанство е осигурено с горски фонд, стопанисван от Държавно горско стопанство - Кирково.

Икономиката в община Златоград е добре развита, с диференцирана структура с основни отрасли: преработваща промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, туризъм, услуги, строителство, транспорт. Най-силно представеният сектор в община Златоград е промишлеността. Секторът е с дългогодишни традиции, базирани първоначално на силно развитото занаятчийско производство. Община Златоград се характеризира с жизнеспособна промишленост в отраслите: минно-добивна промишленост, текстилна промишленост, шивашка промишленост, машиностроене и металообработка, дърводобивна и дървопреработваща промишленост, мебелна промишленост, хранително-вкусова промишленост.

Регистрираните предприятия на територията на МИГ „Кирково – Златоград“ през 2017г. са 887, докато през 2021 г., техният брой плавно се е увеличил до 912 или увеличение с 2.82%. Сред тях най-много на брой са микро предприятията – общо 831 броя. Те съставляват 91.1% от общия брой предприятия на територията на МИГ. Малките предприятия са 64 или 7%, а средните – 16 (1.8%). Броя на средните предприятия се е увеличил почти три пъти от началото на разглеждания период, когато техният брой е бил едва 6. На територията на общините Кирково и Златоград има само едно предприятие категоризирано като голямо с над 250 души заети.

През 2021 г. най-висок дял в добавената стойност по факторни разходи в икономиката на територията на МИГ заема преработващата промишленост (33.3%), следвана от търговията (21.2%) и добивната промишленост (12.8%).

Водещ отрасъл на територията и на двете общини е преработващата промишленост следван от търговията, добивната промишленост, строителството и хуманното здравеопазване и социална работа.

През 2023 г. добавената стойност на община Златоград в сектор преработваща промишленост достига 16.558 млн. лв., или 39.2% от общата икономика на общината. Основен принос има производството на облекло, но също се наблюдава ръст в капиталоемки отрасли – ремонт на машини и метални изделия. Община Кирково също показва ръст, макар и в по-малък размер. Производството на облекло генерира 6.801 млн. лв. добавена стойност през 2023 г. (при 4.345 млн. през 2019 г.). Секторът е второстепенен по обем в сравнение със Златоград, но темпът на нарастване е значително по-висок. Броят на предприятията в преработващата промишленост на територията на община Златоград нараства от 50 (2019) до 89 през 2023 г., което показва интерес към индустриално предприемачество и привлекателност на бизнес средата. Община Златоград има по-устойчива и разнообразна индустрия с техническа насоченост. През 2023 г. община **Златоград** развива по-широк спектър от под-сектори, особено технически и машиностроителни. **Кирково** разчита на по-тесен кръг под-сектори, но бележи **по-бърз растеж**, особено в традиционните отрасли (облекло, дърво, храни), което е индикатор за потенциал и нужда от стратегическа подкрепа.

Друга дейност, която осигурява не малко работни места е търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети – 1 383 души през 2021 г. Добивната промишленост, се нарежда на трето място по брой заети – 437 души (2021), след тях се нареждат дейностите: строителство (296), хотелиерството и ресторантьорството (250), транспорт, складиране и пощи (217) и хуманно здравеопазване и социална работа (175). В Сектор селско, горско и рибно стопанство на територията на МИГ има 379 души заети към 31.12.2023 г.

Секторът на селското стопанство е слабо изразен както по отношение на произведената продукция и нетните приходи от продажби, така на заетите в него. Между 2019 и 2023 г. селското стопанство в общините Кирково и Златоград бележи сериозен растеж, основно поради развитието му в община Кирково. На територията на община Кирково нетните приходи от продажби в селското стопанство нарастват от 2.52 млн. лв. през 2019 г. до 5.69 млн. лв. през 2023 г. Основни подсектори са горското стопанство, животновъдството /отглеждане на говеда, овце, кози.

Основните проблемите в селското стопанство са свързани главно с остарялата техника, ниската земеделска култура на населението, липсата на инвестиции, недостатъчните пазари и др. Чувствителните сектори, идентифицирани в СПРЗСР, съвпадат с реалните структурни слабости и потенциала за икономическо и социално развитие на общините Кирково и Златоград. Насочването на инвестиции и подпомагане именно в тези направления ще има ефект върху заетостта, устойчивото използване на природните ресурси и икономическата жизнеспособност на селските райони.

Сектор „**Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети**“ расте устойчиво по всички основни показатели. Производителността нараства постоянно, което показва добра организационна и технологична адаптация. Увеличаващите се приходи и заетост показват, че секторът е стабилен и с добър потенциал за развитие. Заетите бележат растеж в периода 2017 – 2021 г. В началото на разглеждания период те са 1,129 докато през 2021 г. техният брой достига 1,383. Нетните приходи от продажби бележат растеж от 2017 до 2019 г., през 2020 г. отбелязват лек спад, но въпреки това приходите остават стабилни, а през 2021 г. приходите скачат с 32% спрямо 2020 г., от което може да направим извод, че търсенето и търговската активност значително се увеличават. Произведена продукция в сектора измерена в хил. лв. също отбелязва стабилен растеж в периода 2017-2021 г. като в края на разглеждания период отбелязва най-силен ръст – 31,251 хил. лв. или с 39% повече спрямо 2020 г.

Сектор „**Транспорт, складиране и пощи**“ е сред бързоразвиващите се сектори на територията на МИГ, както по отношение на обем, така и на ефективност. Заетостта нараства умерено в периода 2017-2019 г. (съответно 142 и 153 заети). Наблюдава се значително увеличаване на работната сила през пандемичната 2020 г. (214 заети - увеличение с 40% спрямо предходната година), вероятно поради ръст на куриерски и логистични услуги, след което заетостта се стабилизира. Нетните приходи от продажби бележат огромен растеж от началото на пандемията, което съвпада с глобалната дигитализация и ръст на онлайн търговия. Продукцията нараства синхронно с приходите (от 6,416 хил. лв. (2017) до 16,223 хил. лв. (2021) – ръст с 2.5 пъти за 5 години) – показател за балансиран растеж и реална

икономическа активност, а не само счетоводно увеличение. Промените в потребителското поведение и дигитализацията значително засилват търсенето на транспортни и логистични услуги. Секторът има добър инвестиционен потенциал, показва способност да абсорбира работна ръка и да генерира бързи приходи, подходящ за микропредприемачи.

Инвестиционната активност на предприятията на територията на МИГ се подобрява в периода 2019 – 2023 г. По данни на НСИ, разходите за придобиване на ДМА на територията на община Златоград се увеличават (от 8.8 млн. лв. през 2019 г. до 16.4 млн. лв. през 2023 г.). Данните на територията на община Кирково са по-различни – стойността на разходите за придобиване на ДМА остава сравнително еднаква в началото и в края на разглеждания период. Най-високи стойности се отчитат през 2021г. – 12.2 млн. лв. Общият размер на разходите за разглеждания период на територията на община Златоград са 58.2 млн. лв., а на територията на община Кирково – 38.7 млн. лв. Благоприятни са данните за **чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ)** от нефинансовия сектор. За община Златоград увеличението е осезаемо. Общината отбелязва постоянен ръст в ПЧИ за периода 2019-2023 г. - от 5.9 млн. лв. през 2019 г. до 10.3 млн. лв. през 2023 г. ПЧИ в община Кирково през 2023 г. възлизат на 0.9 млн. лв. Общо за МИГ Кирково – Златоград сума на ПЧИ с натрупване се е увеличила от 6.6 млн. лв. (2019) до 11.2 млн. лв. (2023), ръстът е от 4.6 млн. лв., или ~69,7% за периода. Основен принос за това има община Златоград, която е водеща община по отношение на привличане на ПЧИ в рамките на МИГ.

Показател за икономическата и иновационна активност са също данните за изпълнени проекти по предходната СВОМР и на национално ниво по ОПИК 2014-2020 г. В СВОМР 2014-2020 г. са изпълнени са 7 на брой проекти на обща стойност 2 152 761 лв., с което бюджетът, предвиден в СВОМР 2014 – 2020 г. по ОПИК е изпълнен на 99.1 %. Това е и най-успешната мярка от СВОМР. Реално изплатените суми са на обща стойност 1 865 262 лв. или 96.3 % от БФП. Общият брой изпълнени проекти по ОПИК 2014 – 2020 г. на територията на МИГ „Кирково – Златоград е 96.

В допълнение, внедряването на иновации в на територията на МИГ се очаква да бъде все постижимо, благодарение на технологичния напредък и дигитална свързаност. С разширяването на широколентовия интернет и мобилните мрежи дори в отдалечени райони, предприятия и специалисти могат да оперират и комуникират ефективно от селски локации. На територията на МИГ инфраструктурата за широколентов интернет се оценява като добра. Това позволява дистанционна работа, електронна търговия и онлайн услуги, без необходимост от физическо присъствие в големите градове.

Важно е да се отбележи и че стимулирането на иновационната активност чрез допълващо финансиране от ПКПП ще се съчетае с мерки за повишаване на уменията и квалификацията, включително дигиталните умения на персонала на предприятията, чрез предвидените мерки от допълващото финансиране по ПРЧР.

Основни изводи и потребности за стимулиране на икономическото развитие

- *Икономиката на територията на МИГ е доминирана от преработващата промишленост, следвана от търговията, добивната промишленост, строителството и хуманното здравеопазване и социална работа. Основните*

икономически показатели през последните години трайна тенденция на подобряване и нарастване.

- **Необходимо е предоставяне на подкрепа и стимули за предприемачите в земеделския и неземеделския сектор, включително чрез модернизиране на материалната им база и оборудване. Младите хора следва да се подкрепят приоритетно, за да се задържат на територията на МИГ, с оглед задълбочаването на демографските проблеми в региона. С оглед високите нива на безработица, подкрепата за предприятията следва да се обвързва и със стимулиране на заетостта чрез създаване на нови работни места. В областта на селското стопанство е целесъобразно приоритизирането на чувствителните сектори, планински и необлагодателствани райони, с цел изравняване на пазарните им позиции с останалите предприятия в сектора.**
- **Въвеждане на иновации и нови технологични решения в земеделския и неземеделския сектор, включително енергоспестяващи технологии и технологии, подобряващи ресурсната ефективност на предприятията, с цел повишаване на конкурентоспособността им. Налице са благоприятни възможности за развитие на биологично земеделие, които не са достатъчно оползотворени.**

б) Туризм и туристическа инфраструктура

Туристическият сектор е обособен в допълнителен раздел в анализите, тъй като развитието му се разглежда комплексно чрез стопанска инициатива, развитие на инфраструктурата и на културните ресурси. Туристическите ресурсите и в двете общини на територията на МИГ се характеризират със съчетание на уникални природни забележителности, културно-историческо наследство, благоприятен климат, води и географско положение. На територията на МИГ основен притегателен туристически център е Етнографския комплекс на гр. Златоград - най-големият архитектурен резерват в Родопите. В него са разположени множество работилници, пресъздаващи и демонстриращи традиционните местни занаяти по атрактивен и самобитен начин. Туристическото предлагане в община Златоград се разнообразява и от други атрактивни услуги - конна езда, посещения на ферма за щрауси, шофиране на АТВ, риболовен туризъм, велосипедни маршрути и др. Наличните природни дадености осигуряват потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм – селски туризъм, екотуризм и балнеология, съчетани с биоземеделие и биоживотновъдство.

Данните от НСИ показват ръст в сектор туризъм на територията на МИГ по всички показатели. Броят на местата за настаняване (с 10 и повече легла) е нараснал през последните години – от 23 на 46 броя към 2023 г., съответно и легловата база се е увеличила от 525 на 1294 легла в края на отчетния период. Реализираните нощувки са се увеличили значително спрямо 2017 г. Приходите от нощувки са нараснали в пъти – 5 889 082 лв. за 2023 г. спрямо 854 828 лв. през 2017 г. Приходите от нощувки на община Кирково възлизат на 1 583 226 лв., докато община Златоград регистрира доста по-висок ръст и за 2023 г. приходите от реализирани нощувки възлизат на 3 806 826 лв. На територията на община Кирково

функционират пет хотела с общо 254 легла и 124 стаи, а на територията на община Златоград има девет хотела с общо 447 легла и 221 стаи. Предприятията в отрасъла на територията на МИГ, които НСИ отчита като „Хотелиерство и ресторантьорство“ са общо 91 броя за 2021 г. с общо 250 заети лица. Произведената продукция е на стойност 4 508 хил. лв., нетните приходи от продажби 6 432 хил. лв., а ДМА – 3 634 хил. лв. Освен местата за настаняване на територията на МИГ има и добре развита мрежа от **заведения за хранене и развлечения**. В Консолидирания национален туристически регистър към м. юли 2021 г. са категоризирани общо 66 обекта.

Основни потребности за стимулиране на туризма

*Сред възможностите за икономическо развитие на територията е да се подкрепи туризма като един от **отраслите с традиции и с потенциал за надграждане и по-нататъшно развитие**. Ето защо е необходимо да се предприемат **целенасочени мерки за диверсификация на туристическите дейности**, включително чрез развитие и оползотворяване на наличния потенциал за развитие на туристическия сектор, в т.ч. на наличните природни и културно-исторически ресурси. Потенциалът се определя от наличието и концентрацията на обекти за културен, исторически, екстрем и еко-туризъм на територията на общината и традиционни занаяти и обичаи, които дават базовите условия. Туризмът се явява добра перспектива и възможност за устойчиво развитие и просперитет на територията на МИГ и нейното население, предвид наличието на значителен неоползотворен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм – селски, културен, еко, планински, ски и ловен туризъм, както и възможностите за внедряване на **съвременни решения от областта на интелигентните селища** в този сектор.*

7) Инфраструктура

Стратегическо значение за развитието на община Кирково има републикански път I-5, част от паневропейски транспортен коридор №9, (Освен, че свързва България и Гърция, пътят осигурява и връзката на Кирково с близките общини Кърджали и Момчилград. Състоянието на пътищата в община Кирково е незадоволително. В най-лоша ситуация попадат, общините които се обслужват от третокласни пътища, чиито параметри в състояние са лоши.

Пътната мрежа на община Златоград е сравнително добре развита и има изградена транспортна инфраструктура, свързваща всички населени места с общинския център.

Нивото на изграденост на канализационната мрежа в община Кирково е ниско. Слаб е интересът към инвестиции във възобновяеми източници на енергия, въпреки че потенциалът на община Златоград е висок и произтича от това, че територията на общината попада в район с добри показатели на слънчева радиация и подходящи атмосферни условия, увеличаващи рентабилността на фотоволтаични централи. На територията на МИГ има осигурено 100% покритие от националните мобилни оператора, както и на националните лицензирани ефирни телевизии.

На територията на МИГ има наличие на добра спортна база и наличие на условия за развитие на спорта и спортните състезания. Учебните заведения и детските градини са в добро състояние. Липсва модерна и достъпна социална и здравна инфраструктура, включително мобилни услуги по места. Достъпността до услуги за уязвими групи – хора с увреждания, възрастни, жители на изолирани райони е недостатъчна.

В рамките на проучванията на заинтересованите страни по проекта е идентифициран проблем с необходимост от инвестиции в общинската инфраструктура, в т.ч. пътна, образователна, културна, социална, места за отдих и спорт. Населението ясно подчертава нуждата от подобряване на жизнената среда – инфраструктура, услуги, достъп до публични ресурси. Устойчивото социално-икономическо развитие на МИГ е неразривно свързано със съществуващата инфраструктура и качеството на предлаганите услуги за населението в селските райони. Недостигът на средства за инвестиции за обновяване на съществуващата инфраструктура и недотам доброто качество на предлаганите услуги е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в страната. Това е и основна пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Тези фактори допринасят до влошаване на качеството на живот в селските райони и застрашават способността им да задържат населението и да привличат инвестиции, което ги поставя в социално-икономически спад. Необходимо е подобряването и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения, са от съществено значение и осигуряват добра социална среда в по-малките населени места (извън общинските центрове).

Основни потребности в областта на подобряване на публичната инфраструктура

Идентифицира се необходимост от подобряване състоянието и надграждане на публичната инфраструктура чрез инвестиции в подобряването на общинските сгради, уличната мрежа, ремонт на читалища, публични пространства за отдих и паркове, улична мрежа, кметства и др.

8) Околна среда и биоразнообразие

В системата на организираното сметосъбиране в **община Кирково** са обхванати всички населени места. Като основен проблем се явяват нерегламентирани сметища, безконтролно натрупване на отпадъци (строителни и битови) в покрайнините на населените места, което създава предпоставки за замърсяване на водоизточниците и почвите в населените места и крие здравни рискове за населението.

Управлението на отпадъците в Община Златоград, се състои от две системи: смесена и разделна. Един от основните проблеми на общините в областта на управлението на отпадъците е липсата на разбиране у населението за вредите, които нанасят на околната среда, създавайки нерегламентирани сметища. Повишаването на тяхната обществена отговорност към околната среда, чрез мерки за информиране и повишаване на

самосъзнанието им ще допринесе значително за успех на усилията на всяка от двете общини за намаляване количеството депонирани отпадъци от населените места. Информационните кампании на общинско ниво, относно повишаване на общественото съзнание, осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, генерирането и обезвреждането на отпадъците се провеждат ограничено, по-конкретен повод, а не на основата на комуникационна общинска стратегия за предотвратяване, разделно събиране на отпадъците и ефективно използване на ресурсите.

На територията на МИГ има наличие на **защитени зони и територии**. Запазената чиста природа и разнообразните екосистеми са едно от най-големите богатства на общините.

Въпреки наличието на защитени зони, урбанизацията и човешката дейност водят до намаляване на биологичното разнообразие и екологичния баланс. Приобщаването на местната общност към дейностите по опазване на екологичното състояние и опазването на природата на територията на МИГ ще бъде възможност за реална превенция и мярка за опазване на околната среда, с оглед на значимият неоползотворен потенциал за развитие на устойчиви форми на туризъм и неговата значимост за бъдещото развитие на територията.

Основни потребности в областта на околната среда и биоразнообразието

- Развитие и поддържане на природните ресурси като част от туристическия потенциал на територията на МИГ
- Повишаване на обществената информираност за участието на населението в процесите на екологосъобразно управление на отпадъците и биоразнообразието, чрез ефективно прилагане на законодателството и на съвременни добри практики.

9) Култура и културно - историческо наследство

На територията на **община Кирково** съществува изградена мрежа от 12 народни читалища, чрез които се реализира културния и духовен живот. Историческото наследство на района дава възможност за развитие на алтернативен туризъм. На територията на общината съществуват множество исторически останки от различни епохи. Културната инфраструктура на **община Златоград** обхваща местните музеи, Етнографски ареален комплекс, библиотеки, заедно с традиционните и специфични за българския културен живот **читалища (4 бр)**. Повечето елементи на културната инфраструктура са съсредоточени в общинския център, като изключение са читалищата, които функционират в града и големите села от общината.

Богатото материално и нематериално културно и природно наследство притежава висок потенциал за развитие на културно-исторически и природен туризъм, като в същото време има нужда от съхранение и опазване, включително реализиране на „меки мерки“, свързани със съхранение и популяризиране на местния фолклор, различни мероприятия във връзка с местни културни обичаи и традиции - фестивали, събори, празници, обичаи и т.н. Народните читалища са основен фактор в развитието на местната култура в частност и като цяло на българската култура, те съхраняват местната идентичност. В селата има необходимост от

разнообразяване на културните дейности, основно развивани в читалищата, защото в основната част на населените места тези дейности са основният източник на социален и обществен живот на населението

За голяма част от културни обекти са наложителни инвестиции за съхранение и подобряване на условията за достъп и за ползване, тъй като те са стратегически необходими за запазване на местната идентичност и развитие на устойчив културен и туристически потенциал. Тези обекти – като читалища, музеи, етнографски къщи, археологически обекти или сгради с архитектурна стойност – са носители на историята, традициите и духа на дадено населено място. Без адекватна грижа и инвестиции, те се рушат, обезличават и губят значението си както за местната общност, така и за външните посетители. Рехабилитацията и адаптацията на културните обекти не само съхранява културното наследство, но създава условия за нови форми на културен живот – изложби, артистични резиденции, работилници, турове – които генерират интерес и съживяват местната общност. Това води до активиране на местните икономики, развитие на микропредприемачество, занаятчийство и гастрономия, като същевременно допринася за по-силен социален капитал и задържане на млади хора. Инвестициите в културни обекти са дългосрочна основа за устойчив туризъм, който не разчита на масови потоци, а на дълбоко културно преживяване, което отличава даденото място от останалите.

В допълнение към инвестиционните интервенции са препоръчителни и меки мерки като културни мероприятия, фестивали и други събития, които играят ключова роля за развитието на туризма и съхраняването на местната идентичност в малките населени места. Те създават устойчив интерес към региона, представяйки неговите традиции, история и културно наследство по достъпен и привлекателен начин. Такива дейности активират местните общности, насърчават междупоколенческия диалог и повишават чувството за принадлежност и гордост. От туристическа гледна точка, културните събития са ефективен инструмент за привличане на посетители извън традиционния сезон, подкрепяйки местната икономика чрез нощувки, храна и занаятчийска продукция. Освен това, те предоставят сцена за представяне на местни творци и артисти, създавайки възможности за устойчиви културни и творчески индустрии. Инвестицията в меки мерки не изисква значително финансиране, но има висока възвръщаемост под формата на социален капитал, местно развитие и утвърждаване на позитивен имидж на територията на МИГ.

Основни потребности в областта на културно-историческото наследство

- Развитие и поддържане на културните ресурси и обекти като част от туристическия потенциал на територията на МИГ.
- Развитие на комбинирани съвременни туристически продукти, включително чрез прилагане на технологични и ИТ решения, свързани с интелигентните селища.

10) Потенциал за развитие на интелигентни селища

На територията на МИГ „Кирково - Златоград“ съществува реален потенциал за развитие на интелигентни селища (Smart Villages), въпреки че концепцията все още не е широко позната

сред местните заинтересовани страни. Проучванията показват, че над 60% от респондентите подкрепят включването на дейности, насочени към интелигентни селища в Стратегията за ВОМР в области като инфраструктура, туризъм, социални и здравни услуги и др.

Основни потребности, свързани с потенциала за развитие на интелигентни селища:

*За да се реализира потенциалът за интелигентни селища в района на МИГ „Кирково - Златоград“ е необходимо да се насърчи включването на дейности, съответстващи на концепцията за „интелигентни селища“ или самостоятелни иновативни социални, технологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на тази концепция. Включването на такива дейности е подходящо в мерките, насочени към **неселскостопански дейности, дейностите за развитие на природни и културни ресурси, както и в дейностите за подобряване на публичната инфраструктура и услуги.***

Въз основа на социално-икономическото проучване е изведен наличния потенциал, потребности и сравнителни предимства на територията на МИГ „Кирково - Златоград“, чрез оползотворяването на които се цели устойчиво социално-икономическо развитие и постигане целите на СВОМР. Потребностите на територията са адресирани с необходимите мерки за развитие и оптимално оползотворяване на потенциала от гледна точка на инфраструктурна осигуреност, икономически потенциал (в т.ч. промишленост, селско стопанство, услуги и туризъм), социална сфера (развитие на човешките ресурси, култура, образование, здравеопазване, спорт, социални дейности и др.). Идентифицираните мерки са насочени към преодоляване на лимитиращите развитието на територията фактори. В следващата таблица са обобщени потребностите и потенциала на територията и необходимите мерки за оползотворяване потенциала на територията и устойчиво местно развитие:

сектор	Потребности и потенциал за развитие на територията на МИГ
Природни и културни ресурси и местоположение на региона	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ключовото географско положение - двете общини са с ключово трансгранично значение, тъй като на територия им са разположени ГКПП Златоград и ГКПП Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция. ▪ Благоприятни компоненти на околната среда, мек климат, планински въздух и чисти водоизточници. ▪ Запазената чиста природа и разнообразни екосистеми, богато биологично разнообразие. ▪ Богати ресурси от подземни и повърхностни води. ▪ Наличие на богато културно-историческо наследство. ▪ На територията на МИГ има обекти от Националната екологична мрежа, включваща защитени територии и защитени зони. ▪ На територията на МИГ има добре развита читалищна дейност ▪ Идентифицира се нужда от оползотворяване на разнообразието от материални и нематериални културно-исторически ресурси за туристически цели.

	<ul style="list-style-type: none">▪ Възможността туризмът да се превърне във важен елемент от местната икономика, като предприемането на правилни стъпки за неговото развитие би благоприятствало интензивното развитие на икономиката и повишаване на жизнения стандарт на населението в региона▪ Нужда от ангажиране на местната общност с популяризирането и опазването на културно-историческото наследство чрез фестивали, изложения, панаири и активна реклама.▪ Един от основните проблеми при управлението на отпадъците, общинските администрации отчитат като ниско обществено разбиране за практиките, свързани с опазване на околната среда, ролята на всеки човек в процеса на управлението на отпадъците и опазване на биоразнообразието, както и вредите от нерегламентирани сметища.▪ Липсват постоянни информационни кампании и комуникационна стратегия за предотвратяване на образуването на отпадъци, разделно събиране на отпадъци и опазване на биоразнообразието.▪ Въпреки наличието на защитени зони, урбанизацията води до загуба на биоразнообразие.▪ Активното включване на местната общност в опазването на природата е ключово за превенция и устойчиво развитие, включително чрез екотуризъм.▪ Липсата на екологична инфраструктура влошава околната среда. Проблемите с управлението на отпадъците и информираност относно възможността за разделното им събиране, ограничения брой зелени зони създават рискове за здравето, особено при децата и хронично болните.
<p>Икономическо развитие - селско стопанство, промишлен сектор, услуги и туризъм</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Основните ресурси и потенциал за развитие на територията са в преработващата и добивната промишленост, търговията, транспорт, селското стопанство, природните ресурси и културно- историческото наследство.▪ Развита и работеща промишленост с дългогодишни традиции и със завоювани позиции на национално ниво в шивашката промишленост, машиностроенето и метал обработката, дърводобивната и дървопреработваща промишленост.▪ Налице са добри възможности за развитие на селското стопанство и производството на екологично чисти продукти.▪ Територията притежава потенциал за развитие на конкурентноспособно животновъдство.▪ Наличието на значителен неоползотворен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм – ловен, риболовен, винен и др.▪ Секторът на услугите има висок потенциал за развитие чрез туризма и търговията. Богатото културно и природно наследство има висок

	<p>туристически потенциал, но изисква съхранение и популяризиране чрез меки мерки като фестивали, събори и традиционни обичаи.</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Необходимост от стимулиране на инвестициите и иновациите в отраслите, което да доведе до по голяма конкурентоспособност, икономическото развитие и ограничаване на безработицата на територията на МИГ Кирково – Златоград.▪ Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни дейности, вкл. чрез инвестиции в производствена инфраструктура, модернизация и високотехнологично оборудване, вкл. въвеждането на иновации.▪ Идентифицираните проблеми на малките и средни предприятия в рамките на проучването показват необходимостта от разширяването на производственият процес, подобряване на технологиите и модернизация на техническият инвентар.▪ Предприятията отбелязват като съществен проблем за нормалното им функциониране намирането на квалифицирани кадри в различни отрасли, затова е необходимо професионалното обучение и квалифициране на работната ръка.	
<p>Преодоляване на демографските проблеми и проблемите на социална сфера, в т.ч. образование, здравеопазване, човешки ресурси, култура и спорт</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Демографската ситуация се характеризира с намаляващо население, предизвикано от миграцията на младите и трудоспособни хора към по-големите градове или чужбина. Това води до влошена възрастова структура и застаряващо население, което поставя сериозни предизвикателства пред икономическото развитие, пред социалните и здравните услуги.▪ Регионът, обхванат от територията на МИГ, изпитва остра необходимост от целенасочени мерки за повишаване на заетостта, подобряване на професионалните умения на местното население и създаване на условия за устойчиво икономическо развитие.▪ Слаба е и родителската и общностна ангажираност, което води до отслабване на връзката между семействата и училищата▪ Социалната инфраструктура и услуги са недостатъчни за осигуряване на адекватни условия и услуги. Недостигът или лошото състояние на обществените сгради (здравни служби, читалища, общински администрации, кметства) превръща ежедневните задачи в предизвикателство. намаляване на доверието в образователните институции.▪ Нужда от подобряване качеството на живот на социално уязвимите и рискови групи на територията на МИГ, чрез осигуряване на интегрирани социални и здравни услуги в домашна среда и в общността. Специален	

	<p>фокус върху възрастното население и лицата от уязвимите и рискови групи.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Оползотворяване на възможностите за партньорство с неправителствения сектор за предоставяне на социални услуги ▪ Необходимост от засилване сътрудничеството между бизнеса и образованието за преодоляване на липсата на кадри за работещите сектори на територията на МИГ. ▪ Необходимост от мерки, насочени към интеграция на децата от ромски произход чрез образователната система. ▪ Необходимост от мерки, насочени към безработни и неактивни лица, предвид високия коефициент на безработица на територията на МИГ. 	
инфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Нужда от подобряване на публичната инфраструктура. ▪ Амортизирани транспортна и водопреносна мрежи ▪ Липса на канализационна мрежа и съответно пречистване на отпадни води на територията на МИГ. ▪ Необходимост от подобряване на градската среда в населените места, облагородяване, създаване на места за отдих, спорт на открито, детски площадки и други инвестиции в обществената среда, създаване на съвременен облик на гробищните паркове. 	

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

На територията на МИГ бяха идентифицирани заинтересовани страни от публичния, стопанския и нестопански сектор, които да бъдат включени в процеса на разработване и прилагане от стратегията за водено от общностите местно развитие. **Въз основа на проведените проучвания Приложение 2.1. и Приложение 2.2. към ФК са идентифицирани 8 групи заинтересовани лица, групирани както следва:**

Заинтересована страна
ПУБЛИЧЕН СЕКТОР
1. <i>Общини (Общинска администрация, Общински съвет, кметства)</i>
2. <i>Образователни и обучителни организации (училища и детски градини)</i>
СТОПАНСКИ СЕКТОР
3. <i>Микропредприятия извън сектора на земеделието</i>
4. <i>Малки и средни предприятия извън сектора на земеделието</i>
5. <i>Земеделски производители и преработватели</i>

НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР

6. *Културни организации, вкл. читалища*

7. *НПО от всички сектори, с изключение на културния сектор*

8. *Физически лица - представители на гражданското общество, вкл. уязвими лица , младежи и др.*

Потребностите, мнението и очакванията на заинтересованите страни са изследвани в рамките на анкетното проучване и консултативната кампания, като те са основна база за разработване на стратегическата рамка и определяне на мерките на СВОМР. Засиленият интерес към различните мерки намери отражение както в стратегическата рамка, така и в бюджета на СВОМР. Цялото проучване на заинтересованите страни е представено в Приложение 2.1. към настоящата стратегия. В него е представено и съответствието на потребностите на местната общност с мерките, включени в СВОМР.

В процеса на разработване и съгласуване на стратегията са включени **представители на всички групи заинтересовани лица**, идентифицирани в проучванията и анализите, в т. ч. уязвимите групи и млади хора, както е посочено по-подробно в т. 2 на СВОМР и е показано в таблицата в т. 2.2.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

Деца и ученици от маргинализирани общности (ромски общности)

По данни от Регионално управление на образованието – Кърджали, броят на децата от уязвими и рискови групи, вкл. от маргинализирани общности като ромите през учебната 2021/2022 г. е 399 за територията на община Кирково , от които 329 са в училищата.

Все по-значителна става нуждата от подкрепа за тези деца за увеличаване на социалните им перспективи, чрез мерки за приобщаващо образование/ образователна интеграция на маргинализирани общности (като роми) и мерки за превенция и недопускане на дискриминация. Тези деца често се сблъскват с социални, културни и езикови бариери, които затрудняват достъпа им до качествено образование. Имат нужда от допълнителна подкрепа за интеграция в образователната система и преодоляване на дискриминация. Съвместната работа с родителите и местната общност допринася за повишена мотивация за учене и намалява риска от отпадане. Също така, инвестицията в професионалното развитие на педагогическия персонал е от решаващо значение за повишаване на качеството на обучение и реални резултати от подкрепата за образователна интеграция на децата и учениците от маргинализирани общности и уязвими групи. **Родителите/ настойниците** на децата и учениците от маргинализирани общности (като роми) на територията на МИГ често са с ниско образование или ограничени възможности за подпомагане на децата си. Те се нуждаят се от насърчаване и обучение за по-активно участие в образованието на децата им. Съвременните предизвикателства налагат все по-високи изисквания към адаптивността на **специалистите, които участват пряко в работата за интеграция** на деца и ученици чрез образователната система. Развитие на уменията на тези специалисти за общуване с хора от ромската общност ще повиши осведомеността и разбирането им за културната и социална

организация на ромските общности. **Учителите и педагогическите специалисти** играят ключова роля в подкрепата на уязвимите деца, но често са с ограничени ресурси и умения за работа с разнородни групи. Необходимо е повишаване на квалификацията им и предоставяне на методически инструменти. **Непедагогически персонал**, включващ медиатори, административни и поддържащи служители също имат важна роля в процеса на образователна интеграция. Те също се нуждаят от допълнителни обучения за работа с уязвими групи и в мултикултурна среда.

Безработни и неактивни лица

Тенденциите в областта на безработицата на територията на МИГ са изведени в рамките на социално-икономическия анализ. Общият брой на регистрираните безработни лица по данни на НСИ на територията на МИГ за 2023г. е 1 254 души.

По данни на бюро по труда на територията на община Златоград, през 2021г. най-голям е дялът на регистрираните **безработни лица** със средно образование, както и тези на възраст над 55 г. На територията на община Златоград има и не малък брой регистрирани безработни лица с увреждания – 68 за 2021 г. Техният дял през годините е намалял с 28.4%. На територията на община Кирково най-големият брой регистрирани лица са тези със средно образование, следвани от лицата с основно образование и тези на възраст над 55 г. През разглеждания период се наблюдава известна промяна в броя на безработните лица по образователна структура. През 2017 г. и 2018 г. най-голям е бил дялът на регистрираните безработни с основно образование. На територията на община Кирково има 48 безработни лица с увреждания през 2021 г., като техният брой се е увеличил с 39.6% от началото на разглеждания период.

Общо за територията на МИГ регистрираните безработни лица със средно образование са 555, следвани от лицата над 55 г. – 409 и лицата с основно образование 311.

По данни на НСИ за 2023 г. **средногодишния брой на трайно безработните** на територията на община Кирково е 88 души (11.5%), през 2022 г. те са били 62 души (9.5%). За 2022 г. в община Златоград са 85 души (22.5% дял), а през 2023 г. – 105 души (25.5% дял).

Икономически неактивните лица на територията на МИГ са друга целева група на пазара на труда. Тези лица са нито заети, нито безработни (т.е. няма готовност да започнат работа и не търсят такава). По данни от преброяването през 2021 г. броя на икономически неактивните сред населението между 15 и 64 г. на територията на община Златоград е 2 283 души (37.6% дял), а това в община Кирково е 6 837 души (55.3% дял) или общо за територията на МИГ „Кирково – Златоград“ броят на неактивните лица е 9 120 души.

Основни потребности. Безработните и икономически неактивни лица в общините имат комплекс от потребности, свързани както с липсата на умения и квалификация, така и с ниска мотивация за включване в заетост. Съществува необходимост от активиране и мотивиране чрез индивидуален подход, информационни кампании и групови срещи, които да възвърнат увереността и да създадат нагласа за трудова реализация. Много от лицата изпитват затруднения при професионалното преориентиране и се нуждаят от насочване към реалистични и търсени професии, съобразени с възможностите на местната икономика. Съществува значима необходимост от повишаване на уменията, компетенциите и

професионалната квалификация чрез обучения по ключови и професионални умения, включително базова и дигитална грамотност, с оглед подобряване на конкурентоспособността на пазара на труда. Необходима е целенасочена подкрепа за прехода към заетост – чрез индивидуално трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място и стимулиране на работодателите за създаване на работни места чрез програми за субсидирана заетост. Подкрепата следва да бъде практическа, адаптирана към уязвимостите на целевите групи и насочена към устойчива трудова интеграция.

Лица с увреждания (деца и пълнолетни)

Общия брой на лицата до 18 г. по данни на НСИ към 2021 г. с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент трайно намалена работоспособност, преброяване на населението 2021 г., за територията на МИГ е 62.

Предоставена е информация от Дирекция „Социално подпомагане“ – Кирково за периода 2017 – 2021 г., която дава представа за:

- Брой деца с увреждания – 44;
- Брой възрастни хора с увреждания – 3019.

По данни на Дирекция „Социално подпомагане“ – Златоград:

- Брой възрастни хора с увреждания 84.

За да се даде възможност за социално включване и за равен шанс на тези деца е необходимо да им се осигури достъп до качествено образование.

Основните потребности на децата с увреждания са:

- Достъп до образование в общообразователни училища - адаптирана учебна среда, ресурсни учители, помощни технологии и индивидуален подход според потребностите на всяко дете;
- Равен достъп до услуги и възможности заедно с техните връстници;
- Осигуряване на достъп до адекватна здравна грижа - достъп до специализирани здравни и терапевтични услуги още от ранна възраст;
- Придобиване на умения и навици за самостоятелен живот;
- Достъп до социална инфраструктура – физическа достъпност на сгради, училища, детски градини, площадки и транспорт.
- Осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация;
- Осигуряване на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания - консултации, обучение и психологическа помощ за родители и настойници, както и социални услуги в домашна среда;
- Интеграция в общността - включване в общности, културни и спортни дейности, лагери, занимални и извънкласни форми.

Хората с увреждания с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент трайно намалена работоспособност на територията на МИГ през 2021 г. са 3122 според данните от последното преброяване на населението. Основните проблеми на тези хора са затруднения да се обслужват сами. Прието е, че те имат необходимост от ежедневна грижа както от здравни грижи, така и от помощ в дома и социална рехабилитация. Животът на възрастните и на хората с увреждания зависи от жизнената среда, доколко и как тя е адекватна на техните потребности и възможността да се справят сами в ежедневието и бита. Безусловно е необходимо промяна към подобряване условията на живот, което включва и промяна на сега съществуващите социални услуги. Подобряването на системата от социални услуги, които да направят животът на възрастните и хората с увреждания по-лесен и по-приятен има различно смислово значение за различни социални групи.

Възрастни лица от уязвими групи

Населението на територията на МИГ е с много влошена възрастова структура, като и двете общини на територията на МИГ са с висока степен на демографско застаряване. Възрастното население (в над-трудоспособна възраст) на територията на МИГ 33.87% или 10 239 от общото население на територията на МИГ (в община Кирково възрастните са 7 092 души, а в община Златоград 3 147 души). Голяма част от възрастните живеят сами или са в условия на социална изолация, като този проблем се споделя от представителите на кметствата от двете общини. Възрастните хора в община Кирково и община Златоград **имат комплексни нужди, свързани със социално включване, здравна подкрепа и икономическа активност**. Живеещите в селата възрастни хора имат проблеми с мобилността за достигане до здравните заведения.

Основни потребности и нужди на възрастните хора и хората в неравностойно положение:

- Достъп до здравни и социални услуги – особено в отдалечени и труднодостъпни населени места, където липсват постоянни медицински специалисти и услуги на място.
- Услуги за домашна помощ, патронажна грижа, социален асистент.
- Включване в обществения живот и преодоляване на социалната изолация – чрез пенсионерски клубове, дневни центрове, културни събития и форми на активен живот.
- Финансова подкрепа и информация за социални права – нужда от консултиране, съдействие при получаване на помощи, пенсии и достъп до социални програми.
- Дигитална грамотност и достъп до информация – затруднен достъп до електронни услуги и липса на умения за работа с технологии при възрастните и хората с увреждания.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ

SWOT анализа на територията на МИГ Кирково - Златоград оценява въздействието на външните фактори на околната среда в която функционира общината и това на нейните вътрешни фактори. Влиянието на средата очертава благоприятните възможности за нейното развитие и потенциалните заплахи, които тя ще изпитва от страна на неблагоприятните фактори. Изведените от анализа силни и слаби страни, идентифицираните възможности и заплахи пред развитието са взети в предвид и служат за отправна точка при разработване на стратегическата рамка на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ключовото географско положение. Добра трансгранична свързаност и достъп до международна техническа инфраструктура. ▪ Липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, което е предпоставка за високо качество на живот. ▪ Наличие на геотермално находище - Ерма река на територията на община Златоград с потенциал за ползване като енергиен източник и развитие на балнеотуризм ▪ Наличие на минерална вода на територията на община Кирково с потенциал за развитие на балнеотуризма ▪ Благоприятни компоненти на околната среда, мек климат, планински въздух и чисти водоизточници. ▪ Запазена чиста природа и разнообразни екосистеми, богато биологично разнообразие. ▪ Наличие на богато културно-историческо наследство. Разпознаваеми природни забележителности. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Отдалеченост от основните административни центрове на страната. ▪ Висока степен на ерозия на почвите около зоните на добив на полезни изкопаеми, незалесени територии и речни корита в община Златоград. ▪ Рискове от наводнения, предизвикани от екстремни валежи през есента и пролетта. ▪ Рискове от пожари през лятото, в следствие на глобалните промени. ▪ Здравно-хигиенен риск за населението, предвид Хвостохранилище „Ерма река“. ▪ Намалява броя на населението на територията на МИГ. ▪ Неравномерно разпределение на населението в населените места. ▪ Отрицателен естествен прираст, ниска раждаемост, застаряване на населението и висока смъртност. ▪ Влошена възрастова структура и застаряване на населението. ▪ Високо равнище на безработицата в сравнение със средното за страната. наличие на продължително безработни, с

▪ Наличие на защитени зони и местности на територията МИГ.▪ Добре развита читалищна дейност.▪ Традиции в туризма на територията на община Златоград – наличие на етнографски ареален комплекс, множество фолклорни събития, планински и еко-туризъм.▪ Златоград има утвърдени и популяризирани културно-туристически продукти, добре развити туристически услуги и интензивен поток от посетители.▪ Наличие на добра и развиваща се настанителна база на територията на МИГ.▪ Положителен механичен прираст на територията на МИГ.▪ Учебните заведения и детските градини са в добро състояние.▪ Изградена мрежа от социални услуги на територията на община Златоград.▪ Наличие на добра спортна база и наличие на условия за развитие на спорта и спортните състезания.▪ Изградена ПСОВ в община Златоград.▪ Развита и работеща промишленост с дългогодишни традиции и със завоювани позиции на национално ниво в минно-добивната, текстилната, шивашката промишленост, машиностроенето и металообработката, дърводобивната и дървопреработваща промишленост, мебелната и хранително-вкусова промишленост.▪ Изразена устойчива тенденция към нарастване на основните икономически	ниско образование и квалификация, на възраст над 55г. и младежи▪ Наличие на голям брой неактивни лица.▪ Трудовият потенциал е с незадоволителни качествени характеристики.▪ Липса на инфраструктура за хора с увреждания на територията на учебните заведения▪ Недостатъчен капацитет на социалните услуги за рисковите групи от населението в община Кирково.▪ Наличие на нерегламентирани сметища.▪ На територията на община Кирково няма изградена ПСОВ.▪ Недостиг на квалифициран човешки ресурс за внедряване на иновации и нови технологии.▪ Намаляване на селскостопанския фонд и обработваемата земя.▪ Разпокъсаност на земите на територията на община Златоград.▪ Остаряла материално-техническа база, ниско ниво на модернизация (механизация и автоматизация)▪ Ниска конкурентоспособност на отделни сектори в икономиката на територията на МИГ.▪ Нисък дял на селското стопанство в икономиката на МИГ, въпреки наличието на потенциал за развитието му▪ Неоползотворен потенциал по отношение на геотермалното находище в с. Ерма река.▪ Недобро състояние на публичната инфраструктура – улична мрежа, тротоари, общински сгради и др.

<p>показатели в икономиката на територията на МИГ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Добре развита общинска пътна мрежа. ▪ Много добро състояние на електропреносната и комуникационната мрежа. ▪ Цялото население е обхванато от системата за сметосъбиране. ▪ Изпълнени са нормативните изисквания по разделното събиране на отпадъци в гр. Златоград. ▪ Опит в подготовката и изпълнението на проекти, финансирани със средства на ЕС. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Липса на канализационна мрежа и съответно пречистване на отпадни води на територията на община Кирково. ▪ Слабо използване на ВЕИ и ниска енергийната ефективност. ▪ Липса на предупредителни системи при замърсяване на въздуха над критичните нива. ▪ Липса на информираност относно опазването на околната среда и управлението на отпадъците. ▪ Липсват ефективни системи за разделно събиране и рециклиране на отпадъците на територията на община Кирково. ▪ Липсата на ефективна система за събиране и третиране на опасните, строителните, растителните и другите отпадъци, различни от битовите, представлява проблем в управлението на отпадъците на територията на МИГ.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Трансграничното разположение е възможност за бизнеса за по-лесно достигане до външни пазари, както и за нарастване на туристическия поток. ▪ Полупланинският и планински релеф са благоприятно условие за развитие на конкурентоспособно животновъдство. ▪ Внедряване на нови технологии, автоматизация и пазарно ориентиране в сектора животновъдството. ▪ Налице са добри възможности за развитие на селското стопанство и производството на екологично чисти продукти. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Наличие на промишлени замърсители на водата, почвите и въздуха на територията на община Златоград. ▪ Наличие на нерегламентирани сметища и локални замърсявания на околната среда. ▪ Влошаване състоянието на екосистемите в резултат на човешката дейност, включително обезлесяването, незаконната сеч, замърсяването на водните и земните ресурси, браконьерството и урбанизацията. ▪ Застрашаване на популациите на редки и застрашени растителни и животински видове.

▪ Възможност за развитие на икономически дейности, осигуряващи добавена стойност на селскостопанските продукти.▪ Мобилизиране на местната общност в популяризиране на района и поддържане на материалното и нематериалното културно-историческо наследство чрез ускорено развитие на туризма, включително организиране на фестивали, туристически изложения, панаири и експозиции и участия в такива на национално и международно ниво, туристическа информация и реклама, промотиране и др.▪ Секторът на услугите има висок потенциал за развитие чрез туризма и търговията.▪ Наличието на значителен неоползотворен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм – ловен, риболовен, винен и др.▪ Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни дейности, вкл. чрез инвестиции в производствена инфраструктура, модернизация и високотехнологично оборудване, вкл. въвеждането на иновации.▪ Оползотворяване на възможностите за партньорство с неправителствения сектор за предоставяне на социални услуги.▪ Подобряване на квалификационната структура чрез обучение и заетост.▪ Стимулиране на бизнеса чрез повишаване на неговата	▪ Замърсяване на водните ресурси (реки, язовири) вследствие на индустриални, селскостопански и битови отпадъци.▪ Липсата на екологична инфраструктура влошава околната среда. Проблемите с управлението на отпадъците и информираност относно възможността за разделното им събиране, ограничения брой зелени зони създават рискове за здравето, особено при децата и хронично болните.▪ Въпреки наличието на защитени зони, урбанизацията води до загуба на биоразнообразие.▪ Труден достъп до свободни средства за стартиране и съфинансиране на проекти.▪ Липса на достатъчно общински средства за развитие на културно - историческото наследство.▪ Несъответствие между потребностите на бизнеса от квалифициран персонал и образователните планове и програми.▪ Липса на квалифицирана работна ръка на пазара на труда.▪ Намаляване на населението в трудоспособна възраст и влошена възрастова структура▪ Зависимост от външно финансиране при изграждане или реконструкция на основните инфраструктурни съоръжения.▪ Продължаващо негативно развитие на демографските процеси.▪ Задълбочаващите се междурегионални различия на национално ниво, междуобщински различия, както и вътре

конкурентоспособност и експортен потенциал.

- Подобряване на обществената среда и услуги, като фактор за задържане на населението в региона и предпоставка за социално-икономическото развитие.
- Оползотворяване на местните природни ресурси за повишаване качеството на живот на местните жители, за спиране на негативните демографски и социални тенденции и повишаване на качеството на условията в социалната сфера.
- Подобряване достъпа на хора с увреждания до всички институции
- Ориентиране към дейности по профилактика и превенция на здравето на населението, с оглед влошената демографска структура и застаряващото население

общностни (между общинския център и останалите населени места).

- Ограничаване на възможностите за усвояване на природния и друг териториален потенциал на региона поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс.
- Задълбочаване дефицитите на пазара на труда, свързани с ограничени възможности за заетост.
- Засилваща се конкуренция в туризма в страната и света.

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: (не повече от 10 страници)

Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ за периода 2023 – 2027 г. е разработена на базата на проведените проучвания и анализи на територията, с които е изведен потенциалът за развитие и са идентифицирани местните потребности. Изпълнението на стратегията цели да създаде по-добри икономически, социални и екологични условия за живот в населените места на територията на МИГ Кирково - Златоград и да допринесе за многосекторното развитие на местната икономика.

В стратегията за СВОМР са формулирани **стратегически цели и приоритети**, които съответстват на потенциала за развитие и идентифицираните и обобщено представени **потребности**, в социално-икономическо проучване и анализа на заинтересованите страни. **В Приложение 2.1. Проучване и анализ на заинтересованите страни на територията на МИГ към СВОМР - Таблица 9 е представено подробно съответствието на включените в стратегическата рамка цели, приоритети, специфични цели и избраните в СВОМР мерки с идентифицираните потребности и потенциала за развитие на територията, изведени в рамките на социално-икономическият анализ, обобщени в SWOT анализа, както и проучените нужди и мнение на местната общност.**

За създаването на по-добри икономически, социални и екологични условия за живот в населените места на територията на МИГ и подкрепа на многосекторното развитие на местната икономика, както и за постигането на гореизброените специфични цели на подхода ВОМР, СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ **идентифицира нуждата от допълващ принос** на Програма „Развитие на човешките ресурси“ за периода 2021 – 2027 г., Програма „Околна среда“ за периода 2021 – 2027 г., Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ за периода 2021 – 2027 г. и Програма „Образование“ за периода 2021 – 2027г., които предоставят допълващо финансиране под формата на безвъзмездна финансова помощ на бенефициенти от територията на МИГ. За допълващото финансиране на СВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“, към СВОМР са представени приложения съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по гореизброените програми.

Избраните цели са **реалистични**, тъй като отразяват конкретни и измерими чрез съответните индикатори резултати, отразяващи нуждите на територията, свързани с подобряване на качеството на живот, съхраняване на културната идентичност и стимулиране на местното развитие. Те са **формулирани на база актуалните предизвикателства, идентифицирани чрез анализа на социално-икономическото състояние**, и са съобразени с възможностите, които предоставя **заложеният бюджет на СВОМР**. Предвидените дейности имат **измерим ефект и мащаб**, тъй като са обективирани в релевантни индикатори за резултат и продукт, **част от които са незадължителни /допълнително избрани от МИГ/ и са специфични** за настоящата стратегия, за да отразят пряко местните потребности и приоритети. Те съответстват на **ресурсния капацитет на общността и отразяват научените уроци и опита от изпълнението на стратегията на МИГ от предходния програмен период**, което гарантира тяхната изпълнимост и устойчивост във времето. Количествено определените

задължителни и допълнителни индикатори за резултат при изпълнението на стратегията допринесат за ясното дефиниране и измерване на приноса на стратегията към местното развитие.

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

С прилагането на подхода ВОМР на територията на МИГ „Кирково - Златоград се цели и постигане на следните **преки ползи** за местното развитие:

- ✓ *Подобряване на условията на живот на местните общности;*
- ✓ *Създаване на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;*
- ✓ *Подкрепа за териториалната идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер;*
- ✓ *Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни дейности;*
- ✓ *Подкрепа за въвеждането на иновации;*
- ✓ *Засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии чрез подкрепа за иновации в предприятията и насърчаване прехода към кръгова икономика чрез подкрепа за инвестиции в предприятията с цел подобряване на ресурсната ефективност;*
- ✓ *Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и социално включване на уязвими и маргинализирани групи;*
- ✓ *Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;*
- ✓ *Приобщаващо образование и образователна интеграция.*

На базата на проведените анализи и проучвания и резултатите от SWOT анализа на територията, в стратегията за СВОМР са формулирани стратегически цели и приоритети, които съответстват на потенциала за развитие и идентифицираните потребности.

Общата цел на стратегията е **„Постигане на устойчиво обществено и икономическо местно развитие“**.

Специфичните цели на стратегията са:

- **СЦ 1: Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика**

СЦ 1 е насочена към развитие на местната икономика, към малкия бизнес в неземеделските сектори и към повишаване конкурентоспособността на селскостопанския

сектор. Развитие на разнообразни неземеделски дейности и модернизацията в земеделските стопанства ще стимулира процесите по ускоряване растежа на местната икономика. СЦ 1 е насочена към създаването на работни места в отговор на един от сериозните проблеми на територията – високите нива на безработица.

СЦ 1 съответства на потребностите на територията, свързани с оползотворяване на природо-климатичните условия за подобряване състоянието на селскостопанския сектор и стимулиране на предприемачеството в неселскостопанските сектори, за създаване по-добри възможности на пазара на труда.

Целта ще се постигне чрез два приоритета:

1.1. Приоритет 1 - Развитие на земеделския сектор - По приоритетът е планирана подкрепа за подобряване конкурентоспособността на земеделските стопанства, малките и средни предприятия.

1.2. Приоритет 2 - Развитие на неземеделския сектор и иновациите - По приоритетът е планирана подкрепа за развитие на неземеделски дейности, които имат висок потенциал за създаване на работни места, както и за въвеждане на иновации.

И двата приоритета са насочени към създаване на работни места на територията на МИГ и насърчават въвеждането на иновации, нови технологии, услуги и производства чрез предвидените в тях мерки в областта на селското стопанство и в неземеделските сектори.

За постигането на СЦ 1, Приоритет 2, въз основа на потребностите и потенциала на територията се идентифицира нуждата от допълващо финансиране от ПКИП, в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. към настоящата СВОМР.

Приоритет 1 и 2 на СЦ 1 съответства напълно на потребностите и потенциала на територията, свързани с ниската конкурентоспособност на земеделския сектор, основно поради остаряла производствена база, недостиг на модерна техника, ИТ решения и липса на иновации в селското стопанство и необходимостта от насърчаване на неселскостопански дейности, които имат потенциал за създаване на по-голям брой работни места и подобряване състоянието на местната икономика.

- СЦ 2: Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал

СЦ 2 е насочена към подобряването на условията за живот в населените места, чрез инвестиции в публичната инфраструктура и услуги, създаване на условия за развитие на туризма и съхранение на нематериално културно, природно наследство и традиции, които са в основата на местната идентичност. СЦ 2 е насочена към увеличаване дела на населението, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура. Стратегическа цел 2. съответства напълно на потребностите и потенциала на

територията, свързани с необходимостта от инвестиции за развитие на обществената инфраструктура и услуги, особено в селата и оползотворяване на разнообразието от материални и нематериални културно-исторически ресурси и природно наследство за туристически цели.

Целта ще се постигне чрез два приоритета:

2.1. Приоритет 1 - Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси - Подобряването на техническа инфраструктура е основен фактор за създаването на оптимална жизнена среда и повишаване на привлекателността за бизнес и инвестиции. Инвестициите в публичната инфраструктура и услуги са най-висока важност за съживяването на населените места, най-вече извън общинските центрове, което ще допринесе за решаване на сериозния проблем с недоброто състояние на обществената жизнена среда.

За постигането на СЦ 2, Приоритет 1, въз основа на потребностите и потенциала на територията се идентифицира нуждата от допълващо финансиране от ПРЧР и ПО, в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. към настоящата СВОМР.

2.2. Приоритет 2 - Опазване и развитие на околната среда, природните и културни ресурси - Територията все още има неоползотворен потенциал за по-устойчиво развитие на туристическия сектор и инвестициите в малка по мащаб туристическа инфраструктура ще допринесат за оползотворяване на високия потенциал на сектора. Подкрепата за съхранението на културното и природно наследство ще допълни резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма, като ще допринесе и за сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност.

За постигането на СЦ 2, Приоритет 2, въз основа на потребностите и потенциала на територията се идентифицира нуждата от допълващо финансиране от ПОСП, в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. към настоящата СВОМР.

- **Хоризонтални цели към Стратегията за ВОМР: Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и сътрудничество**

Хоризонталните цели са насочени към успешното изпълнение на СВОМР, осигуряване на активното участие на различни заинтересовани страни от местната общност в процеса на нейното прилагане, създаване на сътрудничества с други местни общности, както и ефективно планиране на развитието на интелигентни селища на територията.

Целите и приоритетите ще се изпълнят чрез поредица от взаимно допълващи се мерки, които са подробно описани в т. 4.3. и се предвижда да се финансират със средства от ЕЗФРСР и допълващо финансиране.

Стратегическа рамка на СВOMP:

Обща цел на стратегията „Постигане на устойчиво обществено и икономическо местно развитие“				
Стратегическа цел	Стратегическа цел 1: Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика		Стратегическа цел 2: Развитие на инфраструктурата и общественния сектор при съхранение на човешкия потенциал	
Приоритет	Приоритет 1: Развитие на земеделския сектор	Приоритет 2: Развитие на неземеделския сектор и иновациите	Приоритет 1: Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси	Приоритет 2: Опазване и развитие на околната среда, природните и културни ресурси
Мярка	Мярка: "Инвестиции в земеделски стопанства" Мярка: "Инвестиции в преработка на селскостопански продукти"	Мярка: "Инвестиции в неселскостопански дейности"	Мярка: "Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура"	Мярка: "Инвестиции за развитие на природните и културни ресурси"
Допълващо финансиране		<i>За постигането на стратегическа цел 1, Приоритет 2, въз основа на потребностите и потенциала на територията се предвижда допълващо</i>	<i>За постигането на стратегическа цел 2, Приоритет 1, въз основа на потребностите и потенциала на територията се предвижда</i>	<i>За постигането на стратегическа цел 2, Приоритет 2, въз основа на потребности</i>

		<p>финансиране от ПКИП, в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024г. за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.</p>	<p>допълващо финансиране от: - ПРЧР 2021 – 2027 г., в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по ПРЧР 2021-2027 г., - ПО 2021 – 2027 г., в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по ПО 2021-2027г.</p>	<p>те и потенциала на територията се предвижда допълващо финансиране от ПОС в съответствие с Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за допълващо финансиране по ПОС 2021-2027 г.</p>
<p align="center">Хоризонтална цел към стратегията за ВОМР: СПРЗСР: Ефективно изпълнение на стратегията за СВОМР и сътрудничество Мярка: „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“ Мярка: „Управление, мониторинг и оценка на СВОМР и нейното популяризиране“</p>				
<p>Съответствие на избраните цели на стратегията и избраните интервенции с идентифицираните потребности и потенциала за развитие на територията, изведени в рамките на социално-икономическият анализ, обобщени в SWOT анализа и проучването на заинтересованите страни</p> <p>Целите и интервенциите, заложи в Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР), са пряко свързани с установените потребности и потенциала за развитие на територията. Тези потребности са идентифицирани чрез социално-икономически анализ, обобщени в SWOT анализа и потвърдени от проучване на заинтересованите страни. В приложение 2.1. към СВОМР е представена Таблица 9, която обобщава съответствието на включените в стратегическата рамка цели, приоритети, специфични цели и избраните в СВОМР мерки с идентифицираните потребности и потенциала за развитие на територията, изведени в рамките на социално-</p>				

икономическият анализ, обобщени в SWOT анализа, както и проучените нужди и мнение на местната общност.

В допълнение, процесът на разработване е синтезиран в таблицата по-долу, която онагледява съгласуваността между стратегическата рамка на СВOMP и изходните анализи:

Основни етапи от процеса	Описание и резултат
Етап 1: Анализ на потребностите и потенциала (Приложение 2.2. Социално-икономическо проучване и анализ на състоянието на територията и Приложение 2.1. Проучване и анализ на заинтересованите страни на територията на МИГ)	
1.1. Социално-икономически анализ - Приложение 2.2	<p>Проведен е задълбочен анализ, който обхваща предимствата, проблемите, предизвикателства и недостатъците, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Природните и климатични дадености - Състоянието на местната икономика - Социалната сфера и човешките ресурси (демографски процеси, пазар на труда, основни проблеми и предизвикателства пред образователната система, здравеопазването, социалните услуги, култура, спорт) - Оценка на инфраструктурната осигуреност - Екологичното състояние - Състоянието на селищната мрежа <p>Въз основа на този анализ са определени основните предимства, проблеми и предизвикателства на територията, както и наличният потенциал и сравнителни предимства, които да се използват за устойчиво развитие. Следва SWOT анализ, който систематизира силните и слабите страни, възможностите и заплахите.</p>
1.2. Анализ на заинтересованите страни - Приложение 2.1.	<p>Чрез анкетно проучване и консултации с местната общност са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Идентифицирани специфични потребности и потенциал на територията (Част II., т. 2 на Приложение 2.1.) - Определени и приоритизирани области за интервенция (Част II., т. 3 на Приложение 2.1.) - Съпоставени гледните точки на местната общност с резултатите от социално-икономическия анализ <p>Подобен анализ на интереса към мерките от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) е включен в Част II, т.4 на Приложение 2.1.</p>

Етап 2: Стратегическо планиране и разработване на СВОМР	
2.1. Формулиране на стратегическата рамка	На база идентифицираните нужди, проблеми и възможности, SWOT анализ (резултатите от Етап 1) е разработен проект на стратегическа рамка и индикативен бюджет. Тези основни елементи на СВОМР са представени и одобрени от местната общност по време на консултативната кампания. Всяка специфична цел в стратегията е обвързана с конкретни мерки, насочени към постигане на приоритетите на двете основни стратегически цели. Тази логическа връзка между мерки, цели и приоритети гарантира ефективното изпълнение на стратегията и удовлетворяване на очакванията на местната общност, в съответствие с характеристиките на територията.
2.2. Финализиране на проекта на СВОМР	Проектът на СВОМР е разработен въз основа на събраните данни и анализи от Приложения 2.1 и 2.2 и е съгласуван с местната общност на широки обществени обсъждания. Съответствието между стратегическата рамка и идентифицираните потребности и потенциал е описано в т Част II, т. 4 на Приложение 2.2.

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

Индикаторите са определени чрез аналитични методи (изчисления на база индикативен максимален брой проекти при предвидените бюджети за мерките, натрупания опит в изпълнение на стратегията за ВОМР в предходния програмен период, описан в Приложение 2.1. към СВОМР), социално-икономическия анализ на територията, проучването на заинтересованите страни, в т.ч. анкетното проучване. Стойностите на индикаторите са в съответствие с целите и приоритетите на стратегията за ВОМР, което най-ясно е изведено в представената по-горе стратегическа рамка.

Източниците на информация от които ще се следи текущо и ще се измерва степента на постигане на индикаторите са проектни предложения по мерките на СВОМР.

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

Индикатор	Вид	Мерна единица	Целева стойност
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“	За резултат	брой	17
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“;	За резултат	брой	1
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“	За резултат	процент (%)	30%
R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“	За резултат	брой	2
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“.	За резултат	брой	600
Брой финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	35
Брой подкрепени проекти за сътрудничество	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	2
Брой сключени договори по Мярка „Управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране“	Изходен (за изпълнение / продукт)	брой	1

Предложените **индикатори за цялостно прилагане на стратегията за ВОМР** са измерими, тъй като са количествено определени. Те са **реалистични**, тъй като:

- се базират на изчисления за очаквания брой изпълнени проекти по всяка от мерките, техния индикативен бюджет и бюджета на съответната мярка. За целта са извършени изчисления при хипотезата за финансиране на проекти на с максимален размер на общите допустими разходи, на базата на опита от предходния програмен период.
- за гарантиране на постигането им са заложили специфични критерии за подбор по съответните мерки на СВОМР, включително нови работни места и дейности, свързани с интелигентни селища,

- се базират на натрупания опит от изпълнението на стратегията за ВОМР пред 2014-2020, описан в Приложение 2.1.

Индикаторите са предвидени при изпълнение на проекти с бюджет при максимален размер на общите допустими разходи за един проект. Това допускане се базира на досегашния опит на МИГ при изпълнение на проекти през програмен период 2014-2020. В случай на изпълнение на по-голям брой проекти, които са с по-нисък от максималния размер на общите допустими разходи за един проект, има вероятност отчетените целеви стойности на индикаторите да са дори по-високи от предвидените.

Предложените индикатори за резултат са логически свързани с целите, интервенциите и заложените в стратегията резултати, както е обобщено в таблицата по-долу:

Индикатори за резултат	Съответствие с целите, интервенциите и интервенционната логика, както и заложените в стратегията резултати	Аналитични методи за определяне на стойността на индикатора и източници на информация
<p>R.37 Нови работни места по подкрепените проекти</p>	<p>Индикаторът е в съответствие със Стратегическа цел 1 на стратегията и адресира потребностите на територията на МИГ, свързани с преодоляване на високите нива на безработица и продължаващата миграция, които рефлектират върху и сериозните демографски проблеми на територията на МИГ, разгледани детайлно в анализите – Приложение 2.1 и 2.2 и представени обобщено в т.3 на СВОМР.</p> <p>За постигането на индикатора в Мярка 1, Мярка 2 и Мярка 3 е заложен критерий за подбор на проекти, свързан със създаване на работни места по подкрепените проекти, който има най-висока тежест при оценката.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Данни от предходната стратегия за броя създадени работни места - Стойностите са определени при отчитане на прогнозния брой проекти по мерките, насочени към бизнеса, като са изчислени брой проекти с максимална стойност на общите допустими разходи <p>Отчетен е и фактът, че често модернизацията и въвеждането на иновации в предприятията изисква по-малък брой работна ръка за бизнес процесите, поради което се очаква, че не всеки проект да предвижда създаване на нови работни места</p> <ul style="list-style-type: none"> - Взето и предвид и че в селското стопанство

		<p>заетостта е значително по-ниска.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Източниците на информация ще бъдат проектите предложения по мярка 1, мярка 2 и мярка 3 на СВOMP.
<p>R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“</p>	<p>Индикаторът е в съответствие със Стратегическа цел 1 на стратегията и адресира потребностите и нуждите на идентифицираните уязвими групи на територията на МИГ (хора с увреждания, безработни, възрастни хора и др.) . Планира се индикаторът да бъде постигнат чрез условията за допустимост то Мярка 1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Източници на информация ще бъдат проектите предложения по Мярка 1.
<p>R.41 Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП</p>	<p>Индикаторът е в съответствие със Стратегическа цел 2 на стратегията и адресира потребностите на територията на МИГ, свързани с необходимостта от подобряване на състоянието на публичната услуга и качеството на обществените услуги, както и необходимостта от съхранение и развитие на културните и природни ресурси, в т.ч. оползотворяването им за стимулиране развитието на устойчиви форми на туризъм, разгледани детайлно в анализите – Приложение 2.1 и 2.2 и представени обобщено в т.3 на СВOMP.</p> <p>За постигането му в Мярка 4 и Мярка 5 е заложен критерий за подбор на проекти, свързан с дела на населението, обхванато с дейности по проектите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Данни от предходната стратегия – подадените проекти от двете общини по тази мярка от предходния програмен период, съгласно които проектите от общините обикновено се подават на максимална стойност и обхващат около 20 % от населението на МИГ - Експертна оценка, базирана на заложения бюджет по мярката за основни услуги за населението /Мярка 4/ - Източниците на информация ще бъдат проектите предложения по мярка 4 и мярка 5 на СВOMP.

<p>R.40 Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“</p>	<p>Индикаторът е в съответствие със Стратегическа цел 2 на стратегията и адресира потребностите на територията на МИГ, свързани с необходимостта от модернизиране на местната икономика и публичните услуги чрез мерки за създаване на интелигентни селища.</p> <p>За постигането му в Мярка 4 е предвидено разработване на стратегия за „интелигентни селища“, а в мерки № 3, 4 и 5 е заложен критерий за подбор на проекти, свързан с включването на дейности за интелигентни селища в подкрепените проекти.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Стойността е определена на база предвиденото разработване на стратегия за „интелигентни селища“ по Мярка 4, което би следвало да обезпечи поне един проект за стратегия за подкрепа на умни села.- Източниците на информация ще бъдат проектните предложения по Мярка 4 на СВOMP.
<p>R.0 “Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“.</p>	<p>Индикаторът е в съответствие с хоризонталните цели на стратегията на стратегията и адресира потребностите на територията на МИГ, свързани с необходимостта ангажиране на широк кръг представители на местната общност в процеса на прилагане на СВOMP,</p>	<ul style="list-style-type: none">- Стойността е определена въз основа на исторически данни от изпълнението на стратегията през предходния програмен период- Стойността взема предвид и отделеното финансиране за изпълнение на мероприятията и отчита интереса на местната общност през предходния програмен период за участие в посочените мероприятия- Източниците на информация ще бъдат проектните предложения по Мярка 6 и Мярка 7 на СВOMP.

4.2.2. Индикатори по мерки:

Мярка	Индикатор	Вид	Мерна единица	Изходна стойност	Целева стойност
Мярка 1 - „Инвестиции в земеделските стопанства“	R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“	За резултат	брой	-	3
	R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“	За резултат	брой	-	2
	Брой финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за BOMP	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	-	4
Мярка 2- „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“	R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“	За резултат	брой	-	4
	Брой финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за BOMP	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	-	5
Мярка 3 - „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“	R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“	За резултат	брой	-	10
	Брой финансирани проектни предложения в	Изходен (за изпълнение / продукт)			15

	рамките на стратегията за ВОМР				
Мярка 4- „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“	R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“	За резултат	Процент	-	25 %
	R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“	За резултат	Брой	-	1
	Брой финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР	Изходен (за изпълнение / продукт)	брой	-	4
Мярка 5- „Инвестиции за развитие на природните и културни ресурси“	R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“	За резултат	Процент	-	5%
	Брой финансирани проектни предложения в рамките на	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	-	7

	стратегията за ВОМР				
Мярка 6- „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“	R.0 “Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“.	За резултат	Брой	-	100
	Брой подкрепени проекти за сътрудничество	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	-	2
Мярка 7- „Управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР и тяхното попу- ляризиране“	R.0 “Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“.	За резултат	Брой	-	500
	Брой сключени договори	Изходен (за изпълнение / продукт)	Брой	-	1

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

Изпълнението на дейностите за постигане на целите и приоритетите на стратегията ще бъде съобразено с изискванията на Постановление №494 на МС от 30.12.2024 за определяне на правила за прилагане на подхода ВОМР за периода 2021-2027г.

При изпълнението на стратегиите за ВОМР и на одобрените за финансиране проекти МИГ ще спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2021/1060 чл. 33, параграф 3 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година. При изпълнението на мерките за видимост, прозрачност и комуникация МИГ ще спазва изискванията на Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за видимост, прозрачност и комуникация 2021 - 2027 г., приложение № 1 към Национална комуникационна стратегия 2021 - 2027 г.

За реализация на мерки ще бъдат обявявани приеми на проекти, които ще са пряко насочени към постигането на целите на мерките. СВОМР е разработена за период до 31 декември 2027, който отговаря на програмния период 2023-2027 и е индикативен. Крайният срок за изпълнение на дейностите по проектите към стратегията за ВОМР ще бъде съгласно Споразумението за изпълнение на СВОМР. Процедури за прием на проекти е възможно да бъдат провеждани и след този срок, като се има предвид условието, че плащаният са допустими до 31.12.2029 г. Периодът на изпълнение на Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ включва следните **основни групи дейности**:

- Обявяване на приеми на проекти по мерките;
- Провеждане на кампании за популяризиране/ разяснителни кампании за потенциални бенефициенти;
- Прием и оценка на проекти;
- Договаряне и изпълнение на проекти от бенефициентите, подпомагане на бенефициентите, сключили административни договори;
- Осъществяването на мониторинг на проектите и докладване на УО на СПРЗСР и другите компетентни органи по прилагане на подхода ВОМР;

За целите на изпълнението на дейностите ще се сключи споразумение за изпълнението на стратегията с УО на СПРЗСР. Постигането на целите и приоритетите на стратегията ще се измерва в рамките на системата за мониторинг, която МИГ ще прилага, като основните показатели за постигане на целите ще бъдат индикаторите на СВОМР, определени в т.4.2.

Конкретните дейности за изпълнение на стратегията включват:

- Провеждане на недискриминационни и прозрачни процедури за подбор на проекти към стратегията за ВОМР, като съгласно чл. 26 от ЗУСЕФСУ ще бъдат разработвани насоки, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти и ред за оценка на проектни предложения, при спазване на Глава Четвърта от Постановление №494 на МС от 30.12.2024 г. 13. Редът за оценка ще бъде съобразен с минималните изисквания, утвърдени от ръководителя на УО на СПРЗСР. Всички свързани с процедурите документи ще бъдат публикувани на интернет страницата на МИГ. Условията за кандидатстване с проектни предложения и Условията за изпълнение ще бъдат утвърждавани от УС на МИГ и съгласувани с приложимите правила за държавните помощи съгласно ПМС 494. Процедурите за подбор на проекти се провеждат в ИСУН.
- Информирание на потенциалните бенефициенти за условията за кандидатстване и предстоящи приеми на заявления за кандидатстване/проектни предложения.
- Популяризиране на възможностите за кандидатстване и разработване на проектни предложения.
- Привличане на местните заинтересовани общности и лица в дейности по изготвяне на проектни предложения.

- Вземане на мерки да не поставя в по-благоприятно положение кандидат в процеса на кандидатстване и оценяване на проектни предложения от стратегията за ВОМР
- В периода на кандидатстването екипът на МИГ ще организира информационни кампании и ще предоставя разяснения на кандидатите.
- Определяне на комисии, назначени със Заповед на председателя на УС на МИГ, с изключение на проектни предложения, подадени от кандидат – МИГ, която може да включва и външни експерти – оценители.
- Изпращане на покани за участие на наблюдатели до УО на СПРЗСР
- Извършване на оценка на проектни предложения, включително оценка на административното съответствие и допустимостта, техническа и финансова оценка, и класиране на одобрените проектни предложения в низходящ ред, както и посещения на място на кандидатите по стратегията за ВОМР (при необходимост).
- Изготвяне и публикуване на списък на проектните предложения, които не се допускат до техническа и финансова оценка и изготвяне на оценителен доклад със списък на предложените за финансиране проектни предложения, списък с резервните проектни предложения, списък с предложени за отхвърляне предложения и списък на оттеглени предложения.
- Организация на сключването на административни договори с бенефициенти, включително подписване на административните договори в качеството на трета страна, освен в случаите когато бенефициент е МИГ.
- Оказване на необходимото съдействие на получателите на безвъзмездна финансова помощ/бенефициентите във връзка със законосъобразното и правилно изпълнение на проектите, съобразно договорните му задължения, произтичащи от административните договори.
- Спазване изискванията за публичност, прозрачност и равно третиране при работата си с кандидатите и бенефициентите.
- Въвеждане, събиране и систематизиране на коректна и достоверна информация в ИСУН относно подбора и изпълнението на стратегията за ВОМР и дейностите по изпълнението, управлението, наблюдението, оценката и контрола на проектите. Поддържане на електронни регистри, системи и бази данни за съхранение на информация, в т.ч. деловодна система и архив на МИГ и интернет страница
- Дейности по осъществяване на мониторинг на проекти в рамките на стратегията за ВОМР, включително изискване от бенефициентите на информация и провеждане на дейности по оценка, извършване на проверки и посещения на място на бенефициенти по стратегията за ВОМР.
- Дейности за отстраняване на възникнали трудности и проблеми в изпълнението на стратегията.
- Идентифициране и прилагане на иновативни методи за решаване на местните проблеми и слабости на територията.
- Идентифициране на необходимост от изменение на стратегията и действия по извършване на измененията.

<ul style="list-style-type: none"> - Дейности по управление изпълнението на СВОМР, включително мониторинг на изпълнението на стратегията - Проследяване изпълнението на индикаторите на проектите и стратегията. - Идентифициране на възможности за прилагане и разпространение на добри практики при управлението на МИГ - Идентифициране на възможности за реализация на проекти за сътрудничество на МИГ - Регулярно провеждане на предвидените в устава на МИГ общи събрания и други мероприятия, организация на изпълнението на решенията на УС и ОС - Идентифициране на възможности за участие в националната и европейската селска мрежа за развитие на селските райони и други сходни организации, включително на събития и мероприятия за дейността на МИГ - Дейности за популяризиране на стратегията на МИГ, в т.ч. чрез рекламни и информационни материали, събития и др., информиране на местната общност за дейностите по стратегията за ВОМР и оповестяване публично на информация за срещи, семинари, обучения и други събития. - Отчитане на дейността на МИГ.

5. Описание на мерките: (не повече от 4 страници за всяка мярка)

Мерки и дейности, финансирани от ЕЗФРСР:

<p>5. Общи изисквания към кандидатите, проектите, дейностите и разходите</p>	<p>1. Изисквания към кандидатите:</p> <p>1.1. Допустимите кандидати / бенефициенти по стратегията за ВОМР трябва да имат постоянен адрес или седалище на територията на МИГ „Кирково - Златоград“.</p> <p>2. Изисквания към проектите и дейностите:</p> <p>2.1. Допустими за кандидатстване и финансиране по мерките на СВОМР на МИГ „Кирково-Златоград“ за периода до 2027 г. са проекти и дейностите по тях, които се изпълняват само на територията на МИГ „Кирково - Златоград“ и резултатът от изпълнението им е в полза на територията на МИГ „Кирково - Златоград“.</p> <p>2.2. Допустими дейности по СВОМР - съгласно раздел 13.3 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001</p> <p>2.3. Недопустими дейности по СВОМР - съгласно раздел 13.4 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>2.4. Икономически дейности по проекти за финансиране от СВОМР са допустими в случай, че за тях е доказана устойчивост и финансова жизнеспособност, във връзка с което на етап кандидатстване кандидатите представят бизнес план.</p>
---	--

	<p>2.5. За да са допустими за финансиране от СВOMP проекти с непроизводствени инвестиции и дейности, кандидатите представят анализ разходи-ползи, от който е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.</p> <p>2.6. Дейностите/ проектите, допустими за подпомагане по мерките от стратегията са допустими за финансиране, в случай че не оказват отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС.</p> <p>2.7. Прилагането на мерки и дейности по стратегиите за ВOMP, включително за сътрудничество, следва да бъдат в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115 и да водят до постигане на техните цели.</p> <p>2.8. Допустими са дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“ („Smart-villages“), когато са включени в съответните мерки на СВOMP, при съблюдаване на дефиницията за „интелигентни селища“¹. Дейностите се приемат за насочени към създаване на „интелигентни селища“, когато са:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ свързани с подкрепа на иновативни решения за създаване на устойчиви модели – интелигентни еко селища, социални селища, IT селища, ландшафтно планиране и реконструкция на стари сгради – използването на стари сгради или налични парцели в полза на местната общност;✓ свързани с дигитализация и подобряване на телекомуникационната свързаност с цел устойчиво развитие на съответния район;✓ свързани с подобряването на условията за живот, които биха довели до задържане на населението и привличане на нови жители;✓ свързани с изготвянето на стратегии за създаване на интелигентни селища;✓ свързани с развитие на бизнес модели, които привличат работници и жители (временно или постоянно пребиваващи на територията) – създаването на икономическа зона, IT академия,
--	---

¹ „**Интелигентни селища**“ - подход за интегрирано териториално развитие, който се прилага от общности в селските райони, на основата на концепция (опростен вариант на стратегия или стратегия) за неговото приложение и/или като отделни, самостоятелни иновативни социални, технологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на тази концепция като инструмент/и за териториално развитие на селските райони за подобряване на техните икономически, социални и/или екологични условия

	<p>нови селскостопански методи и технологии, устойчива селска мобилност, споделени пространства.</p> <p>2.9. Документите, които се представят заедно с проектните предложения за предоставяне на финансиране по мярка от СВОМР ще бъдат съобразени с Приложение №7 към Условието за изпълнение - Списък на документи, които се предоставят заедно с проектното предложение за предоставяне на финансиране по мярка от СВОМР, т.ч. общи документи, документи за строително-монтажни работи, документи за машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, документи за обучения, курсове, информационни дейности, документи за дейности, свързани с народни обичаи, традиционни и фолклорни събития, фестивали, събори, театрални постановки и др., нематериални активи и закупуване на земя и сгради.</p> <p>3. Общи условия за допустимост на разходите:</p> <p>3.1. Допустими за подкрепа чрез стратегиите за ВОМР са следните разходи:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Посочените в т.14.1.1.1. от Условието за кандидатстване /УК/ за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001 инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115;✓ Посочените в т. 14.1.2. от УК разходи за управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране;✓ Посочените в т. 4.1.4. от УК разходи за дейности за сътрудничество и подготовка за него.✓ Допустими разходи съгласно Регламент (ЕС) № 2021/1060 и целите и приоритетите на стратегията за ВОМР;✓ Определени в Постановление № 86 от 2023 г. на Министерския съвет за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, финансирани от Европейските фондове при споделено управление, за програмен период 2021-2027 г. (Обн., ДВ, бр. 49 от 2023 г.) (ПМС № 86) и в указанията съгласно чл. 10 от ПМС № 494 от 2024 г. <p>3.2. Допустими са общи разходи като част от инвестиционните разходи по т. 14.1.1.1. от УК съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) 2115, когато са посочени като допустими по съответните мерки от СВОМР и са свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и</p>
--	---

	<p>строителен надзор в размер до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение и извършени след 01.01.2023 г. Общите разходи са допустими на стойности, конкретизирани в съответните мерки на СВOMP, когато е приложимо.</p> <p>3.3.Разходи за закупуване на земя и сгради, когато са посочени като допустими по съответните мерки от СВOMP са допустими на следните стойности:</p> <p>4. Закупуване на земя на стойност до 10% от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейности по проекта;</p> <p>5. Закупуване на сгради на стойност до 10% от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност по проекта.</p> <p>6. Изисквания за максималният период за изпълнение на дейностите и проектите към СВOMP</p> <p>6.1.Максималният период за изпълнение на дейностите и проектите към СВOMP, финансирани от ЕЗФРСР/ СПРЗСР:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ не може да надвишава 36 месеца за проекти на възложители по ЗОП/ Постановление № 4 на Министерския съвет от 11.01.2024 г. и✓ 24 месеца за останалите бенефициенти <p>6.2.Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца за останалите дейности.</p> <p>7. Недопустими разходи</p> <p>7.1.Не са допустими за финансиране по проекти от стратегията за ВOMP разходи, посочени в т. 14.2. от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>7.2.Недопустимите разходи ще бъдат детайлно изброени в Условието за кандидатстване.</p> <p>8. Приложим режим на минимални/ държавни помощи УК – съгласно т.16 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001. МИГ прилага Указанията за приложимия режим за държавни помощи и условия, произтичащи от него, на УО на СПРЗСР, разработени в съответствие с ПМС №494 от 30.12.2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2021-2027 г., вкл. при прилагане на мерките от СВOMP.</p>
--	---

	Недопустимите разходи ще бъдат детайлно изброени в Условието за кандидатстване.
Мярка 1 „Инвестиции в земеделските стопанства“	
Описание на целите на мярката	<p>Цел на мярката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Модернизация и технологично обновяване на земеделските стопанства, вкл. стимулиране развитието на малките стопанства и насърчаване участието на младите земеделски стопани, жените в селското стопанство. <p>Мярката е свързана с постигането на Стратегическа цел 1 на СВOMP „Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика“, Приоритет 1 „Развитие на земеделския сектор“. Интервенцията е съобразена със специфичните характеристики и потенциала на територията, подробно изложени в социално – икономическия анализ на територията, адресира проблемите на територията и отразява очакванията на местната общност, обобщено представени в аналитичната част на СВOMP (т.3) и подробно анализирани в проведените задълбочени проучвания (Приложение 2.1. и Приложение 2.2.).</p> <p>Предвидените интервенции по мярката са в съответствие със следните потребности, специфични характеристики и потенциал на територията, определени подробно в анализите и посочени в т.3 на СВOMP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липса на екологични проблеми, сериозни замърсявания и увреждания на околната среда, благоприятстващи производството на екологично чиста продукция - Добро екологично състояние на почвите и относителна липса на индустриално замърсяване, благоприятстващо производството на екологично чиста продукция. - Територията притежава потенциал за развитието на биоземеделие и високопланинско животновъдство. - Превръщане на планинското земеделие и животновъдство в конкурентни ниши, чрез подкрепа на малки и устойчиви стопанства - Недостатъчна конкурентоспособност на фирмите от земеделския сектор, включително поради липса достатъчно модерно и високотехнологично оборудване и производствена база, съвременни ИТ решения и други. <p>При прилагането на мярката ще се насърчава въвеждането на иновации в земеделския сектор.</p>
Допустими кандидати	Изборът на земеделските стопани, допустими за подпомагане по мярката произтича от извършените проучвания и анализи на територията и е съобразен с нуждите за финансиране на земеделския сектор на територията на МИГ , в т.ч. следните земеделски стопанства:

	<ul style="list-style-type: none">- Малко земеделско стопанство – стандартен производствен обем до 8000 евро, включително;- Средно и голямо земеделско стопанство – стандартен производствен обем от над 8 000 евро; <p>1. Земеделски стопани (ЗС), регистрирани по Закона за подпомагане на земеделските производители на територията на МИГ „Кирково-Златоград“, отговарящи на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">1.1. да са физически лица или1.2. да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, които имат приход/доход земеделска дейност и/или приход/доход от услуги, директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска дейност и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ и/или публична финансова помощ за извършваната от тях селскостопанска дейност.1.3. да имат разработен бизнес план за дейностите, доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности. <p>2. Структури, учредени по реда на Закона за задълженията и договорите и регистрирани в Регистър БУЛСТАТ съгласно Закона за регистър БУЛСТАТ, създадени за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности, в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Структурите трябва да отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">- всеки от членовете на структурата и създадената структура трябва да има постоянен адрес/ седалище на територията на МИГ „Кирково - Златоград“;- всеки от участниците в структурата, в зависимост дали е физическо или юридическо лице, трябва да отговоря на съответните изисквания по т.1 и т.1.1 или т.1.2.- да имат разработен бизнес план, който показва подобряване на земеделската дейност на земеделските стопанства – членове на структурата/ обединението чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности по проекта.- Общият стандартен производствен обем на структурите по т.2 се формира като сбор от стандартните производствени обеми на земеделските стопанства - членовете на структурата, отнесен към броя на земеделските стопани, членове на структурата. <p>Подпомагането за структурите по т. 2 се предоставя за колективни инвестиции на структурите за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115.</p> <p>3. Групи и организации на производители, отговарящи на следните</p>
--	---

	<p>условия:</p> <ul style="list-style-type: none">- да са признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители;- да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за продажбата на посочените продукти;- да имат разработен бизнес план за дейностите в групата/организацията на производители и доказващ подобряване на дейността ѝ чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности. <p>Кандидатите трябва да отговарят на общите условия за допустимост, посочени в т. 5) на СВOMP.</p>
<p>Допустими дейности</p>	<p>Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Подкрепа в рамките на мярката се предоставя в съответствие с чл. 73 и чл.74 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.</p> <p>Инвестициите, допустими за подпомагане трябва:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.✓ Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, включват материални и нематериални инвестиции. <p><i>Подкрепата за основни земеделски инвестиции – закупуването на машини, е допустима само за инвестиции, предвидени за социално земеделие и такива, свързани с колективни инвестиции.</i></p> <p><i>Основни земеделски инвестиции са самоходна техника за обработка на почвата, прибиране и/или съхранение на реколтата, отглеждане на растениевъдна и животновъдна продукция – колесни трактори, верижни трактори, специализирани самоходни машини (силажоскомбайни, зърнокомбайни и друг вид самоходни машини с мощност по-голяма от 50 к.с., включително и когато те се използват в животновъдните обекти). Прикачен инвентар не следва да се третира като основни земеделски инвестиции.</i></p> <p><i>Колективни инвестиции са инвестиции от две или повече физически или юридически лица, които са учредили структура по реда на Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и</i></p>

ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Колективните инвестиции трябва да са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на селскостопански продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба.

Социално земеделие - всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги като рехабилитация, терапия, защитена заетост, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално включване. Социалното земеделие включва следните четири основни вида дейности - рехабилитация и терапия; работно включване и социална интеграция; образование; грижа за хората. Защитена заетост е заетост в среда, в която хората с увреждания получават услуги и обучение за развиване на работни умения и поведение, и която е безопасна и не е конкурентна

Подкрепата ще бъде насочена към следните дейности:

- ✓ Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;
- ✓ Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства;
- ✓ Инвестиции за напояване на отглежданите култури, както следва:
 - Доставка и монтаж на напоителни инсталации (или елементи от тях), включително инсталации за дъждуване, инсталации за капково напояване, пивоти, тръбно-ролковни машини, водни помпи и помпени станции, генератори, филтри, тръби и маркучи;
 - Доставка и монтаж на съоръжения за съхраняване на вода – стационарни резервоари и цистерни.
- ✓ Инвестиции, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- ✓ Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- ✓ Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- ✓ Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- ✓ Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;

	<ul style="list-style-type: none">✓ Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;✓ Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността;✓ Дейности в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда за биологично производство и прецизно/интелигентно / цифрово земеделие, в т.ч.:<ul style="list-style-type: none">• Създаване на трайни насаждения по биологичен начин – закупуване на посадъчен материал и агротехнически мероприятия по подготовка на терена и засаждане;• Изграждане / ремонт / реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане на животни по биологичен начин;• Материални и нематериални инвестиции за прилагане на технологиите по прецизно / интелигентно / цифрово земеделие;• Размножаване и поддържане на генофонда – изграждане / ремонт / реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и развъждане на животни от местни /автохонни/ породи.✓ По мярката се подкрепят и дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“, свързани с развитие на бизнес модели, които привличат работници и жители (временно или постоянно пребиваващи на територията) – нови селскостопански методи и технологии. <p>За проектни предложения, включващи инвестиции за напояване следва да бъдат представени разрешения, становища и всички необходими по нормативната база документи при спазване на Закона за водите и действащото законодателство. Системата за измерване на потреблението на вода на равнището на подпомаганата инвестиция трябва да е вече въведена или трябва да се въведе като част от инвестицията.</p>
Допустими разходи	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустими са следните инвестиционни разходи, съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство и възстановяване.

	<ol style="list-style-type: none">2. Закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар.3. Компютърен софтуер.4. Специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта.5. Основни земеделски инвестиции, когато са свързани със социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.6. Разходи, свързани с напояване на отглежданите култури са допустими само в случай, че попадат в обхвата на допустимите съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и отговарят на всички изисквания по смисъла на чл. 74 Регламент (ЕС) 2021/2115 и задължително водят до повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство, като:<ul style="list-style-type: none">• Доставка и монтаж на напоителни инсталации (или елементи от тях), включително инсталации за дъждуване, инсталации за капково напояване, пивоти, тръбно-ролковни машини, водни помпи и помпени станции, генератори, филтри, тръби, маркучи;• Доставка и монтаж на съоръжения за съхраняване на вода – стационарни резервоари и цистерни.7. Разходи за закупуване на земя и сгради, при спазване на изискванията в т.3.3 на част 5) от СВОМР.8. Общи разходи при спазване на общите условия за допустимост на разходите по т.3.2. на част 5) от СВОМР. <p>Недопустими са разходи за инвестиции в дренажни и водовземни съоръжения и сондажи и разходи, свързани с нетно увеличение на напояваните площи. (Нетно увеличение на напояваната площ е инвестиция, свързана с изграждане на системи за напояване извън площи със съществуващи напоителни инсталации, както и площи, които не се напояват, но в които към 1 януари 2007 г. е действала система за напояване.)</p> <p>Недопустими за подкрепа чрез стратегията за ВОМР са разходи за основни земеделски инвестиции, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.</p>
<p>Определени финансови параметри за проектите</p>	<p>Минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект:</p> <p>Минимален размер на общите допустими разходи /лева/</p> <ul style="list-style-type: none">- Малки земеделски стопанства /до 8000 евро СПО / - 7 692 лв.- Средни и големи земеделски стопанства, групи и организации на производители, кооперативни обединения на земеделски стопани – 15 384 лв. <p>Максимален размер на общите допустими разходи /лева/</p> <ul style="list-style-type: none">- Малки земеделски стопанства /до 8000 евро СПО / - 60 178 лв.

	<ul style="list-style-type: none"> - Средни и големи земеделски стопанства, групи и организации на производители, кооперативни обединения на земеделски стопани – 134 615 лв. 									
<p>Интензитет на финансовата помощ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Финансовата помощ е в размер на 65 % от общия размер на допустимите разходи по проекта. ✓ Максималното подпомагане може да бъде увеличено на 80% за инвестиции, извършени от млади земеделски стопани, които отговарят на следните условия съгласно СПРЗСР: <ul style="list-style-type: none"> - към момента на подаване на проектното предложение земеделският стопани е на възраст не повече от 40 навършени години; - да е ръководител на земеделско стопанство лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат; - да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост; - да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство. ✓ Максималното подпомагане може да бъде увеличено на 85 % за инвестиции на малки стопанства (икономически размер на стопанството, измерен в стандартен производствен обем – до 8 000 евро включително). 									
<p>Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален</p>	<p>За отпускането на помощ по тази мярка ще се използват принципи за подбор на операции, които са основани на резултатите от анализа на територията на МИГ „Кирково - Златоград“. Избраните критерии имат принос към дефинираните в СВOMP 2023-2027 индикатори, чрез които ще бъде отчитано изпълнението на мерките.</p> <table border="1" data-bbox="411 1832 1449 2042"> <thead> <tr> <th data-bbox="411 1832 587 1912">№</th> <th data-bbox="587 1832 1219 1912">Критерии</th> <th data-bbox="1219 1832 1449 1912">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="411 1912 587 2002">1</td> <td data-bbox="587 1912 1219 2002">Създадени нови работни места по подкрепения проект</td> <td data-bbox="1219 1912 1449 2002">30</td> </tr> <tr> <td data-bbox="411 2002 587 2042">2</td> <td data-bbox="587 2002 1219 2042">Проектът предвижда инвестиции в</td> <td data-bbox="1219 2002 1449 2042">10</td> </tr> </tbody> </table>	№	Критерии	Максимален брой точки	1	Създадени нови работни места по подкрепения проект	30	2	Проектът предвижда инвестиции в	10
№	Критерии	Максимален брой точки								
1	Създадени нови работни места по подкрепения проект	30								
2	Проектът предвижда инвестиции в	10								

праг за одобрение		чувствителни сектори, определени в анализа към СПРЗСР	
	3	Проектът предвижда инвестиции за производство на биологични продукти	15
	4	Проектът предвижда въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и/или иновации в земеделското производство	15
	5	Проектът е подаден от кандидат – жена или кандидат на възраст до 40 навършени години	10
	6	Проектът е подаден от кандидат, който отговаря на определението за малко земеделско стопанство	10
	7	Проектът се осъществява в планински или друг необлагодетелстван район, съгласно Приложение 1 на Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват	10
	Максимален брой точки		100
	Праг за преминаване		30
<p>Приоритет при равен брой точки (в низходящ ред при последователно прилагане на следните критерии): № 1; №2; №3; №4; №5; №6, №7. В Насоките за кандидатстване, МИГ определя методиката за оценка на проектните предложения и документите/ обосновките, доказващи съответствие с критериите за подбор.</p>			
Мярка 2 „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“			
Описание на целите на мярката	<p>Цел на мярката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобряване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия <p>Мярката е свързана с постигането на Стратегическа цел 1 на СВОМР „Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика“, Приоритет 1 „Развитие на земеделския сектор“. Мярката е съобразена със специфичните характеристики и потенциала на територията, адресира проблемите на територията и отразява очакванията на местната общност, обобщено представени в аналитичната част на СВОМР (т.3) и подробно анализирани в проведените задълбочени проучвания (Приложение 2.1. и Приложение 2.2.).</p> <p>Мярката ще адресира нуждите и потенциала в областта на хранително-вкусовата промишленост /ХВП/ на територията на МИГ.</p> <p>Дейностите по тази интервенция са свързани с преработката на суровини,</p>		

	<p>получени при първичното селскостопанско производство и са естествено допълнение към дейностите по интервенция мярка 1.1. /П.Г.1.1./ - Инвестиции в земеделските стопанства. Интервенцията предоставя възможност на земеделските стопани да добавят стойност, чрез преработка на произведените в стопанствата им селскостопански продукти.</p> <p>С предвидените интервенции по стратегията се подкрепя въвеждането на иновации и повишена ефективност на производството на територията на МИГ.</p>
<p><i>Допустими кандидати</i></p>	<p>1) Преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане, които отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите.✓ да са микро, малки или средни предприятия✓ да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности; <p>2) Групи/организации на производители, които отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ да са признати от министъра на земеделието✓ да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители. <p>3) Земеделски стопани, които отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ да са физически лица регистрирани по Търговския закон или;✓ да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;✓ да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;✓ преобладаващата част /най – малко 51%/ от предвидените за преработка селскостопански продукти трябва да са произведени в земеделското стопанство на кандидата; <p>Кандидатите представят бизнес план, който показва подобряване на дейността на кандидата и доказва устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта, чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.</p> <p>Кандидатите трябва да отговарят на общите условия за допустимост, посочени в т. 5) на СВOMP.</p>

<p>Допустими дейности</p>	<p>Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори, свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук в следните сектори:</p> <ul style="list-style-type: none">• Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;• Месо и месни продукти;• Плодове и зеленчуци, включително гъби;• Пчелен мед;• Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;• Растителни и животински масла и мазнини;• Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;• Готови храни за селскостопански животни;• Гроздова мъст, вино и оцет. <p>Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.</p> <p>Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от ДФЕС.</p> <p>Подкрепата е насочена към материални и нематериални инвестиции, в т.ч. машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.</p> <p>Подкрепа ще бъде предоставяна за следните дейности:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани със си вериги на доставка;2. Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и недвижими активи, необходими за производството и маркетинга;3. Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;4. Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;5. Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни
----------------------------------	---

	<p>средства;</p> <ol style="list-style-type: none">6. Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;7. Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;8. Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения.9. Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата;10. Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;11. Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга12. Строителство/реконструкция/ремонт на сгради и друга недвижима собственост, използвани за опазване на компонентите на околната среда, като например - пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци;13. Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;14. Модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга;15. Инвестиции в нематериални активи; <p>Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.</p> <p>Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи включени в интервенции I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор и I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения на Стратегическия план.</p> <p>Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми, свързани с преработка на селскостопански продукти.</p>
<p><i>Допустими разходи</i></p>	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустимите разходи включват материални и нематериални инвестиции, които трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка</p>

	<p>на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разходи за строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, или възстановяване на сгради и недвижими активи, необходими за производството и/или маркетинга; - Разходи за закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар, необходими за подобряване на производствения процес и/или маркетинга. - Разходи за нематериални активи - Компютърен софтуер, изработка на клиентски уебсайт, изработка на мобилно приложение; - Специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта. - Разходи за услуги, свързани с внедряването на системи за управление на качеството - Разходи за закупуване на земя и сгради, при спазване на изискванията в т.3.3 на част 5) от СВOMP. - Общи разходи при спазване на общите условия за допустимост на разходите по т.3.2. на част 5) от СВOMP. 						
<p>Определени финансови параметри за проектите</p>	<p>Минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Минимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 15 384 лв. - Максимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 153 846 лв. 						
<p>Интензитет на финансовата помощ</p>	<p>Финансовата помощ е в размер на 65 % от допустимите разходи по проекта.</p>						
<p>Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение</p>	<p>За отпускането на помощ по тази мярка ще се използват принципи за подбор на операции, които са основани на резултатите от анализа на територията на МИГ „Кирково - Златоград“. Избраните критерии имат принос към дефинираните в СВOMP 2023-2027 индикатори, чрез които ще бъде отчитано изпълнението на мерките.</p> <table border="1" data-bbox="403 1805 1469 1980"> <thead> <tr> <th data-bbox="403 1805 576 1890">№</th> <th data-bbox="576 1805 1257 1890">Критерии</th> <th data-bbox="1257 1805 1469 1890">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="403 1890 576 1980">1</td> <td data-bbox="576 1890 1257 1980">Проектът предвижда създаване на нови работни места</td> <td data-bbox="1257 1890 1469 1980">15</td> </tr> </tbody> </table>	№	Критерии	Максимален брой точки	1	Проектът предвижда създаване на нови работни места	15
№	Критерии	Максимален брой точки					
1	Проектът предвижда създаване на нови работни места	15					

	2	Проектът предвижда инвестиции за преработка на суровини от чувствителни сектори, определени в анализа към СПРЗСР	15
	3	Проектът предвижда инвестиции за преработка и/или маркетинг на биологични продукти	20
	4	Проектът предвижда въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и/или иновации в земеделското производство	10
	5	Проектът е подаден от кандидат – жена или кандидат на възраст до 40 навършени години (или собственикът на кандидата отговаря на това условие)	20
	6	Проектът е подаден от кандидат, който е земеделски стопанин	10
	7	Проект, включващ инвестиции и дейности на територията на райони с природни и други ограничения	10
	Максимален брой точки		100
	Праг за преминаване		30
<p>Приоритет при равен брой точки (в низходящ ред при последователно прилагане на следните критерии): № 1; №2; №3; №4; №5, №6, №7.</p> <p>В Насоките за кандидатстване, МИГ определя методиката за оценка на проектните предложения и документите/ обосновките, доказващи съответствие с критериите за подбор.</p>			
Мярка 3 „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“			
Описание на целите на мярката	<p>Цел на мярката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развитие на неселскостопански дейности в различните икономически сектори, което да доведе до създаване на нови работни места на територията на МИГ. <p>Мярката е свързана с постигането на Стратегическа цел 1 на СВOMP „Подобряване на конкурентоспособността на местната икономика“, Приоритет 2: Развитие на неземеделския сектор и иновациите.</p> <p>Икономическите сектори извън земеделския сектор имат по-висок потенциал за създаване на заетост, в тази връзка основна цел на мярката е насърчаване на неселскостопанските дейности за разнообразяване на местната икономика и създаването на заетост, което да допринесе за ускоряване на икономическия растеж.</p> <p>Мярката е съобразена със специфичните характеристики и потенциала на територията, адресира проблемите на територията и отразява</p>		

очакванията на местната общност, обобщено представени в аналитичната част на СВOMP (т.3) и подробно анализирани в проведените задълбочени проучвания (Приложение 2.1. и Приложение 2.2.).

Мярката насърчава инвестиции в неселскостопански дейности, свързани с:

- осигуряване на възможност за развитите на различни бизнес модели и икономически дейности;
- информационния и технологичен сектор и създаването на творчески продукти;
- използване на потенциала на населените места в селските райони, като например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономиката.
- стимулиране на творческите занаяти, които са част от културното наследство и традиции;
- в областта на здравеопазването и социалните услуги;
- дейности в областта на интелигентните селища.

По мярката се подкрепят и неселскостопански дейности, насочени към създаване на „**интелигентни селища**“, когато са свързани с развитие на бизнес модели, които привличат работници и жители (временно или постоянно пребиваващи на територията) – създаването на икономическа зона, IT академия, устойчива селска мобилност, споделени пространства.

При прилагането на мярката ще се **насърчава създаването на работни места**, дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги, както и различни производства, в т.ч. базирани на алтернативни производствени процеси, и инвестиции в създаване на нови за територията на МИГ услуги/ производства.

Предвидените интервенции по мярката са в съответствие със следните потребностите, специфични характеристики и потенциал на територията, определени подробно в анализите и посочени в т.3 на СВOMP:

- Липса на достъп до заетост на територията на МИГ, създаваща един от основните проблеми на територията – високи нива на безработица.
- Разнообразяване на икономическите дейности, чрез насърчаване на неселскостопански дейности има потенциал за създаване на по-голям брой работни места и подобряване състоянието на местната икономика.
- Съществуващите микропредприятия на територията на МИГ са основната част от предприятията на територията на МИГ.
- Моноструктурност и липса на икономическа диверсификация – доминиране на горския сектор и слаб дял на неселскостопански и иновативни дейности.

	<ul style="list-style-type: none">- Ниска конкурентоспособност и слаба предприемаческа инициатива поради липса на средства.- Ръст на микро предприятията – увеличаване на броя и разширена роля в местната икономика. <p>Висока степен на готовност за развитие на различни неземеделски дейности, в т.ч. в сектори свързани с туризма и част от условията за неговото ефективно развитие.</p>
<p><i>Допустими кандидати</i></p>	<p>Допустимите кандидати са:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Микропредприятия, отговарящи на следните условия:<ul style="list-style-type: none">✓ да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;✓ да са микропредприятия по смисъла на ЗМСП.2. Земеделски стопани, отговарящи на следните условия:<ul style="list-style-type: none">- да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители;- да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;3. Физически лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неселскостопански дейности, които са насочени към развитие на занаяти, съгласно Приложение 1 към чл. 3, ал. 2, т. 1 от Закона за занаятите, включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности и отговарят на следните условия:<ul style="list-style-type: none">✓ да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;✓ да са микропредприятия по смисъла на ЗМСП;✓ да отговарят на определението за самостоятелно зает занаятчия, съгласно дефиницията в Закона за занаятите. <p>Кандидатите трябва да отговарят на общите условия за допустимост, посочени в т. 5) на СВOMP.</p> <p>Кандидатите представят бизнес план, който показва подобряване на дейността на кандидата и доказва устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта, чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.</p>
<p><i>Допустими дейности</i></p>	<p>Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустимите за подпомагане за неселскостопански дейности включват:</p>

- **Производство на продукти** извън Приложение I от Договора за функционирането на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Алтернативни нестопански дейности като:
 - Технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди.
 - Ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими / рециклируеми / зелени опаковки
 - Намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика.
- **Развитие на услуги във всички сектори (например, без да се ограничават до следните: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ, услуги в областта на здравеопазването и социалните услуги);**
- **Развитие на занаяти** (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности)
- По мярката се подкрепят и **неселскостопански дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“**, свързани с развитие на бизнес модели, които привличат работници и жители (временно или постоянно пребиваващи на територията) – създаването на икономическа зона, ИТ академия, устойчива селска мобилност, споделени пространства.

Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници с инвестиции за производство на електроенергия от фотоволтаични системи се подпомагат, единствено ако са за собствено потребление и същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване нуждите от захранване на допустимите активи/оборудване/инсталации по заявлението за подпомагане или на налични такива в предприятието на кандидата по място на извършване на допустимите дейности.

По мярката не се подпомагат дейности, свързани с:

- ✓ Добив и преработка на продукти от горското стопанство, включително

	<p>производствата преди индустриалната преработка на дървесината съгласно Обща база за статистическите класификации на икономическите дейности в рамките на Европейската общност, NACE Rev. 1.1.;</p> <ul style="list-style-type: none">✓ свързани с изграждане/ ремонт/реконструкция на места за настаняване - туристически обекти, съгласно чл. 3, ал. 2, т.1 от Закона за туризма;✓ селско, горско и рибно стопанство;✓ инвестиции за преработка на селскостопански продукти. <p>Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.</p>
<p>Допустими разходи</p>	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустимите разходи включват материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Разходи за материални активи - нови машини, съоръжения и оборудване до пазарната стойност на активите за:<ul style="list-style-type: none">○ Закупуване и/или инсталиране на нови машини, съоръжения, или оборудване (в това число и обзавеждане);○ Закупуване на специализирани транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта.✓ Нематериални активи:<ul style="list-style-type: none">○ изработка на клиентски уебсайт;○ изработка на мобилно приложение;○ закупуване на софтуер,✓ Строително монтажни работи (СМР) свързани с изграждане/реконструкция/ремонт на недвижимо имущество:<ul style="list-style-type: none">○ Ново строителство на сгради и помещения;○ Реконструкция на сгради и помещения;○ Ремонт на сгради и помещения;○ Закупуване и инсталиране на инсталации за производство на енергия от ВЕИ за собствено потребление и собствени нужди;○ Закупуване и поставяне на преместваеми обекти.✓ Разходи, необходими за изпълнение на дейности, съответстващи на принципите на концепцията за "интелигентни селища" и/ или насочени към създаване на „интелигентни селища“, свързани с една или повече дейности от изброените в част допустими дейности по мярката.

	<p>✓ Разходи за закупуване на земя и сгради, при спазване на изискванията в т.3.3 на част 5) от СВОМР.</p> <p>Общи разходи при спазване на общите условия за допустимост на разходите по т.3.2. на част 5) от СВОМР.</p>																								
Определени финансови параметри за проектите проектните	<p>Минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Минимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 15 384 лв. - Максимален размер на общите допустими разходи /лв/ - 153 846 лв. 																								
Интензитет на финансовата помощ	<p>Финансовата помощ е в размер на 65 % от допустимите разходи по проект.</p>																								
Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение	<p>За отпускането на помощ по тази мярка ще се използват принципи за подбор на операции, които са основани на резултатите от анализа на територията на МИГ „Кирково - Златоград“. Избраните критерии имат принос към дефинираните в СВОМР 2023-2027 индикатори, чрез които ще бъде отчитано изпълнението на мерките.</p>																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>№</th> <th>Критерии</th> <th>Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Проектът предвижда създаване на нови работни места</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Проект, подаден от кандидат с потенциал за растеж и развитие – финансово състояние на кандидата</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Проект, включващ инвестиции в иновативни за предприятието технологии</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Проектът включва дейности в областта на здравните или социалните услуги</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Проектът е подаден от кандидат – жена или кандидат на възраст до 40 навършени години (или собственикът на кандидата отговаря на това условие)</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Проектът включва дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Максимален брой точки</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table>	№	Критерии	Максимален брой точки	1	Проектът предвижда създаване на нови работни места	20	2	Проект, подаден от кандидат с потенциал за растеж и развитие – финансово състояние на кандидата	20	3	Проект, включващ инвестиции в иновативни за предприятието технологии	15	4	Проектът включва дейности в областта на здравните или социалните услуги	15	5	Проектът е подаден от кандидат – жена или кандидат на възраст до 40 навършени години (или собственикът на кандидата отговаря на това условие)	15	6	Проектът включва дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“	15	Максимален брой точки		100
	№	Критерии	Максимален брой точки																						
	1	Проектът предвижда създаване на нови работни места	20																						
	2	Проект, подаден от кандидат с потенциал за растеж и развитие – финансово състояние на кандидата	20																						
	3	Проект, включващ инвестиции в иновативни за предприятието технологии	15																						
	4	Проектът включва дейности в областта на здравните или социалните услуги	15																						
	5	Проектът е подаден от кандидат – жена или кандидат на възраст до 40 навършени години (или собственикът на кандидата отговаря на това условие)	15																						
6	Проектът включва дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“	15																							
Максимален брой точки		100																							

	Праг за преминаване	30
	<p>Приоритет при равен брой точки (в низходящ ред при последователно прилагане на следните критерии): № 1; №2; №3; №4; №5; №6.</p> <p>В Насоките за кандидатстване, МИГ определя методиката за оценка на проектните предложения и документите/ обосновките, доказващи съответствие с критериите за подбор.</p> <p>8) Други елементи</p> <p>Приложимият режим за държавни помощи и е в съответствие с ПМС №494 от 30.12.2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2021-2027 г.</p>	
Мярка 4 „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“		
Описание на целите на мярката	<p>Цели на мярката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Подобряване на средата и качеството на живот в населените места на община Кирково и община Златоград; ✓ Повишаване привлекателността на територията на МИГ чрез обновяване на инфраструктурата. <p>Мярката е свързана с постигането на Стратегическа цел 2 на СВОМР „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 1 „Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси“ и ще допринесе пряко за постигане на целите ѝ чрез инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура. Мярката е съобразена със специфичните характеристики и потенциала на територията, адресира проблемите на територията и отразява очакванията на местната общност, обобщено представени в аналитичната част на СВОМР (т.3) и подробно анализирани в проведените задълбочени проучвания (Приложение 2.1. и Приложение 2.2.).</p> <p>Устойчивото социално-икономическо развитие на селските райони е неразривно свързано със съществуващата инфраструктура и качеството на предлаганите услуги за населението в селските райони. Недостигът на средства за инвестиции за обновяване на съществуващата инфраструктура и недотам доброто качество на предлаганите услуги е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в страната. Това е и основна пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Тези фактори допринасят до влошаване на качеството на живот в селските райони и застрашават способността им да задържат населението и да привличат инвестиции, което ги поставя в социално-икономически спад.</p>	

Населените места ще станат по-привлекателни за бизнеса и за живеене чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, чрез изграждането на липсваща или рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура, транспортни и комуникационни връзки. Създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура е основата за създаване на оптимална жизнена среда, създаването на достъпност и развитие на икономиката.

Подобряването и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения, са от съществено значение и осигуряват добра социална среда в по-малките населени места (извън общинските центрове). Мерките с цел създаване или обновяване на публични пространства чрез: изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура и изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение, ще продължат да се прилагат за селските общини в страната.

Предвидените интервенции по мярката са в съответствие със следните потребностите, специфични характеристики и потенциал на територията, определени подробно в анализите и посочени в т.3 на СВOMP:

- Рехабилитация и благоустрояване на вътрешно-селищна публична инфраструктура, с фокус върху достъпа до обществени услуги, училища, социални обекти и подобряване на средата за живеене. Обновяване и модернизация на обществени, административни и образователни сгради, подобряване на достъпността, архитектурна среда и технологична инфраструктура – с цел създаване на по-добри условия за работа, обслужване и учене. Изграждане и реновиране на обществени зони за отдих, социални активности и културен живот, включително паркови пространства, спортни съоръжения, детски и спортни площадки за повишаване на привлекателността на населените места.
- Развитие на инфраструктура за предоставяне на социални, здравни и мобилни услуги, особено в отдалечените и труднодостъпни села – чрез адаптирани пространства, базова техническа обезпеченост и създаване на условия за гъвкаво предоставяне на услуги по места.
- Подобряването на публичната инфраструктура и услуги ще направи територията на МИГ по-привлекателна за бизнеса и за живеене, което от своя страна ще допринесе за намаляване на сериозните нива на миграция на млади и образовани хора към по-големите градове и извън страната, и като цяло за справяне с демографските проблеми.

Допустими кандидати	<p>Допустими за подпомагане са:</p> <ul style="list-style-type: none">• Община Кирково• Община Златоград
Допустими дейности	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустими за подпомагане са дейности, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура;✓ Дейности, извършвани върху имоти публична собственост и които са предназначени за услуги за широко обществено ползване;✓ Дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“. <p>Допустимите дейности по мярката включват:</p> <p>1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на линейна публична инфраструктура:</p> <p>1.1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях.</p> <p>2. Площи за широко обществено ползване и спорт:</p> <p>2.1. Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;</p> <p>2.2. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура.</p> <p>3. Сградна публична инфраструктура:</p> <p>3.1. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;</p> <p>3.2. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;</p> <p>4. Дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“, когато са свързани с една или повече дейности, както следва:</p>

	<ul style="list-style-type: none">✓ Дейности, свързани с подкрепа на иновативни решения за създаване на устойчиви модели –социални селища, ландшафтно планиране и реконструкция на стари сгради – използването на стари сгради или налични парцели в полза на местната общност;✓ Дейности, свързани с дигитализация и подобряване на телекомуникационната свързаност с цел устойчиво развитие на съответния район.✓ Свързани с изготвянето на стратегии за създаване на интелигентни селища. <p>В рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове.</p> <p><i>Дейности, свързани с извършването на разходи за публична инфраструктура, свързана с пътища, водопреносни и канализационни системи, са допустими ако са част от по-голям проект² или са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища.</i></p> <p><i>Кандидатите представят анализ разходи - ползи, от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.</i></p>
Допустими разходи	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Строителство, реконструкция, рехабилитация, изграждане, обновяване, ремонт и/или реставрация на сгради и/или помещения и/или друга недвижима собственост, съгласно допустимите за подпомагане дейности:</p> <p>а) разходи, свързани с прякото изпълнение на строително-монтажните работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство или възстановяване;</p> <p>б) непредвидени разходи в размер до 5% от стойността на одобрените разходи по буква „а“.</p> <p>2. Разходи, свързани с оборудване и/или обзавеждане;</p> <p>3. Разходи за компютърен софтуер;</p>

² Част от по-голям проект - размерът на разходите от проект, отговарящ на до 10 % от общите разходи по проекта, което се доказва с договори за изпълнение, доставка, услуга и други относими документи (разрешение за строеж, задание за извършена обществена поръчка, интегрирани планове за развитие и други)

	<p>4. Разходи, необходими за изпълнение на дейности, съответстващи на принципите на концепцията за "интелигентни селища" и/ или насочени към създаване на „интелигентни селища“, свързани с една или повече дейности от изброените в част допустими дейности по мярката.</p> <p>6. Разходи за извършване на проучвания и анализи на територията, разходи за възнаграждения на експерти, свързани с изготвяне на стратегията и разходи за провеждане на информационни срещи и конференции за обсъждане на стратегията, за които при изпълнение на проектите ще се прилагат определените стойности на съответните опростени разходи съгласно Приложение №3 от Условията за изпълнение на Процедура № BG06AFSP001-1.001.</p> <p>6. Общи разходи при спазване на общите условия за допустимост на разходите по т.3.2. на част 5) от СВОМР.</p>																					
<p>Определени финансови параметри за проектите</p>	<p>Минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Минимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 50 000 лв. - Максимален размер на общите допустими разходи /лв/ - 375 000 лв. 																					
<p>Интензитет на финансовата помощ</p>	<p>Финансовата помощ е в размер на 100 % от допустимите разходи по проекта.</p>																					
<p>Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение</p>	<p>За отпускането на помощ по тази мярка ще се използват принципи за подбор на операции, които са основани на резултатите от анализа на територията на МИГ „Кирково - Златоград“. Избраните критерии имат принос към дефинираните в СВОМР 2023-2027 индикатори, чрез които ще бъде отчитано изпълнението на мерките.</p> <table border="1" data-bbox="403 1496 1385 2022"> <thead> <tr> <th data-bbox="403 1496 576 1653">№</th> <th data-bbox="576 1496 1166 1653">Критерии</th> <th data-bbox="1166 1496 1385 1653">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="403 1653 576 1742">1</td> <td data-bbox="576 1653 1166 1742">Брой жители, които ще се възползват от допустимите дейности</td> <td data-bbox="1166 1653 1385 1742"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="403 1742 576 1787"></td> <td data-bbox="576 1742 1166 1787" style="text-align: right;"><i>От 100 до 200</i></td> <td data-bbox="1166 1742 1385 1787">15</td> </tr> <tr> <td data-bbox="403 1787 576 1832"></td> <td data-bbox="576 1787 1166 1832" style="text-align: right;"><i>От 201 до 500 жители</i></td> <td data-bbox="1166 1787 1385 1832">20</td> </tr> <tr> <td data-bbox="403 1832 576 1877"></td> <td data-bbox="576 1832 1166 1877" style="text-align: right;"><i>от 501 до 1000</i></td> <td data-bbox="1166 1832 1385 1877">25</td> </tr> <tr> <td data-bbox="403 1877 576 1933"></td> <td data-bbox="576 1877 1166 1933" style="text-align: right;"><i>над 1001</i></td> <td data-bbox="1166 1877 1385 1933">30</td> </tr> <tr> <td data-bbox="403 1933 576 2022">2</td> <td data-bbox="576 1933 1166 2022">Проектът обхваща повече от едно населено място</td> <td data-bbox="1166 1933 1385 2022">20</td> </tr> </tbody> </table>	№	Критерии	Максимален брой точки	1	Брой жители, които ще се възползват от допустимите дейности			<i>От 100 до 200</i>	15		<i>От 201 до 500 жители</i>	20		<i>от 501 до 1000</i>	25		<i>над 1001</i>	30	2	Проектът обхваща повече от едно населено място	20
№	Критерии	Максимален брой точки																				
1	Брой жители, които ще се възползват от допустимите дейности																					
	<i>От 100 до 200</i>	15																				
	<i>От 201 до 500 жители</i>	20																				
	<i>от 501 до 1000</i>	25																				
	<i>над 1001</i>	30																				
2	Проектът обхваща повече от едно населено място	20																				

	3	Проектът допълва и/или надгражда други проекти или инвестиции, които са реализирани или в процес на реализация	20
	4	Проектът включва инвестиции за достъпна среда	15
	5	Проектът включва дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“	15
	Максимален брой точки		100
	Праг за преминаване		30
<p>Приоритет при равен брой точки (в низходящ ред при последователно прилагане на следните критерии): № 1; №2; №3; №4; №5.</p> <p>В Насоките за кандидатстване, МИГ определя методиката за оценка на проектните предложения и документите/ обосновките, доказващи съответствие с критериите за подбор.</p>			
Мярка 5 „Инвестиции за развитие на природните и културни ресурси“			
Описание на целите на мярката	<p>Мярката е свързана с постигането на Стратегическа цел 2 на СВOMP „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 2: Опазване и развитие на околната среда, природните и културните ресурси. Мярката е съобразена със специфичните характеристики и потенциала на територията, адресира проблемите на територията и отразява очакванията на местната общност, обобщено представени в аналитичната част на СВOMP (т.3) и подробно анализирани в проведените задълбочени проучвания (Приложение 2.1. и Приложение 2.2.).</p> <p>Мярката съответства на целите и приоритетите на Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Целите и областите на интервенция на Регламент (ЕС) 2021/1060, свързани с насърчаване на инициативи за устойчив туризъм, екотуризъм, опазване, развитие и популяризиране на културното наследство и културните услуги, както и на природното наследство и екотуризма; подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура. ✓ Целите и областите на интервенция на Регламент (ЕС) 2021/2115, свързани с развитие на туризма, екотуризма и опазване на природните ресурси, инвестициите в инфраструктура в селските райони, както и непроизводствени дейности, подпомагани чрез стратегии за BOMP. 		

	<p>✓ Мярката е в съответствие и с допустимите дейности от УК по процедура BG06AFSP001-01.001, включващи неселскостопански дейности за развитие на творчески продукти; използване на потенциала на населените места в селските райони, като например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономика; дейности, свързани с дребна по мащаби инфраструктура; дейности за запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони; дейности за инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб инфраструктура.</p> <p>Мярката ще допълни резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението и ще допринесе за сплотяване на местната общност и съхранение на нейната идентичност и за развитие на туризма. Тя е насочена към опазване, развитие и популяризиране на културно-историческото и природно наследство, вкл. инвестиции в публични туристически активи и услуги и обекти, свързани с културния живот. Територията на МИГ притежава изключителен потенциал за развитие на туризъм, основан на богато историческо наследство, природни и културни забележителности. Туризмът се явява добра перспектива и възможност за устойчиво развитие и просперитет на територията на МИГ и нейното население. Важен акцент в мярката ще бъдат младите хора и въвличането им в дейности по опознаване на местните традиции, опазване на нематериално културно и природното наследство.</p> <p>На база проведените проучвания на територията и сред заинтересованите страни, от изключителна важност е включването на „меки мерки“, насочени към съхраняване на местната идентичност и култура, чрез възстановяване, опазване и развитие на местното нематериално културно наследство и традиции, и съхранение на природното наследство.</p> <p>Мярката ще предоставя подкрепа за обекти на местното природно, културно и историческо наследство, както инфраструктура за достъп до тях. Тя ще допринесе за сплотяване на местната общност и съхранение на нейната идентичност. Важен акцент в мярката ще бъдат младите хора и въвличането им в дейности по опознаване на местните традиции, опазване на нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство.</p> <p>Предвидените интервенции по мярката са в съответствие с потребностите, специфични характеристики и потенциал на територията, определени подробно в анализите и посочени в т.3 на СВОМР.</p>
Допустими кандидати	Допустими кандидати по мярката са: ✓ Община Кирково и Община Златоград

	<ul style="list-style-type: none">✓ Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, вкл. МИГ „Кирково - Златоград“✓ Читалища, регистрирани по Закона за народните читалища;✓ Образователни институции с местно значение – училища и детски градини <p><i>МИГ „Кирково - Златоград“ е допустим кандидат и получател на финансова помощ по мярката при условие, че никой от членовете на колективния управителен орган, както и свързано с него лице по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, не е изпълнител или подизпълнител на дейностите по проекта.</i></p> <p>Кандидатите трябва да отговарят на общите условия за допустимост, посочени в т. 5) на СВОМР.</p>
Допустими дейности	Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.

	<p>По мярката са допустими два типа дейности – инвестиционни и меки дейности:</p> <p>А. Инвестиционни дейности:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Изграждане, реконструкция, ремонт, преустройство или възстановяване на културни обекти /включително читалища/2. Доставка на съоръжения, оборудване и обзавеждане на културни обекти /включително читалища/3. Инвестиции в обекти и инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура:<ul style="list-style-type: none">✓ Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителски информационни центрове за експониране и/или предоставяне на информация за местната идентичност, природните и културни обекти✓ Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на обществени туристически обекти, включително на центрове за изкуство, творчески дейности и занаяти;✓ Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на съоръжения за туристически обекти и атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство;✓ Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на туристическа инфраструктура за достъп до природни и културни обекти, в т.ч. информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки.4. Изработка и/или доставка на продукти и материали за целите на популяризирането на местното нематериално културно наследство.5. Дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“, когато са свързани с една или повече дейности, както следва: развитие на интелигентни екоселища чрез изграждане, реконструкция, доставка на съоръжения, оборудване и обзавеждане.
<p><i>Допустими разходи</i></p>	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустимите разходи по мярката включват:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Разходи за строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство или възстановяване на културни обекти и на обекти и инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура, в т.ч.:

	<p>а) разходи, свързани с прякото изпълнение на строително-монтажните работи;</p> <p>б) непредвидени разходи в размер до 5% от стойността на одобрените разходи по буква „а“.</p> <p>2. Разходи за материални активи</p> <ul style="list-style-type: none">- закупуване на съоръжения и оборудване и обзавеждане- разходи за закупуване на народни носии и материални активи, пряко свързани с дейностите по проекта; <p>3. Разходи за нематериални активи, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none">- Разходи за компютърен софтуер;- Разходи за нематериални активи, различни от софтуер - книги, филми, изработване на мобилни приложения, уеб сайтове; <p>4. Разходи за услуги:</p> <ul style="list-style-type: none">- свързани с допустимите дейности по проекта, включително за външни експерти за извършване на проучвания, анализи, събиране на данни, планиране и информационни дейности, дигитализация.- за изработване, разпространение и излъчване на информационни и творчески продукти, материали и документи за промотиране на материално и нематериалното културно и природно наследство,- За информираност, публичност и реклама – за изготвяне, публикуване и разпространение на публикации и информационни материали, изготвяне и излъчвания на видео и аудио материал в електронни и социални медии, изготвяне и публикуване на информация и публикации в социални мрежи, дигитален маркетинг, създаване на уеб сайтове, мобилни приложения, книги и филми.- За организиране, провеждане и участие в мероприятия и събития, в съответствие с допустимите дейности по мярката, вкл. за преводи /писмени и симултанни/, възнаграждения на външни експерти. <p>5. Общи разходи при спазване на общите условия за допустимост на разходите по т.3.2. на част 5) от СВОМР.</p>
<p><i>Определени финансови параметри за проектите</i></p>	<p>Минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект:</p> <ul style="list-style-type: none">- Минимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 10 000 лв.- Максимален размер на общите допустими разходи /лева/ - 50 000 лв.
<p><i>Интензитет на</i></p>	<p>Финансовата помощ е в размер на 100 % от допустимите разходи по проекта.</p>

финансовата помощ			
Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение	За отпускането на помощ по тази мярка ще се използват принципи за подбор на операции, които са основани на резултатите от анализа на територията на МИГ „Кирково - Златоград“. Избраните критерии имат принос към дефинираните в СВOMP 2023-2027 индикатори, чрез които ще бъде отчитано изпълнението на мерките.		
	№	Критерии	Максимален брой точки
	1	Проектът има над общинско значение (в рамките на територията на МИГ)	15
	2	Проектът допълва и/или надгражда други проекти или инвестиции, които са реализирани или в процес на реализация	15
	3	Проектът включва дейности, насочени към създаване на „интелигентни селища“	20
	4	Проектът включва комбинирани дейности за развитие на културното и природното наследство	25
	5	Проектът има принос към развитие на туризма, чрез създаване на нова туристическа атракция или подобряване на съществуваща атракция или развитие на туристическа инфраструктура	25
	Максимален брой точки		100
Праг за преминаване		30	
Приоритет при равен брой точки (в низходящ ред при последователно прилагане на следните критерии): № 1; №2; №3; №4; №5.			
В Насоките за кандидатстване, МИГ определя методиката за оценка на проектните предложения и документите/ обосновките, доказващи съответствие с критериите за подбор.			
Мярка 6 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“			
Допустими дейности	<p>Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустимите дейности включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на съвместен продукт/услуга/действие, вкл. разходи за 		

	<p>материални и нематериални активи</p> <ul style="list-style-type: none">✚ Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност;✚ Реализиране на промоционални и маркетингови кампании;✚ Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта;✚ Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите; <p>Дейностите по координация (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за настаняване и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация).</p> <p>Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:</p> <ul style="list-style-type: none">- да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ;- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за ВОМР на съответните местни инициативни групи и СПРЗСР;- да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори – МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР от друга държава – членка на ЕС;- в партньорство за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос.
<p>Допустими разходи</p>	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Допустими за финансиране по мярката са разходи за:</p> <ul style="list-style-type: none">- разработване на съвместен продукт/услуга, вкл. материални и нематериални инвестиции;- строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;- други материални и нематериални активи;- изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;- възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи;- възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности на

	<ul style="list-style-type: none">служители на МИГ;- промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;- организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;- информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;- публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели.- командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно действащата Наредба за командировките в страната;- преводи (писмени и симултанни);- пощенски и куриерски услуги;- такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта.
Общ размер на финансовата помощ по мярката	Максимален размер на общите допустими разходи /лева/: 200 000,00 лв.
Мярка 7 „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране“	
Допустими дейности	<p>Допустими дейности, съгласно приложимите за мярката в раздел 13.3 от Условията за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p>Дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегиите съгласно чл. 34, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегиите за ВОМР. Подпомагането за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране не може да надвишава 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията.</p> <ul style="list-style-type: none">- Допустими за извършване са дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия.- Допустими за извършване са дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия.

<p><i>Допустими разходи</i></p>	<p>Допустими разходи, съгласно приложимите за мярката в раздел 14.1 от Условието за кандидатстване по процедура BG06AFSP001-01.001.</p> <p><u>А. Разходи за управление, мониторинг и оценка на стратегиите:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1) разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативния акт;2) разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване);3) непреки разходи (Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата по т. 1):<ul style="list-style-type: none">- за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски);- разходи за наем на офис;- разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода BOMP);- разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;- разходи за наем на лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места за МИГ, които нямат закупен лек автомобил;- разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;4) други непредвидени оперативни разходи;5) разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ;6) разходи за закупуване на офис оборудване техника, обзавеждане и софтуер;7) разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г.;8) разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;9) разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ);10) разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на
-------------------------------------	--

	<p>Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;</p> <p>11) финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи;</p> <p>12) разходи за мониторинг и оценка на стратегията за WOMP.</p> <p><u>Б. Разходи за популяризиране на стратегията за WOM (Разходите за популяризиране на стратегията са най-малко 20 на сто от общия размер на разходите по мярката):</u></p> <p>1) разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);</p> <p>2) разходи за популяризиране, информиране и публичност:</p> <ul style="list-style-type: none">○ за създаване и поддръжка на интернет страница;○ за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;○ отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;○ преводи;○ изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;○ свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;○ други разходи за популяризиране, информиране и публичност; <p>разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиранена стратегията за WOMP и прилагане на подхода.</p>
<p>Общ размер на финансовата помощ по мярката</p>	<p>Общият размер на средствата по мярката за целия период на изпълнение на дейностите възлиза на 1 466 850.00 лв.</p>
<p>6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:</p>	

Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		лева	%
	Инвестиции в земеделските стопанства	350 000	6%
	Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	500 000	9%
	Мярка „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“	1 500 000	26%
	Мярка „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“	1 500 000	26%
	Мярка „Инвестиции за развитие на природните и културни ресурси“	350 550	6%
	<i>Мярка „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“</i>	200 000	3%
	<i>Мярка „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“</i> <i>(До 25% от средствата на ред „Общо средства за стратегията от ЕЗФРСР)</i>	1 466 850	25%
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	5 867 400	100%

Курсът на еврото, който се прилага за изчисление на бюджета на стратегиите по ЕЗФРСР е 1,9558 лева за 1 евро.

- **Съответствие на финансовия план на СВOMP с целите и мерките/интервенциите спрямо идентифицираните потребности и потенциала на територията**

Финансовият план пряко отразява идентифицираните потребности и потенциал на територията, изведени след задълбочените проучвания на състоянието на територията, предложенията, мненията и очакванията на местната общност и интересът към мерките, който определя и потенциалът за тяхното изпълнение, което от своя страна гарантира постигането на специфичните цели, насочени към приоритетите и стратегическите цели на СВOMP. Индикаторите по мерките от стратегиите са съвкупност от постигнатите индикатори при изпълнението на проектите и в своята цялост дават общият ефект от прилагането на стратегията. Този начин на обвързване на стратегическата рамка позволява реалистично

измерване на постигане на всички цели и гарантира постигането на очакваните резултати от прилагането на СВОМР на територията на МИГ. Планираният бюджет по мерки/интервенции на Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ изцяло отразява потребностите за подкрепа на територията на местната инициативна група в избраните приоритетни области и интереса на заинтересованите страни, изследван в процеса на разработване на СВОМР.

Финансовото разпределение на ресурсите по интервенции:

- **Произтича логично от нуждите на територията** и потенциала на местните бенефициенти, като **отчита приоритизирането на нуждите и наличния потенциал**, съгласно Приложение 2.1. към СВОМР Проучване и анализ на заинтересованите страни;
- **Осигурява балансираност на финансирането за публичния, стопанския и нестопанския сектор**, като нито един от секторите не е с непропорционално висок дял в определеното финансиране.
- **Обезпечава постигането на специфичните и стратегическите цели и индикаторите** на СВОМР;
- **Подкрепя хоризонталните принципи на ЕС**, включително приобщаване, устойчивост, отдолу-нагоре и мултисекторен подход.

Финансовият план съчетава икономическа ефективност и социално въздействие, осигурявайки устойчиво развитие на територията на МИГ. Финансовият план отразява в пълна степен идентифицираните потребности и потенциала на територията, установени чрез задълбочени териториални и секторни анализи, допълнени от консултативния процес със заинтересованите страни. Изборът на интервенции и тяхното финансово обезпечаване са пряко обвързани с интереса на местната общност, възможностите за реализация и капацитета на потенциалните бенефициенти. Разпределението на финансовия ресурс по отделните интервенции в Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково - Златоград“ е направено въз основа на задълбочен социално-икономически анализ, идентифицирани потребности на територията, интереса на местната общност и очаквания ефект от прилагането на мерките. Всеки бюджетен ред е съгласуван със съответните индикатори за резултат и изпълнение, което осигурява реалистично планиране, измеримост и мониторинг на ефекта от стратегията. Всеки финансов ресурс по мярка е обвързан с конкретни индикатори за изпълнение (брой проекти, създадени работни места, обхванато население, реализирани дейности и др.), като стойностите им са реалистично планирани въз основа на капацитета на местните бенефициенти, историята на предходни проекти и прогнозирания интерес.

Описание и обосновка на съответствието между финансовия план с целите и всяка от интервенциите на СВОМР, определени на база потребностите и потенциала на територията. Описание на очакваното постигане на резултатите и индикаторите за мониторинг и оценка на стратегията чрез заложения финансов план.

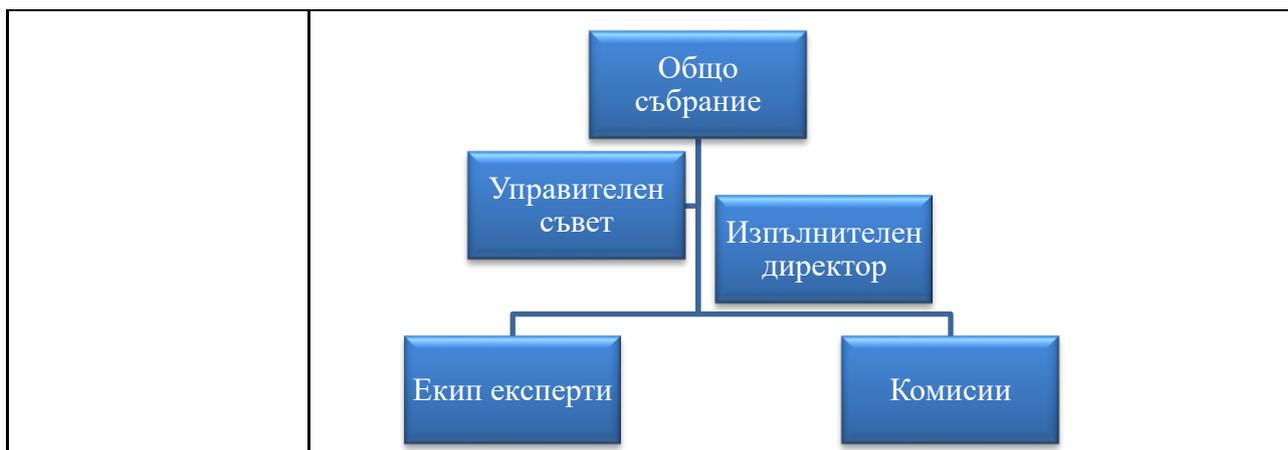

Съответствието между индикативните стойности на индикаторите и разпределения финансов ресурс гарантира възможността за измерване на напредъка и ефекта от изпълнението на стратегията. Всяка интервенция е свързана с конкретни количествени индикатори, което осигурява възможност за проследимост, мониторинг и навременна оценка на резултатите. Това структурирано и обосновано разпределение позволява ефективно и прозрачно управление на стратегията и постигане на устойчиво развитие на територията на МИГ.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: (не повече от 6 страници);

7.1. Организационна структура на МИГ:

<p>- <i>Организационна структура/схема.</i></p>	<p>Сдружение „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО – ЗЛАТОГРАД” е юридическо лице с нестопанска цел за извършване на общественополезна дейност, регистрирано съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел, с територия на действие, съвпадаща с границите на общините Кирково и Златоград. Членове на сдружението са физически лица с постоянен адрес и юридически лица със седалище на територията на действие на Сдружението, които съдействат за постигане на целите на Сдружението, както и за осъществяването на СВОМР на МИГ Кирково – Златоград, ангажирани с дейността на Сдружението според своите възможности. Нов член на Сдружението се приема с решение на Общото събрание. Върховен орган на сдружението е Общото събрание, което се състои от всички членове на сдружението. Численост на общото събрание е 51 членове, представители на идентифицираните групи заинтересовани страни във връзка с изпълнението на СВОМР. В Общото събрание членуват лица от следните сектори:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ публичен сектор – 9.8 %, 5 членове ▪ стопански сектор – 47.1 %, 24 членове ▪ нестопански сектор – 43.1 %, 22 членове <p>Сдружение „Местна инициативна група Кирково – Златоград ” има колективен управителен орган - „Управителен съвет”. Управителният съвет (УС) се избира от Общото събрание. Управителният съвет се избира с мандат 5 години.</p> <p>В следващата графика е представена организационната структура на МИГ”:</p>
---	---

7.2. Управление на МИГ:

<p>- <i>Органи за управление и контрол;</i></p>	<p>Органите на управление на МИГ са Общо събрание и Управителен съвет. Върховният орган на Сдружението е Общото събрание. Управителен орган на Сдружението е Управителният съвет. Управителният съвет се ръководи от Председател, който представлява сдружението пред трети лица.</p>
---	--

Общо събрание:

Общото събрание се състои от всички членове на сдружението. Общото събрание се свиква на редовно заседание най-малко веднъж годишно до края на м. април от Управителния съвет по негова инициатива или по искане на една трета от членовете на сдружението. Поканата се публикува на страницата на сдружението и се поставя на мястото за обявления в сградата, в която се намира управлението на Сдружението, най-малко две седмици преди насрочения ден.

Един член може да представлява най-много още един член на общото събрание въз основа на писмено пълномощно. Преупълномощаване не се допуска. Гласуването на общото събрание е явno. Събранието може да реши да се гласува тайно. Решенията на общото събрание се вземат с мнозинство от присъстващите. По въпроси, които не са включени в обявения в поканата дневен ред, не може да се вземат решения. Решенията за изменение и допълнение на Устава и за прекратяване или преобразуване на Сдружението се вземат с мнозинство 2/3 от присъстващите.

Управителен съвет:

Правомощията на Управителния съвет, като орган за вземане на решения, както и във връзка с изпълнение на Стратегията, са регламентирани в чл.25 от Устава на Сдружението. <https://www.mig-kirkovo-zlatograd.com/index.php/about-us/osnovni-dokumenti>

Решенията на управителния съвет се приемат с явno гласуване, освен когато съвета не реши друго. Решенията относно 1) предоставяне на имущество на Сдружението след неговото

прекръпяване и провеждане на процедура по ликвидация; 2) разпореждане с имуществото на сдружението и 3) определяне реда и организиране извършването на дейността на Сдружението се вземат с мнозинство от присъстващите. Изпълнителният директор на „МИГ Кирково – Златоград“ осъществява оперативното управление и осигурява изпълнение на решенията на Управителния съвет. Участва в заседанията на Управителния съвет с право на съвещателен глас.

Управлението на стратегията за ВОМР се осъществява чрез ясно разписана и балансирана структура на органите на МИГ, подробно регулирана с Устава на сдружението, която осигурява ефективност, прозрачност и ангажираност на всички заинтересовани страни в съответствие с принципите на подхода „отдолу-нагоре“.

Общо събрание (Върховен орган), включва представители на всички членове на МИГ – публични, стопански и нестопански сектори.

Управителен съвет (Управителен орган), които се състои от равнопоставени представители на трите сектора, като участието на нито един сектор не надвишава 49%, в съответствие с изискванията на ВОМР. УС:

- Приема Стратегия за ВОМР
- Прилага одобрената Стратегия за ВОМР, актуализира я при необходимост и организира нейното изпълнение при спазване на нормативните изисквания и договорните задължения към финансиращите институции
- Утвърждава критериите за избор на външни експерти, наемани от Сдружението;
- Избира външни експерти за участие в Комисията за избор на проекти;
- Извършва всички други действия, които са предвидени съгласно одобрената Стратегия за ВОМР.
- Осигурява изпълнението на решенията на Общото събрание
- Провежда редовни и извънредни заседания при условия на прозрачност и публичност на дневния ред и протоколите.

Председател на УС, с основни функции:

- Представява сдружението
- Свиква и ръководи заседанията на Управителния съвет
- Организира и осигурява законосъобразното изпълнение на решенията на Общото събрание и на Управителния съвет
- Изпълнява функциите на работодател по отношение на служителите на Сдружението в съответствие с трудовото законодателство
- Периодично внася в управителния съвет отчети и информация за дейността на Сдружението

Контрол и прозрачност – вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода ВОМР, което е гарантирано от:

- Регулярни публикации на документи на интернет страницата на МИГ, разпространение на информация за взетите решения и регулярни срещи с местната общност
- Всеки по-горестоящ орган упражнява контрол върху дейността на подчинените му структури.
- Всички решения, включително по оценка и подбор на проекти, се документират с протоколи и се публикуват на сайта на МИГ, което гарантира максимална прозрачност в процеса на вземане на решения
- Осигурява се възможност за участие на местната общност чрез обществени обсъждания, анкети и обратна връзка.
- Осигурява се възможност за последващо включване на членове в състава на МИГ

Принцип „отдолу-нагоре“:

- Членовете на МИГ и представители на местната общност участват активно в определянето на приоритети, идентифициране на нужди и оценка на изпълнението.
- Решенията се вземат с участието на местните заинтересовани страни, което гарантира съответствие с реалните потребности на територията.

Тази уредба гарантира балансирано представителство, откритост на процедурите, ефективно управление и активно участие на местната общност в духа на ВОМР.

- Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.

Сдружение с нестопанска цел Местна инициативна група (МИГ) „Кирково - Златоград”, предвижда за изпълнението на СВОМР персонал на следните позиции:

- 1. Изпълнителен директор (ИД);**
- 2. Експерт по прилагане на СВОМР;**

1. Изпълнителния директор

Изпълнителният директор осъществява оперативното управление на Сдружението. Изпълнителният директор трябва да отговаря на нормативните изисквания за заемане на длъжността, предвидени в действащото законодателство по прилагане на ПРСР.

Изпълнителният Директор:

1. Организира и отговаря за изпълнението на решенията на Управителния съвет;
2. Ръководи и координира дейността на помощните органи на Сдружението;
3. Ръководи и координира дейността на персонала на Сдружението и наетите външни лица;
4. Съхранява архивите и организира деловодната дейност на Сдружението;
5. Осигурява организационно -техническото обслужване на дейността на органите на Сдружението.

Във връзка с прилагане на СВОМР, Изпълнителният Директор:

1. Организира изготвянето на годишния план и разпределението на средствата за изпълнение на дейностите и разходите за управление и за придобиване на умения и постигане на обществена активност във връзка с прилагането на Стратегията за ВОМР и ги представя на Управителния съвет;
2. Подготвя и свиква заседанията на Комисията за избор на проекти;
3. Изготвя годишния доклад за прилагане на СВОМР.

За дейността си Изпълнителният директор се отчита пред УС.

Изисквания за позиция Изпълнителния директор:

- завършено висше образование, най-малко степен „магистър“;
- трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко 5 години;
- управленски опит най-малко две години или най-малко три години опит като експерт в МИГ/МИРГ по прилагане на стратегия за ВОМР;
- 4. опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори.

Изпълнителният директор се избира по решение на УС. Договорът с ИД се подписва от Председателя на УС. За своята работа ИД се отчита пред УС.

2. Експерт по прилагане на СВОМР

Експертът по прилагане на СВОМР оказва методическа. В помощ при прилагането на СМР и консултира потенциалните бенефициенти по СВОМР. Подготвя и организира задачите на МИГ по предоставянето на информация на потенциалните и одобрените получатели на подпомагане по СВОМР.

Изисквания за позиция Експерт по прилагане на стратегията за ВОМР:

- ✓ завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“;
- ✓ професионален стаж най-малко две години.

В екипа на МИГ могат да бъдат включени до 3-ма Експерти по прилагане на СВОМР.

Служител на МИГ може да бъде физическо лице, което:

- не е член на колективния управителен орган на МИГ и не е свързано лице с член на колективния управителен орган на МИГ по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, с изключение на случаите работодател и работник;
- не е общински съветник, кмет, заместник-кмет или служител на централна или териториална администрация на изпълнителната власт, на местната власт или на публично лице;
- не е лице, което лично или в качеството си на собственик, управител или контролиращ друго лице предоставя консултантски услуги на същата МИГ, свързани с прилагането на стратегия за ВОМР за периода 2023-2027 г.

Експертите, с които е сключено споразумение притежават необходимият опит и квалификация за гарантиране на административното функциониране на МИГ „Кирково – Златоград“ и успешното изпълнение на Стратегията за ВОМР. Екипът на МИГ „Кирково - Златоград“, в този експертен състав **е осигурил ефективното изпълнение на СВОМР в периода 2014 – 2020 г.**

За посочените позиции са съставени длъжностни характеристики, в които подробно са описани изискванията за заемане на длъжността, правата, задълженията, подчиненост и взаимодействие за всяка длъжност.

7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:

<p>- <i>Административен капацитет;</i></p>	<p>МИГ „Кирково – Златоград“ притежава необходимия административен капацитет за изпълнение на стратегията за ВОМР.</p> <p>Експертите, работещи в МИГ „Кирково - Златоград“ имат опит в изпълнението на СВОМР за периода 2014 – 2020, както и опит по проекти, по които МИГ е бенефициент (вкл. Програма за териториално сътрудничество и Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-А Гърция –България 2014 – 2020 г). През изминалия програмен период екипа на МИГ е обявил общо 16 процедури, по които са получени общо 112 проектни предложения и са подписани договор с 65 от тях. Общата стойност на договорената БФП е около 7 млн. лв., което е 98% от общата стойност на всички проекти. Процентното изпълнение на СВОМР 2014-2020 г е сред най-високите в страната.</p> <p>МИГ има натрупан съществен опит в прилагането на стратегия от програмен период 2014-2020, както и опит от изпълнение на проекти, по които МИГ е бенефициент.</p> <p>Експертите, работещи в МИГ „Кирково - Златоград“ по време на изпълнението на СВОМР за периода 2014 – 2020, ще останат служители на МИГ и в настоящия програмен период, като те имат и натрупан опит по проекти, по които МИГ е бенефициент.</p> <p>МИГ реализира проекти, финансирани със средства от ЕС, както следва:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Изпълнение на Стратегия за ВОМР 2014-2020 (подмярка 19,2 и 19,4) - многофондова, (финансирана от ПРСР 2014-2020, ОПИК 2014-2020 и ОПРЧР 2014-2020 Споразумение РД50-41/2018 с общ размер на финансовия план 7,121 млн лв. 2. Проект по подмярка 19,1 (05-09.2023) на ПРСР 2014-2020: BG06RDNP001-19.610 - Подготвителни дейности по изготвяне на нова Стратегия за ВОМР за периода 2023 -2027 г. на територията на общини Кирково и Златоград. Бюджет на проекта: 36 730 лв. Подробна информация за проекта е налична сайта на МИГ: https://www.mig-
--	--

	<p>kirkovo-zlatograd.com/index.php/about-us/proekti-izpalnyavani-ot-mig/19-1-2023</p> <p>3. Проект по подмярка 19,3 (03-2021-01.2023) - "Магията на Родопите" „Стимулиране на туризма на териториите на МИГ чрез популяризиране на природното богатство и културно-историческото наследство с помощта на иновативни дейности“. Бюджет на проекта 177 798 лв, в т.ч за МИГ Кирково Златоград - 87 497 лв. Описанието на проекта и продуктите от неговото изпълнение (в т.ч. . туристическа стратегия, албум за туристическите и природни забележителности, мобилно приложение, филм, фестивали, къщички за изложения) са достъпни на адрес: https://www.mig-kirkovo-zlatograd.com/index.php/about-us/proekti-izpalnyavani-ot-mig/19-3</p> <p>4. Проект “Support of Entrepreneurship in the Field of In-House Processing of Quality Farm Products in the Districts of Evros, Haskovo, Smolyan and Kardzhali“ с акроним QUALFARM, реф. Договор за субсидия: В6.3а.06/15.06.2021, финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-А Гърция –България 2014 – 2020 г.; Общ размер на бюджета на проекта: 669 227.00 евро; Общ размер на партньор №4-МИГ Кирково-Златоград: 133 180 евро; Продължителност на проекта: 02.2021-11.2023. Основни продукти - Създаване на структури за подкрепа на бизнеса в трансграничната зона Офиси за подкрепа на местните бизнеси. - Дейности за обучение (качество и иновации) и менторство. Наставничество, обмен на добри практики, учебни посещения. - Наръчници за стартиращ бизнес, за селскостопански продукти, за реклама и маркетинг, за трансграничен обмен - Трансгранични фермерски пазари и трансгранична мрежа QUALFARM Подробна информация за проекта - https://www.mig-kirkovo-zlatograd.com/index.php/proekt-qualfarm</p> <p>5. Проект по подмярка 19,1 (2015 г) ПРСР - Подготвителни дейности по изготвяне на Стратегия за ВОМР 2014-2020 г.. Описание на проекта: https://www.mig-kirkovo-zlatograd.com/index.php/about-us/proekti-izpalnyavani-ot-mig/project-19-1</p>
<p>- Материално – технически капацитет;</p>	<p>МИГ разполага със самостоятелен офис с площ 43,5 кв.м - офис, заседателна зала и архивно помещение в административна сграда общинска собственост, за което МИГ има сключен Договор за наем с Община Златоград. Офисът се намира на партерен етаж от осеметажна сграда на Общинска администрация, с осигурен безпрепятствения достъп за хора с увреждания и трудно подвижни лица, с подход откъм улица „Ахрида“ и откъм Централен площад. Входната врата е с ширина и габарити, осигуряващи достъп на инвалидни колички. МИГ</p>

	разполага с оборудвани 4 работни места, офис техника и инвентар, обезпечавачи изпълнението на СВОМР.
- Финансов капацитет;	Изпълнението на стратегията за ВОМР ще се финансира от ЕЗФРСР, като е предвидено за постигане на част от целите на стратегията допълващо финансиране от ПРЧР, ПКИП, ПОС и ПО за периода 2023 – 2027 г. За осигуряването на финансова устойчивост, МИГ е осигурила чрез общинските бюджети на участващите общини финансов ресурс в размер на 74 172 лв. или 5,06 % от сумата на финансовия ресурс за дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране. В случай на необходимост, МИГ ще ползва заемно-мостово финансиране за тези дейности.

7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:

За периода на изпълнение на СВОМР, мониторингът и оценката ще се извършват съгласно правила за извършване на мониторинг на СВОМР, които се изготвят на базата на чл. 33, ал. 3 от ПМС № 494/2024 г., и се утвърждават от компетентните органи. МИГ изготвя годишен доклад за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР, който се одобрява от КВО на МИГ.

За проследяване напредъка в изпълнението на дейностите и резултатите от прилагане на Стратегията за ВОМР, МИГ прилага система за *текущ мониторинг и оценка*. Тази система включва всички дейности за мониторинг и оценка:

- **Текущ мониторинг на изпълнението на СВОМР;**
- **Текуща годишна оценка на изпълнението на СВОМР - веднъж годишно.**
- **Външна междинна оценка**, при необходимост.
- **Последваща оценка** в последната година от изпълнението на Стратегията за ВОМР.

В рамките на предвидените дейности за мониторинг и оценка ще се проследява изпълнението на всички основни параметри на стратегията – постигане на целите, приоритетите и индикаторите за резултат. Това ще бъде заложено в минималното съдържание и структурата на докладите за мониторинг и оценките, включително при възлагането им на външни експерти.

Основната цел на системата за текущ мониторинг и оценка е да следи непрекъснато процеса на изпълнение на Стратегията за ВОМР и промените в средата, за да се анализира своевременно напредъка, качество и проблемите в изпълнението, както и да се предприемат навременни корекции, ако това е необходимо.

Планирането и изпълнението на дейностите за текущ мониторинг и оценка е отговорност на Екипа на МИГ „Кирково - Златоград”. Провеждането на външните оперативни, междинни или последващи оценки се планира и подпомага от Екипа на МИГ и се изпълнява от външни

независими оценители. Външните оценки се представят на компетентните органи на МИГ, в съответствие с приетата уредба за контрол.

Системата за мониторинг и оценка предвижда следните видове външни оценки на Стратегията за ВОМР:

Текущ мониторинг на изпълнението на СВОМР

Целта на текущият мониторинг е осигуряване на постоянна, систематично събирана, навременна и достоверна за напредъка при изпълнението на дейностите по изпълнение на СВОМР, с оглед проследяване на ефективността и предприемане на корективни действия в случай на възникнали затруднения и забавяния. Прилагането на текущ мониторинг на изпълнението на СВОМР ще се организира от Изпълнителния директор и осъществява от експерта по прилагане на СВОМР и включва **текущо събиране на необходимата информация за проследяване изпълнението на изпълнението на СВОМР - изпълнение по мерки, напредък по индикатори, усвояване на бюджет, напредък по проектите, брой и тип бенефициенти, географско разпределение на подкрепата**. При установяване на отклонения/ идентифициране на потенциални рискове Екипът на МИГ докладва пред компетентните органи на МИГ, в съответствие с приетата уредба за контрол. Резултатите от текущия мониторинг ще се използват за изготвянето на годишен доклад за изпълнението на СВОМР и за предвидените външни оценки.

Текуща годишна оценка на изпълнението на СВОМР

Текущата оценка ще изследва напредъка по стратегическите и специфичните цели, степента на изпълнение на индикаторите, реализираните проекти и програми, идентифицирани забавяния и затруднения, идентифициране на рискове за изпълнението и др. В резултат от оценката ще бъдат изготвени препоръки за подобрене и необходима корекция в действия. Целта на оценката е да осигури мониторинг и прозрачност на изпълнението, да идентифицира навременно пропуски и проблеми, да осигури информирано вземане на решения на компетентните органи и да повиши ефективността от изпълнението на стратегията. Изпълнението на тази оценка ще се възложи на външни експерти.

Външна междинна оценка (при необходимост)

Външна *междинна оценка* се провежда само ако необходима за промяна на Стратегията или при възникване на значителни проблеми в изпълнение на Стратегията, затова нейните конкретни цели и методи се определят преди началото на провеждане. Всяка междинна оценка трябва да оцени напредъка в изпълнението на мерките на основата на изходните индикатори и индикаторите за резултат, да направи изводи и препоръки за подобряване на изпълнението. Решение за провеждане на *външна междинна оценка* взема УС на МИГ „Кирково - Златоград“. Изпълнението на тази оценка ще се възложи на външни експерти.

Външна последваща (ex-post) оценка

За оценка на цялостното изпълнение на стратегията в края на нейното прилагане ще се извърши външна *последваща (ex-post)* оценка. Тя оценява използването на ресурсите, ефикасността и ефективността на изпълнението, въздействието и устойчивостта на основата на съпоставяне на постигнатото с предварително определените цели. На база на оценката се извеждат факторите, определящи успеха/неуспеха на прилагането на стратегията за ВОМР и поуките за планиране и изпълнение на други подобни програми за развитие на територията. Оценката се извършва в годината на приключване на прилагането на стратегията за ВОМР. Изпълнението на тази оценка ще се възложи на външни експерти.

Целта и е да осигури независима, обективна и професионална оценка **на ефективността, ефикасността и въздействието от прилагането на СВОМР**. Тя **включва анализ на всички основни параметри на стратегията** – цели, приоритети, индикатори за резултати - постигането на целите, приоритетите, индикаторите за резултати, установяване на отклонения/ рискове/ проблеми при изпълнението на СВОМР и дейността на МИГ. За оценката се използват:

- количествен и качествен анализ на данните от текущия мониторинг и публично достъпната информация за изпълнение на проектите по мерките от СВОМР
- оценка по предварително дефинирани критерии (ефективност, резултатност, устойчивост, въздействие)
- качествени методи за събиране на информация от бенефициенти/ заинтересовани страни/ екип на МИГ.
- сравнение на резултатите с целевите стойности на индикаторите.
- оценка на добавената стойност от прилагането на СВОМР.

Оценката установява отклонения/ рискове/ проблеми при изпълнението на СВОМР и дейността на МИГ и дава изводи и препоръки относно изпълнението на СВОМР и дейността на МИГ, в т.ч. за постигнати резултати спрямо целите, за слабостите, трудностите и отклоненията, рисковете и проблемите, за нуждата от вземане на решения за актуализация на стратегията или преразпределение на ресурсите по мерките.

Процедури за Годишните доклади за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР.

Всяка година МИГ изготвя доклад за отчитане изпълнението на СВОМР въз основа на осъществената дейност и събраната информацията за напредъка при изпълнение на текущия мониторинг. Докладът се разработва от експерти на МИГ и се предоставя на УС. Годишните доклади се одобряват от Общото събрание на МИГ. Докладът за отчитане изпълнението на СВОМР се представя пред УО на СПРЗСР, в определените от УО срокове. МИГ ще спазва изискванията на ПМС № 494/2024 г. и указанията за отчитане изпълнението на СВОМР.

Процедура за промяна на стратегията за ВОМР

МИГ ще спазва нормативните изисквания на УО на СПРЗСР и , ПМС № 494/2024 г. в случай на необходимост от изменения на Стратегията за ВОМР. При всички случаи, изменение на СВОМР е допустимо само при определените от УО случаи и ще бъде предхождано от процедури, произтичащи от реда за приемане на настоящата СВОМР, в т.ч. публикуване на актуализиран вариант на СВОМР за обществено обсъждане на официалната страница на МИГ и последващо положително решение на върховния колективен орган на МИГ за измененията в СВОМР.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: (не повече от 2 страници)

Хоризонталните принципи, посочени в чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060, създават солидна рамка за защита на правата, равенството и устойчивостта. В процеса на прилагане на СВОМР, МИГ ще осигури прилагането на четирите хоризонтални принципа на ЕС, което гарантира, че подходът при изпълнението е устойчив и ще се прилага в съответствие с европейските ценности. При изпълнението на СВОМР, МИГ ще гарантира спазването на следните четири хоризонтални принципа:

1. Зачитане на основните права и Хартата на основните права на Европейския съюз

В процеса на изпълнение на СВОМР и прилагане на мерките ще бъдат разработени документи и прилагани процедури, които ще гарантират спазването принципите на Хартата на основните права на ЕС, като: Свобода на стопанската инициатива; Право на собственост; Равенство пред закона; Недискриминация; Културно, религиозно и езиково многообразие; Равенство между жените и мъжете, Интеграция на хората с увреждания; Опазване на околната среда. Спазването на принципите ще бъде съблюдавано при:

- ✓ Членството в Сдружението, достъпа до информация, участие в дейности, организирани от МИГ;
- ✓ Разработване на документи и осъществяване действия, свързани с прилагане на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мерки от СВОМР, при: информиране относно възможностите за кандидатстване; прилагане на критериите за подбор; обществено обсъждане, публикуване на покани, разработване на документите за кандидатстване и изпълнение; извършване на подбор и оценка на проекти; подписване на договори за отпускане на БФП;
- ✓ Разработване на документи и действия, произтичащи от изпълнението на проекти по мерки от СВОМР: проследяване на изпълнението; извършване на проверки на място; изготвяне на инструкции/насоки и др.;
- ✓ Извършване на промени в СВОМР и др.
- ✓ Възлагане на изпълнението и изпълнение на дейности, свързани с изпълнявани от МИГ проекти/административни договори.

Възможно е при извършването на конкретно действие или подготовка на документи да бъде целесъобразно да се гарантират и други права, произтичащи от Хартата, които не са упоменати.

2. Равенство между половете и интегриране на принципа на равенство между половете

Насърчаване на равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола.

Спазването на принципа за равенство между половете е ключов елемент за създаване на справедливо и приобщаващо общество, повишаване на ефективността и устойчивостта на прилагането на СВОМР. Някои от основни стъпки за прилагане на този принцип са:

- ✓ При обявяване на процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, от кандидатите и бенефициентите, ще се изисква спазване на принципа равенството между мъжете и жените, интегриране на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола
- ✓ При изпълнение на дейности свързани с управление, мониторинг, оценка, популяризиране на СВОМР и сътрудничество, ще бъде гарантирано равенството, приобщаване и недискриминацията по полов признак, както и предвидени мерки за противодействие на всякакъв вид дискриминация;
- ✓ Отчитайки проблемите на заетостта сред жените и младите хора, и тяхното недостатъчно включване в социално икономическия живот, СВОМР насърчава предприемаческата активност жените и младите хора чрез специално предвидени критерии за подбор, за да даде възможност за придобиване на равни права в заетостта и професионалната дейност и постигане на финансова независимост, което да предотврати изоставането им, както и насърчаване на младите хора да останат и да се върнат на територията.

3. Недискриминация и достъпност за хората с увреждания

Предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, по време на подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на СВОМР, по-специално достъпността за хората с увреждания.

Прилагането на ясни политики, които забраняват дискриминация на основата на пол, расов или етнически произход, религия, увреждане, възраст или сексуална ориентация, са предпоставка успешното функциониране на МИГ и прилагане СВОМР. Прилагането на тези политики са ключов фактор за успех и ще гарантира:

- ✓ Създаване на безопасна и приобщаваща среда - гарантиране на равни възможности за включване в процеса, без риск от дискриминация, за всички кандидати и бенефициенти;
- ✓ Повишаване на доверието - чрез прозрачни и справедливи процеси МИГ ще привлече подкрепата и участието на всички групи от местната общност;

- ✓ Осигуряване на устойчивост на стратегията: интегрирането на принципите на равенство и недискриминация ще гарантира, ефективност, дългосрочност и устойчивост;
- ✓ Подпомагане на социалното сближаване: Намаляване на напрежението между различните групи, чрез насърчаване на разбирателство и солидарност.

В процеса на прилагане на СВОМР, ще бъдат осигурени равни възможности за активно участие в процесите, предотвратяване на всякаква форма на дискриминация, като:

- ✓ в процеса на изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на СВОМР ще се спазват принципите предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация;
- ✓ осигуряването на достъпност за хората с увреждания е важен аспект, който гарантира равнопоставеност в процеса на изпълнение.

Гарантирането на достъпна среда за хора с увреждания, при изпълнението на инфраструктурни проекти, е осигурено с прилагане на законодателството в областта на строителството, като МИГ насърчава осигуряването на мерки за достъпност, над минимално изискуемите по закон. МИГ гарантира и достъпна среда за хората с увреждания – офисът на МИГ е на нивото на прилежащия терен, с осигурен безпрепятствения достъп за хора с увреждания.

4. Насърчаване на устойчивото развитие и принципът за ненанасяне на значителни вреди и опазване на околната среда

Устойчивото развитие е основен принцип за изграждане на бъдеще, което съчетава икономически растеж, социална справедливост и опазване на природните ресурси. Концепцията за ненанасяне на значителни вреди играе ключова роля, като гарантира, че действията в областта на развитието не водят до отрицателни последици за околната среда или други области. Основни аспекти на тези принципи:

- ✓ Опазване на околната среда: действия като намаляване на замърсяването, опазване на биоразнообразието и устойчива употреба на природни ресурси.
- ✓ Екологична оценка: Преценка за потенциалното въздействие на даден проект или инициатива върху околната среда преди тяхното реализиране.
- ✓ Кръгова икономика: Насърчаване на рециклирането, повторното използване и намаляване на отпадъците.
- ✓ Социална отговорност: Подпомагане на равнопоставен достъп до ресурси, образование и здравеопазване, докато се опазват екосистемите. При прилагане на Стратегията и финансираните проекти, следва да допринася за екологичния преход и осигурява съответствие с екологични цели съгласно принципа за ненанасяне на значителни вреди: 1. Смятане на изменението на климата; 2. Адаптация към изменението на климата; 3. Устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси; 4. Преход към кръгова икономика, предотвратяване на образуването на

отпадъци и тяхното рециклиране; 5. Предотвратяване и контрол на замърсяването;
6. Защита и възстановяване на биоразнообразието и екосистемите.

- ✓ Всички инвестиционни проекти по стратегията ще бъдат съгласувани съгласно приложимото екологично законодателство.

Стратегията подлежи на съгласуване с РИОСВ относно спазването на Закона за опазване на околната среда и нормативните актове в сферата на биологичното разнообразие и защитените зони. В процедурите за подбор ще бъде заложено изискването за недопустимост на проекти и дейности по стратегията, които оказват отрицателно въздействие върху околната среда.

Спазването на принципа по отношение на околната среда ще бъде отчитан и при вземане на решение за подкрепа на конкретните бенефициенти, като се гарантира, че проектите ще бъдат подпомогнати при условие, че нямат значително отрицателно въздействие върху околната среда, както и че допринасят за засилване на социалната, икономическа и екологична устойчивост на територията.